

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİNDE DÜŞÜNME
VE YAŞAM BECERİLERİNE DÖNÜK BİR ÖĞRETİM SETİ
GELİŞTİRME: BİR GEÇERLEME ÇALIŞMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Rabia OLGUN

Danışman
Doç. Dr. Ergin ERGİNER

Nevşehir
Ağustos 2022

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİNDE DÜŞÜNME
VE YAŞAM BECERİLERİNE DÖNÜK BİR ÖĞRETİM SETİ
GELİŞTİRME: BİR GEÇERLEME ÇALIŞMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Rabia OLGUN

Danışman
Doç. Dr. Ergin ERGİNER

Nevşehir
Ağustos 2022

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Rabia OLGUN

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi Eğitiminde Düşünme ve Yaşam Becerilerine Dönük Bir Öğretim Seti Geliştirme: Bir Geçerleme Çalışması” adlı Yüksek Lisans Projesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Rabia OLGUN

Danışman

Doç. Dr. Ergin ERGİNER

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanı

Dr. Öğretim Üyesi Emin Tamer YENEN

KABUL ve ONAY

Doç. Dr. Ergin ERGİNER danışmanlığında Rabia OLGUN tarafından hazırlanan “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitiminde Düşünme ve Yaşam Becerilerine Dönük Bir Öğretim Seti Geliştirme: Bir Geçerleme Çalışması” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

31.08.2022

JÜRİ

Danışman : Doç. Dr. Ergin ERGİNER

Üye : Prof. Dr. Mustafa ÇELEBİ

Üye : Doç. Dr. Aysun ERGİNER

İMZA

.....

.....

.....

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yöntem Kurulu’nun/...../..... Tarih ve sayılı
Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../2022

Dr. Öğretim Üyesi Volkan Recai ÇETİN

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimin ve tez çalışmam süresince bana sabır ve anlayışla yardımcı olan sayın danışmanım Doç. Dr. Ergin ERGİNER hocama destekleri ve yardımı için; tez savunma jürimde yer alan Prof. Dr. Mustafa ÇELEBİ hocama değerli yorum ve önerileri için, Doç. Dr. Aysun ERGİNER hocama çalışmama sunduğu katkıları ve güler yüzüyle beni yüreklendirip yol gösterdiği için teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman arkamda dağ gibi duran, katkılarıyla bana yeni ufuklar açan, dualarını ve desteklerini her an hissettiğim canım annem ve babama teşekkür ederim.

Çıktığım her yolda bana yoldaş olan, canım kardeşim Ecz. Ayşenur OLGUN ve meslektaşım olan ablam Fatma Zehra OLGUN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmamda bana fikirleriyle katkı sunan ve beni cesaretlendiren öğretmen arkadaşlarıma da teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bu yoğun süreçte her anıma neşe katan biricik kardeşim Yusuf ve canım yeğenim Burak Kağan'a teşekkür ederim.

Rabia OLGUN

Nevşehir, Ağustos 2022

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ EĞİTİMİNDE DÜŞÜNME VE YAŞAM BECERİLERİNE DÖNÜK BİR ÖĞRETİM SETİ GELİŞTİRME: BİR GEÇERLEME ÇALIŞMASI

Rabia OLGUN

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2022**

Danışman: Doç. Dr. Ergin ERGİNER

ÖZET

Toplumsal varlıklar olan bireyler, yaşamın dinamikleri gereği, düşündükleri ve inandıklarıyla yaşantılarını şekillendirmektedirler. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimi bu bağlamda çocukların yaşamlarında, onların gelişim ihtiyaçlarına uygun şekillenmek zorundadır. Çocuklar gelişim dönemlerinde bilgi ve inançları arasında çelişki yaşamadıkları takdirde sağlıklı bir yetişkin dönemine geçebilmektedirler. Araştırmanın amacı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı ve alan yazındaki öğretim etkinlikleri geliştiren çalışmaları analiz etmek, ortaokullarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri için düşünme yaşam becerilerinin eğitimine dönük bir öğretim seti oluşturmaktır. Araştırma nitel bir desenle kurgulanmıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimindeki düşünme ve yaşam becerilerinin öğretimine dönük alan yazındaki boşluk, araştırmacıyı bu konuda bir etkinlik seti hazırlamaya yöneltmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programı ve alan yazın içerik çözümlemesi ile analiz edildikten sonra, dersin düşünme ve yaşam becerilerini geliştirici bir etkinlikler seti hazırlanmış ve son olarak hazırlanan etkinlikler uzman kanılarıyla geçerlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının etkinlik temelli bir yaklaşımla geliştirildiği belirlenmiştir. Programın uygulamalarının daha somut yaşantılarla şekillendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi alanyazını ise daha çok yerel referanslarla ilerlemektedir. Hazırlanan etkinlikler setinin uzman kanılarıyla geçerlendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Öğretim Programı, Etkinlik Seti

**APPLICATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES TO DEVELOP
PROBLEM SOLVING AND CREATIVITY IN TEACHING RELIGIOUS
CULTURE AND MORAL EDUCATION**

Rabia OLGUN

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences
Department of Educational Sciences, Master's Thesis, August 2022**

Supervisor: Assoc. Prof. Ergin ERGİNER

ABSTRACT

Individuals, who are social beings, shape their lives according to the dynamics of life, what they think and believe. In this context, religious culture and moral education has to be shaped in children's lives in accordance with their developmental needs. If children do not experience conflicts between their knowledge and beliefs during their developmental period, they can pass into a healthy adult period. The aim of there search is to analyze the religious culture and Moral education curriculum and the studies that develop teaching activities in the literature, and to create a lesson plan activities set for the education of thinking life skills for religious culture and moral education courses in secondary schools. The research was designed with a qualitative pattern. The gap in the literature on teaching thinking and life skills in religious culture and ethics education led there searcher to prepare a lesson plan activities set on this subject. After the religious culture and moral education curriculum and literature were analyzed by content analysis, a lesson plan activities set that improve the thinking and life skills of the course was prepared and finally the prepared activities were tried to be validated with expert opinions. According to the results of the research, it was determined that the religious culture and moral education curriculum was developed with an activity-based approach. There is a need to shape the applications of the curriculum with more concrete experiences. The religious culture and moral enowledge literature, on the other hand, proceeds with more local references. It was seen that the prepared lesson plan activities set was validated with expert opinions.

Keywords: Religious Culture And Moral Education, Curriculum, Lesson Plan Activities Set

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Çağdaş Uygulamalara Duyulan İhtiyaç	4
1.2. Yaşam Becerileri	7
2.3. Düşünme Becerileri	9
1.4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Düşünme ve Yaşam Becerileri	11
1.5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Yöntem-Teknik Kullanımı	13
1.6. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Örnek Uygulamalara Dönük Çalışmalar	16

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Deseni.....	18
2.2. İşlem Basamakları	19
2.2.1. Literatür Taraması	19
2.2.2. Problemin Oluşturulması	19
2.2.3. Düşünme ve Yaşam Becerileri Listesinin Oluşturulması.....	19

2.2.4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Düşünme ve Yaşam Becerileri Açısından Analizi	20
2.2.5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Alanyazınının Düşünme ve Yaşam Becerileri Açısından Analizi	20
2.2.6. Düşünme ve Yaşam Becerilerinin Öğretimi İçin Tasarlanan Etkinlikler	21
2.2.7. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi İçin Tasarlanmış Düşünme ve Yaşam Becerilerini Geliştirici Bir Öğretim Etkinlikleri Seti ve Uzman Kanılarınca Değerlendirilmesi	22
2.2.8. Raporlaştırma.....	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında Düşünme ve Yaşam Becerilerinin Görünümü (Program etkinlikleri beceri eşleşmesi analizi)	23
3.2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Alanyazınında Düşünme ve Yaşam Becerilerinin Görünümü (Yazar[lar] ve beceri eşleşmesi analizi)	25
3.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi İçin Tasarlanmış Düşünme ve Yaşam Becerileri Etkinlikler Seti	26
3.3.1. Etkinlik 1: Akrostiş	26
3.3.2. Etkinlik 2: Başka nesi var?.....	32
3.3.3. Etkinlik 3: Ters başka (nesi var)?	38
3.3.4. Etkinlik 4: Yaş mı? Kuru mu?	44
3.3.5. Etkinlik 5: Pis dersem git, mis dersem tut!	48
3.3.6. Etkinlik 6: Pantomim	52
3.3.7. Etkinlik 7: Sıcak Sandalye	56
3.3.8. Etkinlik 8: Sorun Çözme Evi (Kalite Evi)	59
3.3.9. Etkinlik 9: Beyin Fırtınası.....	63
3.3.10. Etkinlik 10: Siz olsaydınız ne yapardınız?.....	71
3.3.11. Etkinlik 11: Drama.....	82
3.4. Hazırlanan Etkinlik Seti ve Uzmanların Etkinlik Seti Hakkındaki Kanılarınca.....	92

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER	99
KAYNAKÇA	101

KISALTMALAR VE SİMGELER

DKAB	: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
Hz.	: Hazreti
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu
Vb.	: Ve benzerleri
Vs.	: Vesaire
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Geleneksel Din Öğretimi ve Eğitimdeki Yeni Değerlerle Yapılan Karşılaştırmalar	5
Tablo 2. Din kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programında düşünme ve yaşam becerilerinin bulunma derecesi	24
Tablo 3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Alanyazınında Düşünme ve Yaşam Becerilerinin Görünümü.....	25
Tablo 4. Belirtke Tablosu	92
Tablo 5. İlk Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi.....	93
Tablo 6. İkinci Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi.....	94
Tablo 7. Üçüncü Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi.....	95
Tablo 8. Dördüncü Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi.....	96
Tablo 9. Beşinci Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi.....	97
Tablo 10. Altıncı Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi.....	98

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	Çalışmanın İşlem Basamakları.....	18
Şekil 2.	Yaş mı? Kuru mu? Etkinlik görseli.....	44
Şekil 3.	Pantomim etkinlik görseli	52
Şekil 4.	Sorun Çözme Evi (Kalite Evi) etkinlik görseli	60

GİRİŞ

Toplumsal bir varlık olan insan, yaşamının dinamikleri gereği, düşündükleri ve inandıklarıyla yaşamını şekillendirmektedir. İnsan yaşam döngüsü içinde, toplumsal normlar dahilinde, özellikle toplumun küçük birimleri olan ailede ve okulda kültürlenmektedir. Aile daha çok yerel ve geleneksel kültürle bu eğitimde başat roller üstlenirken, okul ise yerel değerlere evrensel değerler de ekleyerek bireyi entelektüel becerilerle donatmaktadır. Bu süreçte yerel ve evrensel değerler kişiyi dünya vatandaşı olmaya evirmektedir. Din eğitimi bu bağlamda hem yerel hem de evrensel değerlerin kültürlenme sürecine dahil olmasına yardım etmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitiminin günlük yaşama yansımaları hayatın her aşamasında görülmektedir. Korkmaz (2014: 29)'a göre: "Din öğretimi kutsalla ilgili bir alandır. İnsanın günlük yapıp etmelerinde, içinde yaşadığı toplumsal hayatta, kültürel mirasta, mimaride, musikide, edebiyatta, sanatta vb. dinin rengi ve etkisi rahatlıkla görülebilir. Dolayısıyla insan içinde yaşadığı toplumu, kültürü, çevresinde karşılaştığı olayları, olguları doğru anlayabilmesi için din öğretiminin etkililiği önemlidir". Bu yüzden öğretim sürecini verimli kılmak adına kullanılan yöntem ve tekniklerin katkısı tartışılmaz bir gerçektir.

Din eğitimi, bir eğitimci tarafından bilinçli olarak bazı ilkeler temelinde yürütülen ve belirli araç ve yöntemlerle desteklenen, aynı zamanda sevgi, güven ve özgürlükle desteklenen insana özgü bir eylemdir. Din yoluyla eğitimin amacı, öğrencilerin dini ve ahlaki karakterlerini biçimlendirmektir (Ene & Barna, 2015).

Din eğitimine dönük öğretim programları da bu kültürlenme alanına dönük yönlendirmeler içerir. İlköğretim DKAB Öğretim Programı, "öğrencinin aktif olmadığı ve tek tip anlatım yöntemiyle, gelenekselden şaşmadan icra edilen öğretimin

kalitesinin ne denli vasat olduğu yıllarca tecrübî bilgilerle sabitlenmiştir. Mevcut bilgilerin hızla eskimesi nedeniyle öğrencilere bilgi aktarma yaklaşımının önemi azalmıştır. Öğrenme öğretim sürecinde öğrencilerin bilgilerini sürekli olarak güncelleyebilme becerilerinin geliştirilebilmesi daha önemli hâle gelmiştir (MEB, 2010: 24)”, görüşüyle, din eğitiminin daha sağlıklı yürütülmesi gereğine vurgu yapmaktadır. Sosyal hayatta yansımaları belirgin olarak göreceğimiz DKAB dersinin çeşitli yöntem ve uygulamalarla zenginleştirilmesi gereklidir.

Mevcut program gerek hedefleri, gerek öğrenme alanları, gerek etkinlikleri ile yöntem ve teknik uygulamasını işaret etse de, pratik uygulamalar konusunda öğretmenlere kılavuzluk edecek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebep, araştırmacıları din eğitiminin daha nitelikli yapılmasına dönük çabalara yöneltmektedir. Bu araştırmada da aynı duyarlılık üzerinden hareket edilmektedir.

“Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin bireyin ve toplumun yaşantısındaki önemi herkesçe malumdur. Bilindiği üzere insan/birey, tabiatı gereği dinle ilgilenen/ilişki halinde olan bir varlıktır” (Tosun, 2005: 94). Birey bu tabii özelliği doğrultusunda dinle ilgili ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çevresine yönelmekte ve eğitimin yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bireyin bu ihtiyacı pedagojik yanlışlar barındıran informal eğitim ile karşılandığında ise faydadan ziyade çoğu zaman istenmeyen sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Batıl inançların yaygınlaşması ve toplumdan ayrışan grupların oluşması bu sorunların başında gelmektedir.

Endonezya Mojokertoda yapılan etkinlik uygulamalı din eğitiminin öğrenmeye katkısı ile ilgili çalışmada öğrencilerin klasik öğrenme süreci sonunda % 53,8 oranında katılım gösterdiği, bu oranın etkinlik yöntemiyle uygulandığında katılımın % 96,2'ye yükseldiği görülmektedir. Bu artış, etkinlik kullanımının öğrencilerin öğrenme motivasyonunu artırabilmesinden kaynaklanmaktadır. (Ciptaningsih & Rofiq, 2022).

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi çok yönlü ve bir sosyal beceri geliştirme dersi olduğundan bu dersin hedeflerinin gerçekleşmesinde zengin öğretim teknikleri barındıran etkinliklere başvurulması gerekmektedir. Nitelikli din eğitiminin sağlanması için yöntem zenginliği ve bu yöntemleri doğru zamanda, doğru şekilde uygulamak şarttır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programı ve alanyazındaki öğretim etkinlikleri geliştiren çalışmalar analiz edilerek ortaokullarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri için düşünme yaşam becerilerinin eğitimine dönük bir öğretim seti oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt bulunmaya çalışılacaktır.

1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi öğretim programlarında düşünme ve yaşam becerileri nasıl ele alınmaktadır?
2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi alanyazınında düşünme ve yaşam becerileri nasıl ele alınmaktadır?
3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitiminde kullanılabilir olacak düşünme ve yaşam becerileri öğretim seti nasıl olmalıdır?
4. Eğitimde program geliştirme uzmanlarının görüşlerine göre Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi için oluşturulan düşünme ve yaşam becerileri öğretim setinin uygulanabilirliği nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Çalışma, alanyazında da eksikliği fark edildiği üzere, yaşantı temelli uygulamalı etkinliklerin hayata geçirilmesine odaklanmaya çalıştığından önemli bulunmaktadır. Bu bağlamda, ortaokul öğrencilerinin din eğitimi algılarını üzerinde düşünerek ve yaşamlarına uyarlayarak edinimleri önemsenmekte ve hazırlanan etkinliklerin bundan sonra geliştirilecek Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi öğretim programları ve öğretmen yetiştirme programları (lisans eğitimi) için olumlu bir yönlendirme aracı olacağı düşünülmektedir.

Tanımlar

Uzman: Eğitimde program geliştirme alanında doktora çalışması yapmış eğitimci.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Çağdaş Uygulamalara Duyulan İhtiyaç

İnsan oluş halinde bir varlıktır. Doğumundan ölümüne kadar geçen sürede sürekli bir değişim halindedir. Bu değişim sürecinde insanın ihtiyaçları ve yaşam biçimleri değiştiği gibi düşünüş ve anlayış biçimleri de değişmektedir. Bu bağlamda değişen insanla birlikte dini anlayışlarda da değişmeler olması kaçınılmazdır. Dinin insanın değişen problemlerine çözüm üretebilmesi onun her zaman ve mekânda yeniden anlaşılmasıyla mümkündür. Çünkü din insan için gelmiştir; insanın problemlerine çözümler sunmada, kişiliğini geliştirmede amaç değil, araçtır. Dinin bunu gerçekleştirmesi ise, onun her zaman ve mekânda yeniden anlaşılmasını gerektirmektedir. Bugün dünyanın kültürün bütün unsurları ve onun bir sonucu olan teknolojinin geldiği nokta ve bunların beraberinde getirdiği problemler göz önüne alındığında dinin yeniden okunup anlaşılması ve insanlığın kendini gerçekleştirme ve inşa sürecine katkıda bulunur hale getirilmesi gerekmektedir. Bugünün her alanındaki hızlı değişiminde geleneksel din anlayışı ile baş edebilmek mümkün görülmemektedir. Eğer din insanın problemlerine çözüm-öneriler üretebilmek için gelmişse o zaman dinin yeniden anlaşılması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Doğan & Tosun, 2003). Dünya ve insanlar değişmekte, her gün problemlere bir yenisi eklenmektedir. Bu yüzden nakilci ve hazır kalıp davranışlar sunan, ezber merkezli din öğretimi yaklaşımı ile öğrenciler başarılı bir yaşam sürdürememektedirler.

Doğan & Tosun (2003), din eğitimi ve öğretiminin kalıp ve ezberci değerler üzerinden yapıldığında sorunlu bireyler ortaya çıkaracağını, din eğitimin bilimsel yöntemleri temel alan yaklaşımlarla işletilmesinin doğru olacağı düşüncesindedirler.

Tablo 1. Geleneksel Din Öğretimi ve Eğitimdeki Yeni Değerlerle Yapılan Karşılaştırmalar

Hedef	Yaklaşım	Yöntem	Gerçekleşme	Sonuç
Dini Bilgi Objesi	Konu merkezde (konu bütünlüğü ve konular hiyerarşisi)	Geleneksel yöntem (Teorik gereklerden ve gerekçelerden hareket)	Zihinsel bildirme. Duygu yoğunluğu	Sorunlu birey
Dini Davranış	Birey merkezde (Gelişim özellikleri, öğrenme olgunluğu, hazır oluş)	Bilimsel yöntemler (Gözlem ve deneye dayanan ve gereklerden ve gerekçelerden hareket. Bilginin doğası ile ilgili bütün yeni kabullenmeleri kabul ediş)	Duyuların çözümü. Analitik, eleştirel, yaratıcı düşünme	Dengeli birey

Kaynak: Doğan & Tosun, 2003.

Tabloda görüldüğü üzere hedef bireyde dini bilgi oluşturmak olduğu durumlarda konu merkezli yaklaşımlar benimsenerek, geleneksel yöntemlerle bireyde zihinsel bildirme ve duygu yoğunluğu meydana gelmektedir. Bu sürecin sonunda ise sorunlu bireyler ortaya çıkmaktadır. Nitekim hedeflenen şey bireye dini davranış kazandırmak olduğunda, bireysel farklılıklara dikkat eden ve öğrenci merkezli yaklaşım benimsenerek bilimsel yöntemlerin ışığında duyuların çözümü sağlanmış, analitik ve eleştirel düşünme kabiliyetine sahip dengeli bireyler ortaya çıkmaktadır.

Dengeli bir kişiliğe sahip, doğuştan getirdiği potansiyel gücü geliştirmiş, yaratıcılığı yüksek, bilgiyi transfer edebilen, içinde bulunduğu ortamı değiştirme gücüne sahip karşılaştığı yeni durumlara uyum gösterebilen bir birey yetiştirmek eski geleneksel din öğretimi anlayışı ile mümkün değildir.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programı incelendiğinde, geleneksel din öğretiminde etken olan ezbere kesinlikle yer vermediği, aksine kendi başına düşünebilen, eleştirel zihniyete ve seçme kabiliyetine sahip, hayatın anlamını keşfeden ve inancını aklıyla bütünleştirebilen bireyler yetiştirmeyi hedeflediği görülmektedir. Öğretim programının hazırlanışındaki temel ilkelere ve genel amaçlarına bakıldığında; "bir sorunun çözümüne yardımcı olması", "mistik eğilimlerin olumlu yönde kanalize edilmesi", "mezheplerin dinin anlaşılma biçimleri olarak değerlendirilmesi", "dini kavramları doğru anlayabilmelerini", "doğru dini bilgiler ile batıl inanç ve hurafeleri

ayırt edebilmelerini vb. ilke ve amaçların gerçekleştirilebilmesi ancak yaratıcı, yansıtıcı ve eleştirel düşünmenin öğrenme-öğretme sürecinde işe koşulmasıyla mümkündür. İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde de beyin fırtınası, drama, örnek olay, tartışma, görüş geliştirme, altı şapkalı düşünme gibi yöntem ve teknikler ile din dersinde hem öğrencinin yaratıcı, yansıtıcı ve eleştirel düşünceleri hem de dersin genel ve özel amaçlarının gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır (Doğan & Tosun, 2003). Yaşamın ve eğitimin merkezinde olan birey için en uygun yöntem ve teknikler, dersin öğretmeni tarafından araştırılmalı ve uygulanmalı ayrıca yöntem ve tekniklerin hazırlanış ve uygulanışı çeşitlendirilmelidir.

Ezberci, öğrenciyi pasif alıcı/onaylayıcı konumda gören ve tutan din öğretimi anlayışı yerine; anlamlı öğrenmelerin gerçekleşmesini amaçlayan, sorgulayıcı, öğrenciyi bilgiyi elde etmek için çaba ve arayış içerisine yönlendiren, bilginin öznesi olarak öğrenciyi gören bir din öğretimi anlayışı geliştirmelidir. Bu da öğrencilerin düşünmesini durduran değil, onun bilişsel yeteneklerini en üst düzeyde geliştirmesini kılavuzlayan ve kolaylaştıran bir din öğretimidir.

Akyürek'e (2021) göre, öğrenciyi pasif alıcı konumdan çıkarıp aktif hale getirmek için ise eğitim-öğretim sürecinde çeşitli yöntem ve teknik kullanılması gerekmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de din öğretiminde yöntem arayışları "Nasıl Bir Din Öğretimi?" sorusunu gündeme getirmiştir. Artık üzerinde ittifak edilen husus, dini ve ahlaki bilgilerin ezberletilmesi yerine, bilgilerin içselleştirilmesi, yorumlanması, hayatta uygulanmasıdır (Aydın, 2005). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi sadece bilişsel kazanımlara hizmet etmek yerine kimi içeriklerde baskın olarak duyuşsal kiminde ise devinişsel kazanımlara hizmet etmektedir. Bu bağlamda bireyin bilgileri içselleştirmesi ve hayata uygulaması gereklidir.

Din öğretiminde bir takım kuru bilgi ve davranış kalıplarını ezberletip bunlarla yetinmek yerine, dinin öğretisinin bizzat öğrenci tarafından anlamlandırılması ve keşfedilmesi, özümsemesi ve içselleştirilmesini kılavuzlamalıyız. Böyle bir din öğretimi ile kazanılan bilgiler, sorunların çözümünde bireylere yardımcı olur, yük değil. Onları eyleme, değişime/gelişime götürür (Aydın, 2005). Böylelikle öğrencide hem etkili hem de kalıcı öğrenme olur. Çünkü birey derste ne kadar aktif olur ve ne

kadar çok duyu organını sürece dâhil ederse o derece kalıcı ve anlamlı öğrenme gerçekleşir.

1.2. Yaşam Becerileri

Yaşam becerileri Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından “bireylerin günlük yaşamın talepleri ve zorlukları ile etkin bir şekilde başa çıkmalarını sağlayan uyarlanabilir ve olumlu davranış yetenekleri” olarak tanımlanmaktadır. Yaşam becerileri; insanların bilinçli kararlar almalarına, problem çözmelerine, eleştirel ve yaratıcı düşüncelerine, etkili iletişim kurmalarına, sağlıklı ilişkiler kurmalarına, başkalarıyla empati kurmalarına ve hayatlarını sağlıklı ve üretken bir şekilde yönetmelerine yardımcı olan psikososyal yeterlilikleri ve kişilerarası becerileri içerir (Sezgin & Ulus, 2019).

UNICEF, başarılı ve yaşam becerileri temelli eğitim sağlamak için birtakım ölçütler belirlemiştir. Bunlar;

- Sadece bilgi ve tutum değişikliği değil, daha da önemlisi davranış değişikliği de ele alınmalıdır.
- Geleneksel “bilgi temelli” yaklaşımlar tutum ve davranışlarda değişiklik sağlamak için yeterli değildir. Örneğin, “güvenli davranış” konusundaki bir ders, mutlaka güvenli davranış uygulamasına yol açmayacaktır. Bu nedenle, dersler çocukların güvenli davranışlar sergileyebilecekleri ve etkilerini deneyimleyebilecekleri egzersizler ve durumlarla desteklenmelidir.
- Çalışılan beceri güçlenmesi için tekrarlanmalı, pekiştirilmeli ve gözden geçirmelidir.
- Uygun sağlık hizmetlerine ve medyaya erişim sağlandığında, politika geliştirmeyele birleştirildiğinde en iyi sonuca ulaşabilir.

Yaşam becerileri eğitiminin başarılı olması kullanılan yöntem ve tekniklere de bağlıdır. Bireylerin yaşam becerileri eğitim sürecine aktif katılımları gerekir. Bunun için çocuk merkezli, çocuğun ve ergenin aktif katılımını sağlayacak yöntem ve teknikler kullanılmalıdır. Yaşam beceri programında kullanılan yöntem ve teknikler şöyledir (Sezgin & Ulus, 2019);

- ✓ **Sınıf içi Tartışmalar:** Öğrencilere problem çözmede birbirleriyle etkileşim kurarak öğrenme ve uygulama fırsatı sunan bir aktivitedir. Öğrencilerin konu hakkındaki anlayışlarını derinleştirmelerini ve konu ile olan bağlantılarını kişiselleştirmelerini sağlar. Dinleme, atılganlık ve empati becerilerini geliştirir.
- ✓ **Beyin fırtınası:** Öğrencilerin hızlı ve kendiliğinden fikir üretmelerini sağlar. Öğrencilerin hayal gücünü kullanmalarına ve düşünerek çözüm bulmalarına yardımcı olur. Tartışmayı başlatmak için kullanılır. Beyin fırtınası tekniği ile sınıf yaratıcı bir şekilde fikirler üretebilir. Beyin fırtınası tekniği ile her fikrin artılarını ve eksilerini değerlendirmek veya fikirleri belirli kriterlere göre sıralamak esastır.
- ✓ **Rol Oynama:** Eğlenceli bir aktivite olmanın yanı sıra, tüm sınıfı kapsar, çocuklar aktif ve katılımcı olurlar, bu teknik aynı zamanda becerileri uygulamak için mükemmel bir fırsat sunar. Öğrenciler, gerçek hayatta potansiyel bir durumla nasıl başa çıkabileceğini deneyimlerler. Başkalarıyla empati kurma ve onların bakış açısını alma becerisini geliştirir. Çocuğun kendi duygularına dair iç görü kazandırır
- ✓ **Gruplar:** Öğrencilerin birbirleriyle etkileşim kurmalarını ve birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlar. Ekip oluşturma ve ekip çalışmasını geliştirir.
- ✓ **Eğitici Oyunlar ve Simülasyonlar:** Çocuklar için eğlenceli, aktif öğrenmeyi sağlayan ve zengin tartışmaları destekleyen tekniklerdir. Bu tekniklerde, bilgi, tutum ve beceriler birlikte kullanılır ve öğrencilerin varsayımlarını ve yeteneklerini nispeten güvenli bir ortamda test etmelerini sağlar.
- ✓ **Durum Analizi ve Vaka Çalışmaları:** Çözümleme, analiz etme, keşfetme, problemleri, ikilemleri çözme ve çözümleri güvenle test etme fırsatı verir; gruplar hâlinde birlikte çalışma fırsatı sunar, fikirlerin paylaşılmasını sağlar, yeni öğrenmeler kazandırır ve bazı şeyleri farklı görebilmek için iç görü kazandırır ve teşvik eder.
- ✓ **Öykü Anlatma:** Öğrencilerin mevcut sorunları düşünmelerine ve eleştirel düşünme becerileri geliştirmelerine, öyküler yazma konusunda yaratıcı beceriler geliştirmelerine veya öyküler anlatmak için etkileşime girmelerine yardımcı olur. “Hikaye Anlatma”, karşılaştırma yapmaya, sağlıklı çözümler üretmeye yardımcı olur. Aynı zamanda dikkati, dinleme becerilerini, sabır ve dayanıklılığı geliştirir.

- ✓ **Tartışma:** Belirli bir konuyu derinlemesine ve yaratıcı bir şekilde ele alma fırsatı sunar. Örneğin, öğrenciler, toplumdaki halka açık yerlerde sigara içmenin yasak olup olmayacağını tartışabilir. Öğrencilerin kendileri için çok önemli olabilecek bir durumu savunmalarını sağlar. Üst düzey düşünme becerilerini uygulama fırsatı verir.

Yaşam becerileri eğitiminin konuyla ilgili ve uygun bir şekilde uygulanması, günümüz toplumu için önemli bir ihtiyaçtır. Yaşam becerileri eğitimi çocukların motivasyonuna yardımcı olur, yaşamları düzenleyebilmeleri için uygulamalı bilişsel, duygusal, sosyal ve özyönetim becerilerini destekler. Bu beceriler çocukların ihtiyaçlarına uygun olursa faydalı olabilir.

Günümüzde gençler, iş yaşamında ve yaşamın diğer alanlarında başarılı olabilmek için mevcut bilgi, değer ve becerilerinden daha fazlasını kazandırabilecek eğitim programlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Çünkü artık günümüzde insan modelini belirleyen özellikler; etkili iletişim, kendi başına öğrenebilme, sosyal beceriler (sorumluluk alma), takım çalışması, etkin ve verimli düşünme becerileri (sorun çözme ve kritik düşünme), bilgi ustalığı (bilgiye ulaşabilme, kullanabilme ve yeni bilgi üretebilme) ve yaşam boyu öğrenme becerilerini içerir (Özmete, 2009).

Genel olarak, yaşam becerileri eğitimi, başa çıkma stratejilerini güçlendirmek, öz güveni ve duygusal zekâyı geliştirmek gibi her konuda önemli bir rol oynayan çocuk ve ergenlerin olumlu sosyal ve zihinsel sağlığını destekleyen etkili bir psikososyal müdahale stratejisidir. Bu nedenle, öğrencilerin tüm gelişimlerinin sağlıklı olmasını sağlamak için her öğretim kademesinin müfredatına entegre edilmelidir (Sezgin & Ulus, 2019). Ayrıca, yaşam becerileri eğitimi verilmesi için öğretmenlerin bu konuda deneyim sahibi olmaları gerekmektedir.

1.3. Düşünme Becerileri

“Düşünme; bir sonuca varmak amacıyla bilgileri, kavramları incelemek, karşılaştırmak ve aralarında ilişkiler kurarak başka düşünceler üretme işlemi olarak tanımlanmaktadır. Bu işlemlerin neticesinde ortaya çıkan zihinsel ürüne de düşünce denmektedir” (MEB, 2007: 5).

Düşünme becerileri ise dünyanın düzenini keşfetmek ve problemleri çözmek için bilgiyi kullanma yeteneğidir (Çubukçu, 2011). Toplumda bilgiyi kullanma yeteneğinden mahrum bireylerin bilgi sahibi olmaları pek bir anlam ifade etmemektedir. Teorik bilgileri hayatın içinde pratikleştirip anlamlı kıldığımız sürece bilgi işlevini yerine getirmiş olacaktır.

Türkiye’de eğitim programlarının tümünde kazandırılması hedeflenen ortak toplam sekiz beceri belirlenmiştir. Bu beceriler (MEB, 2005):

- Eleştirel düşünme becerisi: Konulara kuşku temelli sorgulayıcı bir yaklaşımla bakarak, yorumlama ve yargı çıkarma becerisidir.
- Yaratıcı düşünme becerisi: Öğrencilerin kendi düşüncelerinden yola çıkarak yeni ve farklı bilgi ve ürünler üretme, olaylara farklı bakarak buluşlar yapabilmeleridir.
- İletişim becerisi: Konuşma, dinleme, okuma ve yazma gibi becerileri etkili kullanmadır.
- Araştırma becerisi: Doğru ve anlamlı sorular sorarak problemi fark etme, kavrama, planlama ve test etmedir.
- Problem çözme becerisi: Öğrencinin yaşarken karşısına çıkan problemleri çözme becerisidir.
- Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi: Bilginin araştırılması, bulunması, işlenmesi, sunulması ve değerlendirilmesinde teknolojiyi kullanabilmeleridir.
- Girişimcilik becerisi: Empati kurma, insan ilişkilerinde uyumlu davranışları gösterebilme, plan yapma, planlarını uygulayabilme ve risk almadır.
- Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisi: Okuduğunu, dinlediğini, gördüğünü, doğru, tam ve hızlı olarak anlayabilmeleridir.

Eğitimin önemli amaçlarından biri de öğrencilerin yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme, üst düzey düşünme gibi becerilerini geliştirmektir (Güneş, 2012). Düşünme becerilerinin günümüz dünyasının ihtiyaçlarını karşılamada okul programlarında yer alması gerekliliği ortadadır. Bu becerilerin küçük yaşlardan başlanarak öğretiminin yapılması konusunda öğretmenlerin çabası da küçümsenemeyecek kadar önemlidir.

Öğretmenlere becerileri geliştirmede önemli görevler ve hassasiyetler düşmektedir. Öğretmenlerden anlatan, kapalı uçlu sorular soran, anlattığını anlattığı gibi geri isteyen öğretmen rolünden uzak, ders kitaplarının ve programlarının ötesine geçebilen, etkileşimsel yöntemleri kullanabilen, bilgiyi yaşamla bağdaştırabilen, kolaylaştırıcı, sorgulayarak düşünebilen, dönüşümü yakalayabilen, demokratik kısaca kendini geliştirme çabasında olmaları beklenmektedir (Gürkaynak, Üstel & Gülgöz, 2008).

Becerilerin hepsi de eğitim ortamlarında geliştirilebilmektedir. Becerilerin geliştirilebilmesi öğretmenlerin ilgili strateji, yöntem ve tekniklerle derslerinde etkinlikleri çeşitlendirmeleri ile öğrencileri harekete geçirerek, düşündürerek ve işbirliği içinde paylaşımı artırarak planlı bir şekilde olmalıdır. Öğretim programları bu becerilerin kazandırılmasına yönelik kazanımlar içermektedir. Ancak öğretmenler bu kazanımları gerçekleştirirken becerinin de kazandırılması üzerinde hassasiyetle durmalı ve aynı zamanda artan zamanlarında mutlaka program dışından günlük hayatla ve öğrencilerin ilgisini çekecek konularda beceri geliştirmeye önem vermelidir (Baysal vd. 2017).

1.4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Düşünme ve Yaşam Becerileri

Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır (MEB, 2010: 1).

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu

mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir (MEB, 2010: 9).

Programda din ve ahlakla ilgili temel kavramların öğretimi, din ve ahlakla ilgili bilgilerin kavramsal temellerinin oluşturulması ve kavramlar arası ilişkilendirmelerin yapılması hedeflenmiştir. Böylece öğrencilerin dinî ve ahlaki kavramları yorumlamaları ve bazı temel becerileri (araştırma ve sorgulama, problem çözme, iletişim kurma vb.) geliştirmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2010: 8). Ülkemiz 2005 yılında geleneksel eğitimden çağdaş olarak nitelendirilen yapılandırmacı eğitime geçmiştir ve öğretim programları bu çerçevede öğretmen merkezlienden öğrenen merkezliye evrilmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi programı da bu değişimden etkilenmiş ve 2010 yılında güncellenmiştir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde yeni bir içerik düzenlemesi yapılmış ve çocukların öğrenme ve öğretme sürecinde daha aktif olacağı yeni yöntem ve teknikler kullanılmaya başlanmıştır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın geliştirilmesinde; yapılandırmacı öğrenme modelini destekleyen çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme, beceri temelli öğrenme gibi yaklaşımlar dikkate alınmıştır. Beceri temelli öğrenme, öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve hayata aktarılması tasarlanan bilgi, tutum ve beceriler bütününe ifade etmektedir. Bu bağlamda temel becerileri ön planda tutan, öğrenme sürecinde öğrencinin aktif katılımına ve öğretmen rehberliğine imkân veren, öğrencilerin araştırma yapabilecekleri, keşfedebilecekleri, problem çözebilecekleri, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşıp tartışabilecekleri ortamların sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca programda gelişim düzeyini göz önünde bulunduran, öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçiren, anlamlı öğrenmelerin gerçekleşebileceği, farklı öğrenme stillerine uygun öğretme ortamlarının sağlanması hedeflenmiştir (MEB, 2010: 8).

Bu öğretim programlarını hedeflerine ulaşması din öğretiminde kullanılan geleneksel yöntem ve tekniklerle mümkün değildir. Sadece öğrenci ve öğretim programı açısından değil; öğretmen, ölçme ve değerlendirme, sınıf ortamı ve iklimi, sınıf yönetimi vb. faktörlerde de değişimler gerekir (Doğan & Tosun, 2003).

Din Öğretiminin amaçları aşağıdaki başlıklar altında detaylandırılabilir (Akyürek, 2021):

- ✓ Bireyin gelişimini kılavuzlamak.
- ✓ Anlamli öğrenmelerin oluşmasını kılavuzlamak.
- ✓ Bireyin yaşamını anlamlandırma çabasına katkı sağlamak: Dünya görüşü.
- ✓ Öğrenilenleri günlük hayatla ilişkilendirmeyi sağlamak.
- ✓ Problem çözme becerisinin gelişimine katkı sağlamak.
- ✓ Bireyin sosyalleşmesine katkı sağlamak.
- ✓ Kültürleme ve kültürü geliştirmeye katkı sağlamak.
- ✓ Evrensel kültüre katkı sağlamak: İyi insan.

Sonuç olarak din öğretimi, problem çözme becerisine sahip, yaratıcı düşünen, bilgiyi transfer eden, sosyal hayata uyum sağlayan, kendisine ve topluma faydalı, erdemli, üst düzey düşünme becerilerine sahip birey yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamli ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur (MEB, 2010: 1). Bu programın işlevsel olabilmesi, istenen becerileri kazandırması ve geliştirmesi için öğretim süreci, öğrenci merkezli ve bireylere fırsat tanıyan nitelikte planlanmalıdır.

1.5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Yöntem-Teknik Kullanımı

Din öğretimi etkinliğinin niteliğini belirleyen bu değişkenlerden bazıları; öğrenci, öğretmen, eğitim programı, eğitim ortamı ve yöneticidir (Mialaret'ten aktaran: Akyürek, 2009). Bu değişkenlerin herhangi birinin işlevindeki noksanlık diğerlerini ve doğal olarak süreci etkilemektedir. Dolayısıyla din öğretiminin niteliği bu sayılan unsurların işlevlerini verimli bir şekilde yerine getirmesine bağlıdır. Din öğretiminin

başarısını etkileyen pek çok faktör vardır. Bununla birlikte bu sürecin başarısı, büyük ölçüde öğrenenlerin özelliklerine uygun şekilde planlanmasına ve uygulanmasına bağlıdır (Korkmaz, 2014). Burada öğretmene düşen görev eğitim-öğretim sürecini etkili bir biçimde planlamaktır.

Ahlak gelişimi geniş ölçüde değerli ve tutarlı tecrübelerle bağlı bulunmaktadır. Bu tecrübeler çocuğun doğru seçim yapmasına, değişen çevreye ve şartlara uyum sağlayabilmesi için gerekli yeteneği elde etmesine yaramaktadır. Onun için çocuğa her zaman doğru seçim yapma ve değerli etkinliklerde bulunma fırsatı verme zorunluluğu vardır. Çocuk ancak edineceği tecrübelerle iradesini geliştirme imkânını elde edebilir. Bunun yanında çocuk, yaptığı davranışların sonucunu, diğer insanlar üzerindeki etkisini önceden hesaba katan bir görüş açısı geliştirme yönünde eğitilmelidir. Yani diğer insanlar onun hayatına, onun da bu insanların hayatına nasıl bir etkide bulunduğu farkına varmalıdır. Bu yöndeki yetiştirme biçimi, onun ileriye görme ve yaratıcı düşünme yeteneğinin gelişmesine imkân sağlayacaktır (Altaş, 2001) .

Etkili bir ahlak eğitimi için öğrencinin sosyal ve bireysel her türlü eğilimleri bilinmeli ve bunlar göz önünde bulundurulmalıdır. İnsanın zevk veren şeylere yakın olmak, sıkıntıdan kaçmak, mutlu olmak, zihinsel ve bedensel hareketlilik içinde olmak, kendisiyle ilgilenmek ve ilgilenilmek gibi bireysel eğilimlerinin yanı sıra, başkalarını etkileme ve onlardan etkilenme, duygularını başkalarıyla paylaşma, başkalarının iyiliğini isteme, merak etme gibi sosyal eğilimleri de vardır. Başarılı ve kalıcı bir ahlak eğitiminin bütün bu eğilimleri dikkate alması, etkinliklerini bunlara göre düzenlemesi gerekir (Doğan & Tosun, 2002). Öyle ki, ahlak eğitimi birey için hem kişisel hem de toplumsal ihtiyaçlarını giderme noktasında önemli bir gereksinimdir. Çünkü ahlak olgusu kişinin toplum ve toplum normlarına karşı yükümlülüklerini de içeren geniş bir kavramdır. Ahlaki açıdan toplumun beklentilerini karşılamayan bireyler sosyalleşme açısından sıkıntı yaşamaktadır. Bu yüzden nitelikli ve kalıcı bir ahlak eğitimi öncelikle bireyin kişisel ve toplumsal ihtiyaçlarını dikkate almalıdır.

Öğretimin etkili olmasını sağlamak için süreci planlamış olan öğretmen teknik kullanmanın rolünü dikkate almalıdır. Öğretmen teknikler hakkında bilgi sahibi olmalı ve teknikleri kullanabilecek beceriye sahip olmalıdır. Hedefe, konuya ve duruma uygun tekniklerin seçilişi kuşkusuz ilgiyi ve etkin katılımı artırır, öğrenciyi güdüler ve

böylece sınıf içi etkinlikleri daha verimli ve anlamlı kılar (Bilen, 1999). Öğretim hedeflerini gerçekleştirmek için çeşitli yöntem ve teknik kullanmak gerekmektedir. Öğretmen kendine, çevreye, zamana ve konuya uygun yöntem ve teknikleri seçmelidir. Din eğitiminin hedeflerinin gerçekleşmesinde birçok yöntem ve tekniğe başvurulması gerekmektedir. Etkin bir din öğretimi için yöntem zenginliği bir zorunluluktur (Akyürek, 2021) . Süreç yöntem açısından ne kadar zenginleştirilir ise din eğitimi o kadar verimli ve anlaşılır olacaktır.

Öğrenmede uygun ve çeşitli din eğitimi yöntemlerinin kullanılması, öğrencilerin öğrenmedeki tutum ve davranışlarını ve ayrıca öğrencilerin sahip olduğu diğer zekaları da etkileyecektir (Maryam, Ma'mur & Muhajir, 2022). Eğitim sürecine daha aktif bir şekilde katılan bireyler uygun yöntemlerin kullanıldığı derslerden üst düzey bir verim alacaklardır.

Ahlaki gelişim tüm ilke ve yasalarına edilgen bir şekilde uymak değil, toplumun oluşturduğu değerler sürecine aktif bir uyum sağlamaktır (Senemoğlu, 1998). Toplumun aynası ve küçük bir laboratuvarı işlevinde bulunan sınıf ortamında bireyin aktif olarak iyi bir ahlak eğitimi alması ve topluma uyum sağlama konusunda ilk deneyimlerini yaşaması önemlidir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin içeriği incelendiğinde içeriğin bireylerin düşünme yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi çok yönlü bir ders olmasından, bu dersle ilgili çalışmalar sırasında birden çok değişik yöntem ve tekniğe ihtiyaç vardır (Bilgin & Selçuk, 1995:177).

Öğrencinin duygu ve duyarlıklarının geliştirilmesi yoluyla kendini tanımayı başarması, diğer insanlarla birlikte olduğu durumlarda sadece kendi bakış açısının değil, başkalarının da duygularının olduğunu, kendisinin ve başkalarının isteklerini öğrenmesiyle sonuçta hayatını ve toplumsal şartları nasıl şekillendireceğini öğrenmesi bütün eğitim-öğretim faaliyetlerinin, özellikle ilköğretim DKAB derslerinin en önemli amacıdır. Bütün bunlar yaratıcı düşüncenin ve herhangi bir problem veya çatışma durumunda alternatif çözüm yollarının bulunması sayesinde gelişebilir. Bu becerilerin kazanılması için oluşturulan çeşitli öğrenme ortamları, kullanılan yöntemlerle yakından ilgilidir (Uzun, 2014).

Yaratıcı düşünmeyi okul ortamında geliştirebilmek için öğrenciler kendilerini özgür hissedebilecekleri bir öğrenme öğretme ortamında bulmalıdırlar (Doğan & Tosun, 2003). Bu noktada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin, öğrenciyi etkin hale getirecek sınıf ortamı sağlama ve dersi bu doğrultuda planlama konusunda bilgi ve beceri sahibi olmaları çok önemlidir.

1.6. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretiminde Örnek Uygulamalara Dönük Çalışmalar

Altaş (2001) “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi” adlı çalışmasında Din Öğretiminin tarihçesine geniş bir yer vermiş ve daha sonra yaklaşım, yöntem ve tekniklerin nasıl kullanılacağı üzerinde durulmuştur. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programının ekinde yer alan örneklerden derlenen ders işleniş örnekleri çalışmada yer almaktadır.

Doğan & Tosun (2002) “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi” isimli çalışmasında dini ve ahlaki gelişim, inanç, ibadet, dua, sure, ahlak ve kavram öğretimi konuları ele alınmıştır. Günlük, ünite ve yıllık planların din öğretiminde nasıl yapılacağı; ders işleniş aşamaları ve din dersinde faaliyetlerde bulunurken dikkat edilmesi gereken noktalar ifade edilmiştir. Çalışmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde kullanılabilecek strateji, yöntem ve tekniklere 4. Ve 5. sınıftaki ünite konularının işleniş örnekleriyle yer verilmiştir.

Öcal (2004) “İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Öğretim Yöntemleri” isimli çalışmasının ilk kısmında din öğretimi içeriğindeki konuları (temizlik, oruç, zekat, ahlak vb.) detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. İkinci kısımda ise öğretim yöntemleri başta soru-cevap, anlatım, örnek olay olmak üzere ders planı şeklide sunulmuştur.

Aydın (2005) “Din Öğretiminde Yöntemler” isimli çalışmasında din öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler üstünlükleri ve sınırlılıkları ile anlatılmıştır. Bu öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulamalarını göstermek üzere örnek günlük ders planları konulmuştur.

Uzun (2014) tarafından yapılan “Din Öğretiminde Empati Becerisine Dayalı Öğretim Yöntem ve Tekniklerinin Kullanılması” isimli çalışmada İlköğretim 6. Sınıf öğrencilerine uygulanan empati becerilerine dayalı öğretim yöntem ve tekniklerinin, empatik öğrenme süreci ile öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, ahlaki ve sosyal becerilerinde olumlu yönde bir ilişki ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. İlköğretim DKAB derslerinin ahlak öğrenme alanıyla ilgili konuların işlenişinde, geleneksel öğretim yöntemleri ve teknikleri, öğrencilerde ahlaki tutumların kazandırılmasında yeterli olmadığı belirtilmiştir. Bundan dolayı empati yöntemi gibi, bilişsel sürecin yanında duyuşsal ve davranışsal süreci de öğrenme ortamlarına yansıtacak öğrencilerin ahlaki değerleri içselleştirmelerini sağlayacak, yeni yöntem ve tekniklere yer verilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir.

Tezcan (2020) tarafından yapılan “Din Öğretiminde Eleştirel Düşünme: DKAB Dersinde Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Bir Eylem Araştırması” isimli çalışmada öğretmen görüşmeleri sonucunda, öğretmenlerin eleştirel düşünmeyi etkin kılacak yöntem ve teknikleri kullanmaya gayret ettikleri görülmüştür. Öğretmenler bu becerileri ortaya çıkaracak metotlara dair de bir arayış içerisinde oldukları saptanmıştır. Öğretmenlerin bu arayışları, ilgileri, merakları DKAB derslerinde eleştirel düşünme becerilerini destekleyen metotların geliştirilmesi ihtiyacını işaret etmektedir. Onların arayışlarına cevap verecek nitelikte bir kılavuz kitap hazırlanması, okullarda eleştirel düşünmenin geliştirilmesine önemli bir katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

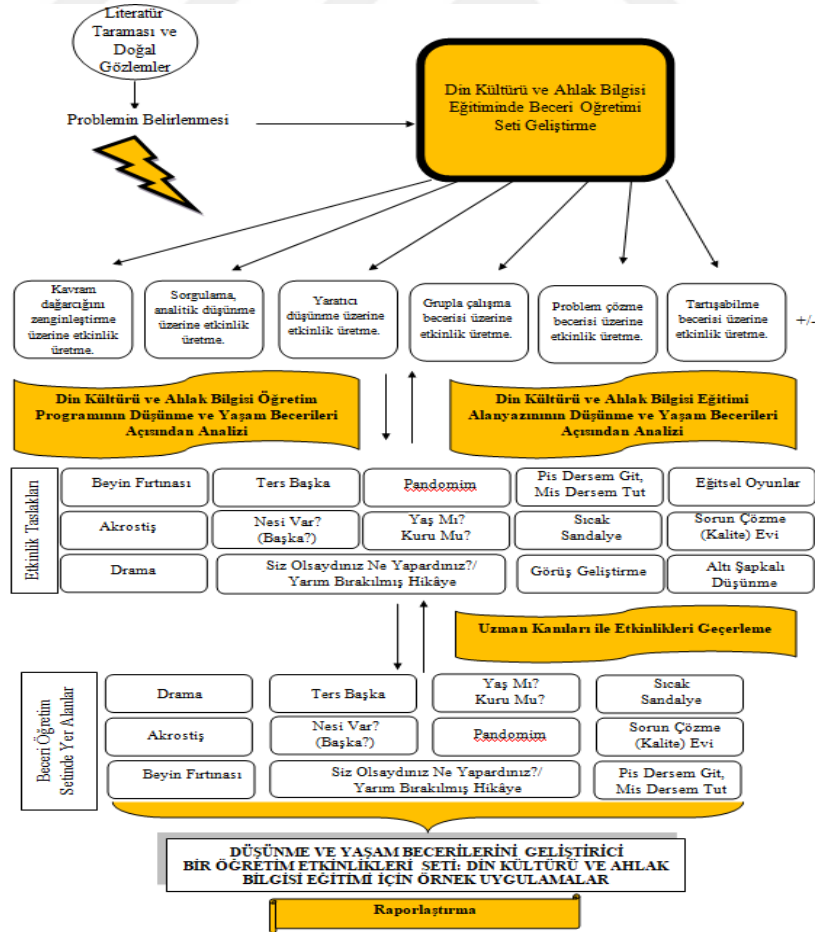
Akyürek (2021) “Din Öğretimi” isimli çalışmasında genel öğretimden din öğretimine uyarlamalar yapmıştır. Öncelikle öğrenme alanları ve özellikleri ortaya konmuştur. Ele alınan yöntem önce tanıtılmış, sonra yöntemin uygulama adımları ortaya konmuştur. Ele alınan yöntemin din öğretimine yönelik ders işleniş örnekleri verilmiştir. Bu çalışma İlahiyat fakültelerinde ve Eğitim Fakültelerinde yer alan Din Öğretim Yöntemleri derslerine yönelik bir kaynak ve Kuran Kursu öğreticileri için yol gösterici özelliğe sahiptir.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma nitel bir desenle kurgulanmıştır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimindeki düşünme ve yaşam becerilerinin öğretimine dönük alan yazındaki boşluk, araştırmacıyı bu konuda bir etkinlik seti hazırlamaya yöneltmiştir. Çalışmanın yöntemine ilişkin işlemsel döngü aşağıda şematik olarak verilmektedir:

Şekil 1. Çalışmanın İşlem Basamakları

2.2. İşlem Basamakları

2.2.1. Literatür Taraması

Çalışmada öncelikli olarak ulusal ve uluslararası düzeyde derinlemesine literatür taraması yapılmış ve uygulamalı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretimi üzerine hazırlanmış beceri eğitimine dönük eserlerden tezler, makaleler ve kitaplar incelenmiştir. İnceleme sonucu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretimi adına çalışmalar yapıldığı fakat bu çalışmaların genellikle spesifik olarak düşünme ve yaşam becerileri kurgusu üzerinden değil, genel öğretimsel etkinliklere ve öğretimine dönük çalışmalar olduğu saptanmıştır.

2.2.2. Problemin Oluşturulması

Yukarıdaki saptama alandaki bir boşluk olarak değerlendirilmiş ve öncelikli olarak Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretimini pedagojik değerler açısından daha güçlü kılabilecek düşünme ve yaşam becerileri öğretimi temelli etkinlikler setinin hazırlanmasının önemli bir ihtiyaç olduğu düşünülmüştür. Literatür taramasına devam edilmiş ve bir “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi Düşünme ve Yaşam Becerileri Öğretim Seti” hazırlanmasına yönelinmiştir.

2.2.3. Düşünme ve Yaşam Becerileri Listesinin Oluşturulması

Belirlenen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimini kapsayacak düşünme ve yaşam becerileri listesi aşağıdaki gibidir:

- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Yazma becerisi kazandırır.
- Kendini ifade etme gücünü geliştirir.
- Hızlı düşünme ve hızlı yanıtlama becerisini geliştirir.
- Sorumluluk üstlendirir.
- Soru sorma becerisini geliştirir.
- Zamani etkili kullanabilme becerisi kazandırır.
- Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.
- Soyut düşünebilme becerisi kazandırır.

- Soyut kavramları somutlaştırır.
- Olaylara farklı açılardan bakabilir.
- Problem çözme becerisini geliştirir.
- Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.
- Sorumluluk üstlendirir.
- Tartışabilme becerisi kazandırır.
- Liderlik becerisi kazandırır.
- Grupla çalışma becerisini geliştirir.
- Rol oynama becerisi kazandırır.
- Güven duygusu verir.
- İletişim becerisini geliştirir.
- Ön yargılarından arınmasına fırsat tanır.
- Sosyalleştirir, entelektüel beceriler kazandırır.
- Bilgiyi toplama ve organize eder.
- Estetik düşünme becerisi kazandırır.

Oluşturulan yaşam becerileri listesi üç program geliştirme uzmanı tarafından incelenerek, listeye son şekli verilmiştir.

2.2.4. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programının Düşünme ve Yaşam Becerileri Açısından Analizi

Bu aşamada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programı içerik çözümlemesi ile düşünme ve yaşam becerileri açısından incelenmiştir.

2.2.5. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Alanyazınının Düşünme ve Yaşam Becerileri Açısından Analizi

Bu aşamada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimi alanında Türkiye’de yapılan çalışmalar (tezler, ders kitapları ve makaleler) çalışmaların referans künyesi verilerek düşünme ve yaşam becerileri açısından içerik çözümlemesi yoluyla analiz edilmeye çalışılmıştır.

2.2.6. Düşünme ve Yaşam Becerilerinin Öğretimi İçin Tasarlanan Etkinlikler

Becerilerin öğretimini gerçekleştirmek üzere, yine alan yazındaki etkinlikler ve uygulamalar incelenmiş, özellikle öğrencileri aktif öğrenmeye yönlendirici etkinlik çalışmaları, geleneksel ve evrensel çocuk oyunlarından örnekler incelenmiş ve esin kaynağı olarak notlar tutulmuştur. Bu arada araştırmacı uygulamalı öğretim yöntemleri ve yaratıcı drama eğitimine ilişkin kendini geliştirici etkinliklere katılmıştır. Literatür verileri, araştırmacının gözlem ve yaşam deneyimleri sonrasında, somut becerilerden soyut becerilere doğru gelişim gösteren tasarı etkinlikler geliştirilmiştir. Bu etkinliklerin tez danışmanın incelemeleri sonucu bazıları elenerek, verilen dönütler doğrultusunda aşağıdaki listede anılan, araştırmada kullanılan etkinlikler hazırlanmıştır:

- Akrostiş
- Nesi Var? (Başka?)
- Ters Başka
- Yaş Mı? Kuru Mu?
- Pis Dersem Git, Mis Dersem Tut
- Pantomim
- Sıcak Sandalye
- Sorun Çözme (Kalite) Evi
- Beyin Fırtınası
- Siz Olsaydınız Ne Yapardınız? (Yarım Bırakılmış Hikâye Etkinliği)
- Drama

Etkinlikler uygulama senaryoları doğrultusunda ders planları şeklinde hazırlanmıştır. Planlar hazırlanırken her etkinlikte, etkinliğe uygun düşünme ve yaşam becerileri, hazırlanan ya da kullanılan öğretimsel materyaller ile diğer kaynaklar, etkinliğin kavramsal olarak tanımlandığı içerik bilgisi (etkinlik künyesi) ve nasıl uygulandığına dönük etkinlik içerik bilgisi, öğretim senaryosu ve değerlendirme bölümleri yer almıştır.

2.2.7. Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi İçin Tasarlanmış Düşünme ve Yaşam Becerilerini Geliştirici Bir Öğretim Etkinlikleri Seti ve Uzman Kanılarınca Değerlendirilmesi

Bu aşamada, etkinlikler kazandırdıkları düşünme ve yaşam becerileri ile bir matriste ilişkilendirilerek, düşünme ve yaşam becerilerinin etkinlerdeki ağırlık noktaları, belirtke (içerik ve beceri çapraz ilişkiler düzeneği) tablosunda gösterilenmiştir. Devamında öğretim seti uzmanlarca (altı eğitim bilimleri alanı uzmanı) paylaşılmış ve program geliştirme ilkeleri doğrultusunda değerlendirmeleri istenmiştir.

2.2.8. Raporlaştırma

Çalışmanın raporlaştırılması, literatür taraması, yöntemin işlem basamaklarıyla desenlenmesi, Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programının hazırlanan düşünme ve yaşam becerileri açısından içerik çözümlemesi, Din Kùltürü ve Ahlak Bilgisi alanyazınının düşünme ve yaşam becerileri açısından içerik çözümlemesi, sonuçlar ve öneriler şeklinde oluşturulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bulguları, Din kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programında düşünme ve yaşam becerilerinin bulunma derecesi (program etkinlikleri ve beceri eşleşmesi analizi), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi alanyazınında düşünme ve yaşam becerileri (yazar (lar) ve beceri eşleşmesi analizi), uzman beceri geçerlemesi ve uzmanlarca onaylanmış etkinlik seti olarak dört bölümde yer almaktadır.

3.1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında Düşünme ve Yaşam Becerilerinin Görünümü (Program etkinlikleri beceri eşleşmesi analizi)

Aşağıda Tablo 2’de, Din kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programında düşünme ve yaşam becerilerinin bulunma derecesi yer almaktadır:

Tablo 2. Din kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretim programında düşünme ve yaşam becerilerinin bulunma derecesi

Düşünme ve Yaşam Becerileri	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı
Kavram gelişimine katkı sağlar.	✓✓✓✓*
Kavram dağarcığını zenginleştirir.	✓✓✓✓*
Yazma becerisi kazandırır.	✓✓✓
Kendini ifade etme gücünü geliştirir.	✓✓
Hızlı düşünme ve yanıtlama becerisini geliştirir.	-
Sorumluluk üstlendirir.	✓✓✓✓*
Soru sorma becerisini geliştirir.	✓✓
Zamanı etkili kullanabilme becerisi kazandırır.	✓
Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.	✓✓✓
Soyut düşünebilme becerisi kazandırır.	✓✓
Soyut kavramları somutlaştırır.	✓
Olaylara farklı açılardan bakabilir.	✓
Problem çözme becerisini geliştirir.	✓✓✓✓*
Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.	✓✓
Tartışabilme becerisi kazandırır.	✓✓✓✓*
Liderlik becerisi kazandırır.	-
Grupla çalışma becerisini geliştirir.	✓✓✓✓*
Rol oynama becerisi kazandırır.	✓✓✓
İletişim becerisini geliştirir.	✓✓✓✓*
Ön yargılarından arınma becerisi kazandırır.	✓
Bilgiyi toplama ve organize etme becerisi kazandırır.	✓✓✓✓*
Estetik düşünme becerisi kazandırır.	✓✓✓

*Programda beş defadan fazla anılmaktadır.

Araştırma bulguları incelendiğinde; programda kavram dağarcığını geliştirme ve zenginleştirme, sorumluluk üstlendirme, problem çözme, tartışma, grupla çalışma, bilgiyi toplama ve organize etme ve iletişim becerilerini geliştirmeye dönük etkinliklere yer verildiği fakat, etkinliklerin yeterince somut uygulamalara dönük yönlendirmeler içermediği görülmektedir. Etkinlikleri doğru algılayıp yorumlama ve uygulama yolu genellikle öğretmenlere bırakılmış ve yoruma açıktır. Bu durumun,

program geliştirme biliminin teknik olarak teori ve uygulamadaki öngörüsü olan, “eğitim faaliyetlerinin kasıtlı olarak planlanması ve yürütülmesi (Ertürk, 1972, Senemoğlu, 1998; Erginer, 2016)” ilkesi için muğlak bir durum ortaya koyduğu düşünülebilir.

3.2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Alanyazınında Düşünme ve Yaşam Becerilerinin Görünümü (Yazar[lar] ve beceri eşleşmesi analizi)

Aşağıda Tablo 3’de, Din kültürü ve Ahlak Bilgisi alanyazınında incelenen 13 farklı çalışmanın, düşünme ve yaşam becerileri analizi yer almaktadır:

Tablo 3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Alanyazınında Düşünme ve Yaşam Becerilerinin Görünümü

Düşünme ve Yaşam Becerileri	Alanyazın
Kavram gelişimine katkı sağlar.	Akyürek, (2021); Bilgin, (1999); Doğan & Tosun (2003); Korkmaz, (2014).
Kavram dağarcığını zenginleştirir.	Altaş, (2001); Aydın, (2005); Doğan & Tosun (2003); Öcal, (2004); Korkmaz, (2014).
Yazma becerisi kazandırır.	Akyürek, (2021); Doğan & Tosun (2002).
Kendini ifade etme gücünü geliştirir.	Akyürek, (2021).
Hızlı düşünme ve yanıtlama becerisini geliştirir.	Akyürek, (2021); Doğan & Tosun (2002).
Sorumluluk üstlenir.	Akyürek, (2021); Doğan & Tosun (2002).
Soru sorma becerisini geliştirir.	Akyürek, (2021); Altaş, (2001); Aydın, (2005).
Zamanı etkili kullanabilme becerisi kazandırır.	-
Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.	Akyürek, (2021); Tezcan, (2020)
Soyut düşünebilme becerisi kazandırır.	Aydın, (2005); Korkmaz, (2014).
Soyut kavramları somutlaştırır.	Aydın, (2005); Korkmaz, (2014).
Olaylara farklı açılardan bakabilir.	Aydın, (2005); Tezcan, (2020); Uzun, (2014).
Problem çözme becerisini geliştirir.	Akyürek, (2021); Doğan & Tosun (2002).
Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.	Eğri, (2003) .
Tartışabilme becerisi kazandırır.	Akyürek, (2021); Aydın, (2005); Doğan & Tosun (2002).
Liderlik becerisi kazandırır.	Akyürek, (2021); Aydın, (2005); Doğan & Tosun (2002).
Grupla çalışma becerisini geliştirir.	Akyürek, (2021); Doğan & Tosun (2002).
Rol oynama becerisi kazandırır.	Akyürek, (2021); Bağdatlı, (2011); Doğan & Tosun (2002).
İletişim becerisini geliştirir.	Korkmaz, (2014); Demir, (2015); Uzun, (2014).
Ön yargılarından arınma becerisi kazandırır.	Doğan & Tosun (2002); Uzun, (2014).
Bilgiyi toplama ve organize etme becerisi kazandırır.	Akyürek, (2021); Doğan & Tosun (2002).
Estetik düşünme becerisi kazandırır.	Eğri, (2003) .

Araştırma bulguları incelendiğinde, din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimi alanyazınında, kavram dağarcığını geliştirme ve zenginleştirme, olaylara farklı açılardan bakabilme, tartışma becerilerinin gelişimine katkı sunma gibi becerilere daha sık değinilirken, diğer becerilere daha az sıklıkla değinildiği görülmektedir. Bunun yanında, etkinliklere ve uygulamalı din eğitimine olan katkısına vurgu yapılmasının alanyazınında açıkça savunuluyor olması ise olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

3.3. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi İçin Tasarlanmış Düşünme ve Yaşam Becerileri Etkinlikler Seti

Aşağıda Tablo 4’de, araştırmacı tarafından tasarlanmış, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi İçin Düşünme ve Yaşam becerileri Etkinlikler Seti yer almaktadır:

3.3.1. Etkinlik 1: Akrostiş

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Sorumluluk üstlendirir.
- Yazma becerisi kazandırır.
- Grupla iş birliği içinde çalışma becerisi kazandırır.
- Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.
- Soyut kavramları somutlaştırmayı ve pratikte kullanmayı öğretir.
- Duygu ve düşüncelerini ifade edebilme becerisi kazandırır.

Öğretim Materyalleri

Renkli kavram kartları

Akrostiş yazılacak kâğıtlar

Sınıf panosu

Küme oturma düzeni

Öğretim Senaryosu

(Öğretmen ses tonunu değiştirip, yüksek sesle sınıfa girer.)

Öğretmen: Hey heeeey ben bugün otobüste bir çocukla karşılaştım ki sormayınmmn!

Nasıl da güzel özelliklerle bezenmiş.

Ahlaklı mı ahlaklı, erdemli mi erdemliiii!

Ama nasıl anlatsam, nasıl anlatsam ?

Nasıl anlatsam, nasıl anlatsam?

Buldummm!! AKROSTİŞ ile anlatacağım.

(Öğretmen tahtaya büyük harfler ile "AKROSTİŞLE ÖĞRENELİM" yazar.)

Öğretmen: Haydi bakalım bugün sizlerle, ahlâki değerleri eğlenerek öğreneceğiz. Akrostiş, şiirde dizelerinin ilk harfleri yukarıdan aşağıya doğru okunduğu zaman ortaya gizli bir sözcüğün çıkmasına denir. (Öğretmen akıllı tahtadan akrostiş örnekleri gösterir.) Otobüsteki çocuğun ahlaki özelliğini size akrostiş ile söyleyeceğim, bakalım bu güzel davranışın ne olduğunu anlayacak mısınız?

Sanırım ki bu en güzel erdemlerdendir,

Atalara duyarız başta minnet,

Yâre yârene vermez zahmet,

Gel sen de büyüklere hürmet et,

Isınsın kalpler hep.

Hadi bakalım Betül'cüğüm, akrostişini yaptığım kavramın ne olduğunu söyle bakalım.

Betül: Buldum öğretmenimmm! Otobüsteki çocuğun erdemli davranışının ne olduğunu buldum. Bu çocuk saygılı biriymiş. Saygı kelimesinin akrostişini yaptınız.

Öğretmen: Evet Betül'cüğüm, hadi bakalım akrostişin nasıl yapılacağını öğrendiğimize göre etkinliğimize başlayalım. (Öğretmen 9 grup oluşturur.) 9 güzel kavramımız var, grup arkadaşlarınızla sizlere rastgele dağıtacağım o ahlaki tutum ve davranışın akrostişini yazıp, sınıf ile paylaşacaksınız. Haydi başlayalım.

(“Dostluk, Dürüstlük, Sabır, Sevgi, Sorumluluk, Yardımseverlik, Vatanseverlik, Özdenetim, Adalet” yazılı olan kavram kartlarını gruplara dağıtılır. Akrostiş yazmaları için yeterli süre öğrencilere tanınır.)

Öğretmen: Görünüşe göre hepinizin akrostişleri hazır. Her grup sıra ile akrostişlerini okuyacak şiirde gizlenen kelimeyi sıradaki grup tahmin ettikten sonra kendi şiirlerini okuyacak ve bu şekilde devam edeceğiz.

1. Grup:

Duyulunca uzaktan sesi
Olur çareler çaresi
Sevgi doludur
Tanıyınca ısınır insanın yüreği
Lokum gibidir kalbi
Unutulmaz olur ebedi
Kardeşlik duygusundan belki

Öğretmen: Eeveet ikinci grup, kavramın ne olduğunu bulabildiniz mi acaba?

2.Grup: Bulduk öğretmenim, arkadaşlarımız "Dostluk" kavramını anlattılar. Şimdi sıra bizde,

Sanırım duyguların en güzeli
Evreni kapsar bir yuva gibi
Vardır her kalpte yeri
Güçlendirir birliği beraberliği
İncitmeyiz hiç kimseyi

Öğretmen: Harika! Hadi bakalım üçüncü grup.

3.Grup: Çok güzel olmuş bu şiir. Dizelerin baş harfleri "Sevgi" kavramını oluşturuyor öğretmenim.

Sorumludur insanoğlu
Ortak yaşıyoruz dünyada
Rahatsız etmemeliyiz kimseyi

Umursamalıyız her zerreyi
Mutlu bir dünya istiyorsak
Lafta kalmamalı hiçbir şey
Uğraşmalıyız iyilik için
Lazım olan üzerimize düşeni yapmaktır
Uğruna tüm dünyanın
Kardeşçe yaşamaktır.

Öğretmen: Çok güzel çocuklar.

4. Grup: Arkadaşlarımızın kavramı "Sorumluluk" öğretmenim. Şimdi sıra bizde,

Dalındaki meyvesi tatlıdır
Ümitli kılar insanı
Rahatlatır karşısındaki kimseyi
Üzerimize esenlik katar
Sanki zorluktan sonra kolaylık gibidir
Tek sözüyle güven verir
Lafında sözünde yoktur yalan
Üstünlük değil şeref katar insana
Kalpleri birbirine yakınlaştırır.

Öğretmen: Güzel çalışma. Evet beşinci grup, kavramı bulabildiniz mi?

5. Grup: Bulduk öğretmenim, "Dürüstlük" şiiri bu.

Sınav yeridir bu dünya
Allah verir dermanı
Başımıza her ne gelirse
Izdırap, çile verse bile
Rabbimiz her an bizimle

Öğretmen: Ahhahh! Kavramı ne de güzel anlatmışsınız.

6. Grup: Bu akrostişi yazılmış olan kavram "Sabır" kelimesidir. Bizim kelitemiz biraz uzun, o yüzden arkadaşlarımız daha dikkatli dinlese iyi olur.

Yorulmaz fedakâr insan
Allah yolunda koşarsan
Rahatlık, bereket verir bizlere
Darda olana koşarsan
İsmarlarsın aç olana yemeği
Mazluma uzatırsın elini
Sakın paylaşmayı ihmal etme
Elinde bir lokma ekmek olsa bile
Varlıkta Allah'tan yoklukta
Ey insan yardıma koş, durma
Renk renk olan dünyada.
Lüzumsuz hiçbir şey yokken
İnsan insana yetmez mi hiç?
Kol kola, el ele koşmaz mı hiç?

7. Grup: Gerçekten çok uzunmuş bu kavram, "Yardımseverlik" şiiri güzel bir çalışma olmuş arkadaşlar. Şimdi sırada bizim şiirimiz var.

Adil olmak ne güzel
Dünya ahiret insana yeter
Aynı Ömer gibi adil olmalı
Layıkıyla davranmalı
Eğer haksızlık yapmaz isek
Toplum huzur kokmalı.

Öğretmen: Haydi bakalım 8. Grup sıra sizde.

8. Grup: Adalet çok güzel bir şey. Hatta adalet mülkün temelidir. Hazırladığımız şiiri inşallah beğenirsiniz arkadaşlar.

Özünde olmalı her bireyin denetim
Zahmet vermez böyle olmak insana

Doyulur mu ahlakı güzel olana
Erdemli olalım her daim
Nefreti tembelliği aklımızdan silelim
Erdemli olalım her daim
Tanıyalım kendimizi, sevelim sevilelim
İnsan olmak budur diyelim
Mutluluğa erişelim.

9. Grup: Mutluluğa erişelim inşallah arkadaşlarım. Kavramınız "Özdenetim" idi.

Van'dan Edirne'ye
Askerimiz nöbettedir
Türkiye sevdası her an kalbimdedir
Annelerimizden öğrendik bu sevgiyi
Ne güzeldir vatanım diyebilmeyi
Sorulur mu kardeşim bu sevgi
En yüce mertebeye
Vatan aşkıyla ulaştık
En kutlu duyguyu
Ruhumuzda yaşadık
Lafta olmaz bu sevgi
İliklere kadar hissedebilmeli
Kahramandır Türk askeri.

Öğretmen: Bu güzel ders için sizlere çok teşekkür ederim, akrostişleri sınıf panomuza asalım. (Öğretmen öğrencilerin daha sonra yeni akrostişler üretmeler için hazırladığı kavram kartlarının bulunduğu torbayı da panoya asar ve kavram kartlarından yeni akrostişlerini üretebileceklerini söyler.)

Değerlendirme

1. Deste hangi kavramları öğrendin? Gözden geçirip, sayabilir misin? Bu kavramları kendi özgü yorumlayıp, bana ve arkadaşlarına anlatabilir misin? Bu kavramları günlük hayatında, pratikte de rahatlıkla kullanabilecek misin?

2. Bu etkinlik ile sorumluluk üstlenme becerinde bir değişiklik oldu mu? Nasıl? Bundan böyle daha çok sorumluluk alacak mısınız?
3. Dersimizin diğer ünitelerinde geçen kavramlar için de akroştiş yazabilir misin?
4. Bu etkinliğin yaratıcı düşünme gücünü geliştirdiğini düşünüyor musun? Nasıl?
5. Yardımseverliğin olmadığı bir dünyada yaşamak sizce nasıl olurdu? Açıklayınız.
6. Karşılaştığınız güçlülere karşı sabırlı olur musunuz? Örnek veriniz.
7. “Büyüklerimizi saymalı, küçüklerimizi sevmeliyiz” sözünü eleştirel bir bakış açısıyla değerlendiriniz.

3.3.2. Etkinlik 2: Başka nesi var?

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiğı Beceriler

- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Estetik duygusu kazandırır.
- Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.
- Hızlı düşünmeyi sağlar.
- İletişim becerisini geliştirir.
- Hızlı yanıt verme becerisini geliştirir.
- Soru sorma becerisini geliştirir.

Öğretim Materyalleri

Kartondan minik ağaçlar

Konuda geçen kavramlar

Sınıf panosu

Öğretim Senaryosu

Öğretmen: Merhabalar çocuklar, bugün nasılsınız?

Öğrenciler: Merhaba öğretmenim, iyiyiz siz nasılsınız.

Öğretmen: Sizi görüp de iyi olmamak mümkün mü canlarım benim. Bugün sizlerle eğitici oyun oynayacağız. Dilerseniz size oyunumuzu anlatayım.

Öğrenciler: Oleeey!!! Anlatın öğretmenim.

Öğretmen: Sınıftan bir arkadaşımız dışarı çıkacak, biz de diğer öğrenciler ile “Namaz” ünitemizde yer alan bir kavramı tutacağız. Daha sonra arkadaşımızı içeri çağıracağız. O bizlere “Nesi var?” ve devamında “Başka?” sorularını soracak. Biz de belirlediğimiz kavram ile ilgili arkadaşımıza ipuçları vererek onu yönlendireceğiz ve kavramı bulmasına yardımcı olacağız. Arkadaşımız kavramı bulduktan sonra ipucu veren öğrenciler o kavramı dağıttığım minik ağaçlara yazacak ve bu ağaçları panomuzda asacağız. Dersin sonunda birçok kavram ağacından oluşan ormanımız olacak.

Öğretmen: İlk dışarı çıkacak olan gönüllümüz kim?

Kağan: Ben çıkayım öğretmenim. (Kağan dışarı çıkar, öğretmen ilk kavramın cami olduğunu söyler, Kağan sınıfa alınır.)

Kağan: Nesi var?

Begüm: Mimarisi var.

Kağan: Başka?

Cihan: Kucaklaması var.

Kağan: Başka?

Ali: Halısı var.

Kağan: Başka?

Furkan: Avlusu var.

Kağan: Başka?

Zehra: Şadırvanı var.

Kağan: Başka?

Fikret: İmamı var.

Kağan: Buldum, cami!

Öğretmen: Evet, Kağan ilk kavramımızı buldu. (İpucu veren öğrenciler ellerindeki minik ağaçlara “Cami” yazarak panoya asarlar.)

Öğretmen: Şimdi kim dışarı çıkmak ister canlarım? Gel bakalım Şeyma. (Şeyma dışarı çıkar.)

Öğretmen: Bir diğer kavramımız ne olsa, ne olsa?.. Teravîh namazı olsun mu ?

Öğrenciler: Olsun...!

Öğretmen: Şeyma’cığım, sınıfa girebilirsin. (Şeyma içeri alınır.)

Şeyma: Canan nesi var?

Canan: Kalabalığı var.

Şeyma: Başka?

Yusuf: Çok rekatı var.

Şeyma: Hmm.. Başka?

Fikret: Coşkusu var.

Şeyma: Başka?

Ahmet: Komşularla gidilmesi var.

Şeyma: Başka?

Özlem: Senede bir ayı var.

Şeyma: Başka?

Kağan: İftardan sonra gidilmesi var.

Şeyma: Başka?

Furkan: Ramazanda var.

Şeyma: Başka?

Kübra: Lokum, kek, bisküvi, şeker ikramları var.

Şeyma: Başka, başka?

Cihan: 20 rekatı var.

Şeyma: Buldum...! Söyleyeyim mi öğretmenim?

Öğretmen: Söyle bakalım çiçeğim.

Şeyma: Teravîh namazı. (Kavram bulunduktan sonra, ipucu veren öğrenciler ellerindeki minik ağaçlara “Teravîh Namazı” yazarak panoya asarlar.)

Öğretmen: Eeeeeet Şeyma’cığım hiç teravîh namazı kıldın mı?

Şeyma: Evet öğretmenim, geçen Ramazan kuzenlerimle teravîh namazına gitmiştik, cami çok kalabalık ve çok güzeldi.

Öğretmen: Teşekkürler Şeyma. Teravih namazının tanımını yapmak isteyen var mı?

Elif: Teravih namazı, Ramazan ayında her gece camilerde cemaat ile yirmi rekat kılınan nafile bir namazdır öğretmenim.

Öğretmen: Çok güzel canım benim.

Begüm: Öğretmenim, şimdi ben çıkabilir miyim?

Öğretmen: Haydi bakalım Begüm. (Begüm dışarı çıkar.)

Öğretmen: Şimdi ki kavramımız “ezan”. Begüm’ü içeri çağıralım. (Begüm sınıfa girer.)

Begüm: Nesi var Merve?

Merve: Huzuru var.

Begüm: Başka?

Kağan: Pas silmesi var.

Begüm: Başka?

Furkan: Kelime-i şahadeti var.

Begüm: Başka?

Kübra: Daveti var.

Begüm: Başka?

Zehra: Müezzini var.

Begüm: Başka?

Ahmet: 5 kere var.

Begüm: Başka?

Yusuf: Bilal-i Habeşi’si var.

Begüm: Buldum...! Ezan.

Öğretmen: Kavramımız ezan mıydı arkadaşlar?

Öğrenciler: Evet...! (Kavram bulunduktan sonra, ipucu veren öğrenciler ellerindeki minik ağaçlara “Ezan” yazarak panoya asarlar.)

Öğretmen: Eeveet ezan okuyacak bir gönüllü aranıyor.

Cihan: Ben okumak istiyorum öğretmenim. (Cihan ezan okur.)

Öğretmen: Teşekkürler, kulaklarımızın pasını sildin. Ağızına sağlık birtanem.

Öğretmen: Haydi bakalım Ayşenur, şimdi seni dışarı alalım. (Ayşenur dışarı çıkar.)

Fikret: Öğretmenim, yeni kavramımız cenaze namazı olsun mu?

Öğretmen: Ne dersiniz arkadaşlar?

Öğrenciler: Olur öğretmenim.

Öğretmen: Gel bakalım Ayşenur. (Ayşenur içeri girer.)

Ayşenur: Nesi var Özlem?

Özlem: Üzüntüsü var.

Ayşenur: Başka?

Elif: Yıkaması var.

Ayşenur: Başka?

Furkan: Cemaati var.

Ayşenur: Başka?

Yusuf: Toplumsal sorumluluğu var.

Ayşenur: Başka?

Canan: Taşı var.

Ayşenur: Başka?

Ali: Duası var.

Ayşenur: Başka?

Şeyma: Ayakta kılınması var.

Ayşenur: Buldum...! Cenaze namazı olmalı bu.

(Kavram bulduktan sonra, ipucu veren öğrenciler ellerindeki minik ağaçlara “Cenaze Namazı” yazarak panoya asarlar.)

Öğretmen: Evet, yeni gönüllü aranıyor.

Cihan: Ben gönüllüyüm öğretmenim. (Cihan dışarı çıkar.)

Öğretmen: Cihan için seçtiğimiz kavram “Cemaat” olsun mu arkadaşlar?

Öğrenciler: Olsun öğretmenim. (Cihan sınıfa girer.)

Cihan: Nesi var?

Zehra: Bir sürü ayakkabısı var.

Cihan: Başka?

Begüm: Uyumu var.

Cihan: Başka?

Canan: Dayanışması var.

Cihan: Başka?

Kübra: Selamlaşması var.

Cihan: Başka?

Yusuf: Omuz omuza durması var.

Cihan: Aklımda bir kavram var ama emin olmak istiyorum, başka nesi var Ali?

Ali: Saf saf dizilmesi var Cihan arkadaşım.

Cihan: İşte şimdi eminim. Bu kavram cemaat olmalı öğretmenim.

Öğretmen: Cihan'ın tahmini doğru mu canlarım?

Öğrenciler: Doğru öğretmenim.

(Kavram bulunduktan sonra, ipucu veren öğrenciler ellerindeki minik ağaçlara “Cemaat” yazarak panoya asarlar.)

Öğretmen: Eeveet şimdi hangi süper kahramanı dışarı alıyoruz? Gel bakalım Furkan.
(Furkan dışarı çıkar.)

Öğretmen: Bugün haftanın hangi günüydü canlarım?

Öğrenciler: Cuma günü öğretmenim.

Fikret: Aaaaa hayırlı Cumalar öğretmenim. Yoksa kavramımız “Cuma namazı” mı olacak?

Öğretmen: Olur tabii, çok güzel olur hem de. (Furkan içeri alınır.)

Furkan: Nesi var Merve?

Merve: Camiye koşması var.

Furkan: Başka?

Şeyma: Camiden okula koşması var.

Furkan: Başka?

Zehra: Camiden avluya taşması var.

Furkan: Başka?

Ayşenur: Hutbesi var.

Furkan: Başka?

Fikret: Hayır ve iyilik dilemesi var.

Furkan: Başka?

Begüm: İç ezanı var.

Furkan: Başka?

Canan: Öğle namazı var.

Furkan: Başka?

Ahmet: Kuran'da suresi bile var.

Furkan: Başka?

Yusuf: Alışverişi bırakıp, ibadet etmesi var.

Furkan: Buldummm...! Cuma namazı.

Öğretmen: Hadi bakalım ipucu veren arkadaşlar minik ağaçlara “Cuma namazı” yazıp ormanımızı tamamlasın. (İpucu veren öğrenciler ellerindeki minik ağaçlara “Cuma Namazı” yazarak panoya asarlar.)

Öğretmen: Bu keyifli ders için hepinize teşekkür ederim canlarım. Yeşili her daim sevip korumak dileğiyle, sizlere hayırlı Cumalar diliyorum.

Değerlendirme

1. Deste hangi kavramları öğrendin? Gözden geçirip, sayabilir misin? Bu kavramları kendi özgü yorumlayıp, bana ve arkadaşlarına anlatabilir misin? Bu kavramları günlük hayatında, pratikte de rahatlıkla kullanabilecek misin?
2. Bu etkinlik ile hızlı soru sorma ve yanıtlama becerinizin geliştiğini fark ettiniz mi? Nasıl?
3. Sınıf arkadaşlarınızla birlikte ipuçlarına ulaşarak kavramları bulmak sizi heyecanlandırdı mı? Ne hissettiniz?

3.3.3. Etkinlik 3: Ters başka (nesi var)?

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Estetik duygusu kazandırır.
- Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.
- Hızlı düşünmeyi sağlar.
- İletişim becerisini geliştirir.
- Soru sorma becerisini geliştirir.

Öğretim Materyalleri

Büyük kartonda meşale görseli

Sarı küçük kartlar

Konuda geçen kavramlar

Kavramlarla ilgili ipuçları

Tepegöz ve yansılar

Kukla

Ses sistemi

İstiklal Marşı fon müziği

Öğretim Senaryosu

Öğretmen: Günaydın çocuklar, nasılsınız bakalım işler yolunda mı?

Öğrenciler: Günaydın öğretmenim. İyiyiz siz nasılsınız?

Öğretmen: Teşekkür ederim çocuklar, ben de iyiyim.

Öğrenciler: Öğretmenim bugün etkinlik yapacaktık.

Öğretmen: Evet çocuklar, bugün sizlerle birlikte “Ters Başka” etkinliği yapacağız. Bol bol sorular sorup, sizlere vereceğim ipuçlarıyla öğrendiklerimizi eğlenerek hatırlayacağız. Şimdi size etkinliği nasıl uygulayacağımızı anlatayım. Sizin için “Temel Değerlerimiz” ile ilgili kavramlar belirledim. Seçtiğim kavramı sizlere ipuçları vererek anlatacağım. İlk ipucunu almak için bana “Nesi var?” diyeceksiniz ve sonrasında kavramın ne olduğunu bulana kadar “Başka?” sorusunu yönelteceksiniz. Kavramı sizlere buldurana kadar ipucu vermeye devam edeceğim. (Öğretmen öğrencilere sarı renk boş kartlar dağıtır ve büyük meşale görsellerinin olduğu kartonu tahtaya yapıştırır.) Bulduğunuz kavramları sizlere dağıttığım sarı kartlara yazıp tahtadaki meşale görsellerimize yapıştırmanızı istiyorum. Böylelikle temel değerlerimiz olan bu güzel kavramlar tıpkı meşalenin çevresini aydınlattığı gibi bizlere de ışık olacak. Hazırsanız başlayalım.

Öğrenciler: Hazırız öğretmenim.

Öğretmen: Benim de kavramım hazır başlayalım bakalım.

Öğrenciler: Nesi var öğretmenim?

Öğretmen: Gecesi var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Ramazan ayında coşkuyla, heyecanla karşılanması var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Bol bol okunan, dinlemesi huzur veren bir suresi var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Bin aydan daha hayırlı olması var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Yüce kitabımız Kuran'ın indirilmeye başlanması var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Benim aklıma başka bir ipucu gelmedi ama sınıfımızın kuklası Kuki, sizlere buldurmaya çalıştığım kavramla ilgili bir anısını anlatacak. (Öğretmen kuklayı eline alır ve sesini değiştirerek konuşmaya başlar.)

Kuki: Ramazan ayının bir gecesinde ailecek teravihe gittik. Her gece teravih namazı kılmaya giderdik ama bu özel gecede cami daha bir kalabalıktı. Çocuk, genç, yaşlı herkes camiye gelmişti, bol bol dualar edildi. Hatta hiç unutmuyorum cami çıkışında amcalar bizlere küçük hediyeler verdiler. Şekerlemeler, kekler, çikolatalar... Herkes birbirine "Geceniz mübarek olsun" diyordu.

(Öğrenciler kavramı bulmuştu ve heyecanla cevap vermek istiyorlardı.)

Öğretmen: Oooo demek hepimizin o güzel geceye dair unutulmaz anıları var. Söyle bakalım Pınar. Anlatmaya çalıştığımız kavram sence nedir?

Pınar: "Kadir Gecesi"dir öğretmenim. Bu seneki Kadir gecesinde ben de annemle birlikte teravihe gittim ve namazda hep Kadir suresi okundu. Aynı Kuki'nin anlattığı gibi bir geceydi.

Öğretmen: Doğru bildin Pınar ve görünüşe göre tüm sınıf kavramımızı bulmuş. Sana da yardımından ötürü teşekkür ederim Kuki. (Öğretmen sesini değiştirerek kuklayı tekrar konuşturur.)

Kuki: Rica ederim öğretmenim.

(Öğrenciler "Kadir Gecesi" yazdıkları temel değer kartını tahtadaki meşalelerin birine yapıştırır.)

Öğrenciler: Öğretmenim nesi var?

Öğretmen: Bu eşi benzeri olmayan eseri saygı ile dinlemesi var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Okunurken eşlik etmesi var. (Bir öğrenci parmak kaldırır.)

Sercan: Buldum öğretmenim, bu kavram ezan olabilir mi acaba?

Öğretmen: Birazcık daha sabırlı olalım lütfen. Ezan dışında okunurken eşlik ettiğimiz başka değerlerimiz de olabilir.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Kurtuluş Savaşının en zorlu döneminde milli eğitim bakanlığı tarafından düzenlenen bir yarışması var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Bağımsızlığımızın, birlik ve beraberliğimizin, vatan sevgimizin sembolü olması var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Zeki Üngör tarafından bestelenip törenlerde coşku ile okunması var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Türk askerinin yürekliliğine ve özverisine güvenini, Türk ulusunun bağımsızlığa, Hakk'a, yurduna ve dinine bağlılığını dile getirir.

(Öğrenciler hep bir ağızdan.)

Öğrenciler: Bulduk öğretmenim, bulduk.

Meral: “İstiklal Marşımız” Mehmet Akif Ersoy tarafından yazılmıştır ve kahraman Türk ordumuza armağan edilmiştir.

Öğretmen: İstiklal Marşı; devletin, milletin, bağımsızlığın simgesidir. Onu dinlerken tarihimizin şanlı sayfalarını anımsarız; bağımsızlığımızın ne kadar değerli olduğunu düşünürüz; kendimize saygı duyar, kendimize güveniriz. İstiklâl Marşımızı saygıyla dinler ve coşkuyla gür bir sesle söyleriz. Haydi bakalım şimdi hep birlikte bu güzel marşımızı okuyalım. (Öğretmen ve öğrenciler saygı duruşunda coşkuyla İstiklal Marşı'nı okurlar.)

(Öğrenciler “İstiklal Marşı” yazdıkları temel değer kartını tahtadaki meşalelerin birine yapıştırır.)

Öğretmen: Bir sonraki kavramımız için sorular gelsin.

Öğrenciler: Nesi var öğretmenim?

Öğretmen: Müslümanların farz olan oruç ibadetlerini yerine getirmelerinden sonra armağan olması var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Sabah erken saatte erkeklerin camide toplanıp kıldıkları namazı var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Heyecanı kat kat artıran, coşkuyla hazırlık yaptığımız arefe günü var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Dargınların barıştığı, dostların sımsıkı sarıldığı neşe dolu tebrikleşmesi var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Büyüklerimizin elini öpmesi var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Dinleyin bakalım, çünkü güzel bir bilmecesi var.

Cici cici giyeriz,
Şeker ikram ederiz,
Elleri öperek,
Para biriktiririz.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Senede 3 günü var.

Öğrenciler: Bulduk öğretmenim, bulduk. “Ramazan Bayramı” .

(Öğrenciler “Ramazan Bayramı” yazdıkları temel değer kartını tahtadaki meşalelerin birine yapıştırır.)

Öğretmen: Hep birlikte çok iyi işler çıkarıyorsunuz. Yeni kavrama geçelim.

Öğrenciler: Nesi var öğretmenim?

Öğretmen: Peygamberimizin “Dinin direği” “Gözümün nuru” dediği beş vakit namazın gelişi var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Bir gece vakti, peygamberin yatağından kaldırılıp çok ötelere götürülmesi var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Peygamberimizin vefakâr eşi Hz. Hatice’yi ve biricik amcası Ebu Talip’i kaybettiği hüznü senesinde, kendisine “Habibim” diyen Allah ile buluşması var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Bakara Suresinin Amenerrasulu ile başlayan son iki ayetinin gelişi var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: O günü bol bol dua ederek, Allah’a şükrederek geçirmesi var.

Öğrenciler: Bulduk, “Miraç Kandili”.

Öğretmen: Evet canlarım, anlattığım kavram Miraç Kandiliydi. (Öğrenciler “Miraç Kandili” yazdıkları temel değer kartını tahtadaki meşalelerin birine yapıştırır.) Yeni temel değer kavramımıza geçelim.

Öğrenciler: Nesi var öğretmenim?

Öğretmen: Savaşta kullanması var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Peygamberimiz Hz. Muhammed'in damadı, amcasının oğlu olan dört büyük halifeden dördüncüsünde var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Bedir gibi Uhud gibi nice savaşlarda yiğitçe, kahramanca kullanılmışlığı var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Çatala benzeyen iki keskin ucu var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Allah'ın Aslanı'nın kullandığı bu eşya günümüzde Topkapı Sarayı'nın Kutsal Emanetler bölümünde var.

Öğrenciler: Bulduk öğretmenim, "Zülfikar". (Öğrenciler "Zülfikar" yazdıkları temel değer kartını tahtadaki meşalelerin birine yapıştırır. Öğretmen akıllı tahtadan ya da tepegözden Zülfikar kılıcının görselini gösterir.)

Öğretmen: Evet yeni kavramımıza geçebiliriz.

Öğrenciler: Nesi var öğretmenim?

Öğretmen: Peygamberimize en çok benzeyen biricik kızı Hz. Fatıma var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: İlk Müslümanlardan olan, peygamberimizin hem amcasının oğlu hem de damadı olan Hz. Ali var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Bu kişilere sonsuz sevgi ve saygımız var.

Öğrenciler: Başka?

Öğretmen: Peygamberimizin ev halkı var.

Öğrenciler: Bulduk öğretmenim "Ehl-i Beyt".

(Öğrenciler "Ehli Beyt" yazdıkları temel değer kartını tahtadaki meşalelerin birine yapıştırır.)

Öğretmen: Temel değerlerle aydınlanan meşalelerimizi sınıf panomuza asalım.

Değerlendirme

1. Millet olarak ortak değerlerimize ait kavramları sınıf arkadaşlarınızla birlikte bulmaya çalışmak nasıldı? Açıklayınız.

2. Bu etkinlik ile hızlı soru sorma ve yanıtlama becerinizin geliştiğini fark ettiniz mi? Nasıl? Bu becerilerini kullanarak iletişim becerileriniz de gelişti mi? Bakış açında bir değişiklik oldu mu?
3. Bayramlarınız ve milli günlerimizi yorumladığınızda, düşünme biçiminde, kendinde fark ettiğiniz ahlaki ve estetik olarak değişiklikler oluştu mu?
4. Bu etkinliğin yaratıcı düşünme gücünü geliştirdiğini düşünüyor musun? Nasıl?

3.3.4. Etkinlik 4: Yaş mı? Kuru mu?

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Kendini ifade etme gücünü geliştirir.
- Grupla işbirliği içinde çalışma becerisi kazandırır.
- Hızlı düşünme becerisi kazandırır.
- Hızlı yanıt verme becerisini geliştirir.

Şekil 2. Yaş mı? Kuru mu? Etkinlik görseli

Öğretim Materyalleri

Karton kutu

Keçeden hazırlanmış kıyafetler

Çamaşır ipi

Mandal

Soru kartları.

Öğretim Senaryosu

(Öğretmen başında keçeden yapılmış cepli şapka ve elinde kocaman bir kutu ile sınıfa girer.)

Öğretmen: İyi günler çocuklar, size ders anlatmak isterdim ama çok işim var. Bir kutu çamaşır asıp kurutmam lazım. (Öğretmen düşünüyor gibi yapar.) Aaaaaa doğru ya ‘birlikten kuvvet doğar’ bana yardım etmek istemez misiniz?

(Öğrencilerle birlikte vakit kaybetmeden tahtaya ip gerilir ve kutudaki keçeden yapılmış kıyafetler tahtaya asılır.)

Öğretmen: Evet çocuklar gördüğünüz gibi bu kıyafetlerin hepsinin cebi var ve ceplerin içinde işlemiş olduğumuz, ‘‘Peygamber ve İlahi Kitap İnancı’’ konulu sorular mevcuttur. Gönüllü öğrenciler sırayla tahtaya çıkıp, dilediği kıyafetin cebindeki soruyu çıkararak sesli bir şekilde okuyup yanıtlayacak. Sonra sınıfa dönüp ‘‘yaş mı? kuru mu?’’ diye soracak. Arkadaşımız soruyu doğru yanıtladı ise ‘‘kuru’’, yanlış yanıtladı ise ‘‘yaş’’ diyeceğiz. Kuru çamaşırları sepetimize atacağız. Yaş olan çamaşırlar ise kuruyana kadar etkinliğimizi sürdüreceğiz.

Öğretmen: İlk sorumuzu yanıtlamak için kim gelmek ister? Gel bakalım Ahmet’ciğim.

Ahmet: (Kahverengi yeleği seçer ve soruyu yüksek sesle okur.) Kutsal kitaplardan olan Zebur hangi peygambere gönderilmiştir?

Ahmet: Dört kutsal kitaptan biri olan Zebur Davut peygambere gönderilmiştir.

Öğretmen: Ne dersiniz arkadaşlar yaş mı kuru mu?

Sınıf: Kuruuu!... (Ahmet yeleği sepete atar.)

Öğretmen: Eeveet Ahmet. Dört kutsal kitaptan biri olan Zebur Davut peygambere gönderilmiştir. Peki, sıradaki gönüllümüz kim? Sen gel Kağan.

Kağan: (Kırmızı pantolonu tercih eder ve cebindeki soruyu okur.) Hz. Şit’e kaç suhuf gönderilmiştir?

Kağan: 30 diye hatırlıyorum öğretmenim.

Öğretmen: Evet arkadaşlar yaş mı kuru mu?

Sınıf: Yaşşş!..

Öğretmen: Ufak bir karışıklık oldu belli ki, öyleyse kırmızı pantolon bir süre daha ipte asılı kalsın. Evet gel bakalım Ceren.

Ceren: (Sarı şortun cebindeki soruyu okur.) Hz. İsa'ya gönderilen kutsal kitabın adı nedir?

Ceren: İncil'dir öğretmenim.

Öğretmen: Evet arkadaşlar yaş mı kuru mu?

Sınıf: Kuruuu!... Ceren şortu sepete atar.

Öğretmen: Eveeeet şimdi sen gel bakalım Serdar.

Serdar: (Mor süveteri seçer.) “Peygamberlerin haberlerinden, senin kalbini kuvvetlendireceğimiz bilgilerin her birini sana anlatıyoruz. Bunlarda sana gerçeğin bilgisi, müminlere de bir öğüt ve bir uyarı ulaşıyor.” (Hûd suresi, 120. ayet) Bu ayetteki ifade edilen kavram nedir?

Serdar: Bu ayette ifade edilen kavramı siz anlatmıştınız öğretmenim, bu kavram kısasa kavramıdır. Hatta bizlere bir çok peygamberin kıssalarını anlatmıştınız.

Öğretmen: Evet arkadaşlar, yaş mı kuru mu?

Sınıf: Kuruuu!... Serdar şortu sepete atar.

Öğretmen: Öğrendiğimiz kıssalardan da güzel dersler çıkaralım inşallah. Gel bakalım Meryem.

Meryem: (Pembe çantayı seçer ve çantanın cep kısmındaki soruyu okur.) Peygamberlerin Allah'tan aldıkları mesajları olduğu gibi insanlara bildirme vazifesine ne denir?

Meryem: Bu peygamberlerin tebliğ vazifesidir öğretmenim.

Öğretmen: Evet arkadaşlar yaş mı kuru mu?

Sınıf: Kuruuu!...

Öğretmen: Hadi bakalım Mert, çamaşır toplama sırası sende.

Mert: (Turuncu yeleği seçer ve soruyu okur.) Kur'an-ı Kerim'de ismi geçmesine rağmen peygamber olduğuna dair bilgi bulunmayan üç kişi kimlerdir?

Mert: Hz. Üzeyir, Hz. Lokman ve Hz. Zülkarneyn.

Öğretmen: Arkadaşlar yaş mı, kuru mu?

Sınıf: Bu çamaşır da kuru!...(Mert yeleği sepete atar.)

Öğretmen: Gel bakalım Mehmet.

Mehmet: (Yeşil bereyi seçer ve soruyu okur.) Peygamberlerin sıfatlarından olan “fetanet” kavramını kendi cümleleriniz ile tanımlayınız.

Mehmet: Fetanet demek, peygamberlerin zeki olmaları ve üstün bir kavramaya sahip olmaları demektir.

Öğretmen: Yaş mı, kuru mu?

Sınıf: Kuru!... (Mehmet bereyi sepete atar.)

Öğretmen: Son iki pantolonumuz kaldı. Haydi bakalım Şevval sen gel.

Şevval: (Kırmızı pantolonu tercih eder ve cebindeki soruyu okur.) Hz. Şit'e kaç suhuf gönderilmiştir?

Şevval: Hz. Şit'e 50 suhuf gönderilmiştir.

Sınıf: Doğru cevap, bu çamaşır da kurudu öğretmenim.

Öğretmen: Harikasınız! Eeveet son kıyafetimiz için gönüllü öğrencimiz Emine gelsin bakalım.

Emine: (Kahverengi pantolonun cebindeki soruyu okur.) Kuran'ı Kerim'de adı geçen kaç peygamber vardır?

Emine: Kuran'da adı geçen 25 peygamber vardır.

Sınıf: Son çamaşırda kurudu. (Emine pantolonu sepete atar.)

Öğrenciler kurumuş çamaşırları üzerlerine giyerler ve etkinlik sonlanır.

Öğretmen: Bu güzel ders için hepinize çok teşekkür ederim canlarım. Sizin gibi başarılı ve yardımsever öğrencilerim olduğu için çok şanslıyım.

Değerlendirme

1. Deste hangi kavramları öğrendin? Gözden geçirip, sayabilir misin? Bu kavramları kendi özgü yorumlayıp, bana ve arkadaşlarına anlatabilir misin? Bu kavramları günlük hayatında, pratikte de rahatlıkla kullanabilecek misin?
2. Sınıf arkadaşlarıyla iş birliği içerisinde, ortak bir hedefte çalışma yapmak sana neler hissettirdi? Ders dışında da işbirliği içerisinde olmak ve çevrendeki bireylerle yardımlaşmak ister misin?
3. Peygamberin kendisine gelen vahyi insanlara iletme sorumluluğu var ise biz insanların bu konudaki sorumluluğu neler olabilir? Arkadaşlarınız ile paylaşınız.

3.3.5. Etkinlik 5: Pis dersem git, mis dersem tut!

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- Bilgiyi toplama ve organize etme becerisi kazandırır.
- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Kendini ifade etme gücünü geliştirir.
- Grupla işbirliği içinde çalışma becerisi kazandırır.
- İletişim becerisini (etkin dinleme, hoşgörü, empati) geliştirir.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Sorumluluk üstlendirir.
- Yazma becerisi kazandırır.

Öğretim Materyalleri

Bilgi kartonları

Ders kitap ve kaynakları

Sınıf tahtası

Tahta kalemi

Öğretim Senaryosu

Öğretmen daha önceden hazırlamış olduğu etkinlik kartonları ile sınıfa girer.

Öğretmen: Merhaba arkadaşlar. Bugün sizlerle güzel bir etkinlik yapacağız ve hem eğleneceğiz hem de nezaket kurallarını öğreneceğiz. Şimdi ben elimdeki kartonları bilgi panolarımıza asacağım. Sizler de kartonda yazılı olan bilgilerin doğru olup olmadığını ders kitabınıza bakarak, sıra arkadaşınızla fikir alışverişinde bulunarak araştırınız. (Öğretmen sınıfı etkinliğe hazır hale getirirken, öğrenciler kartonlarda yazan cümleler hakkında araştırma yapar ve arkadaşları ile bilgi alışverişinde bulunur.)

Öğretmen: Evet canlarım! Asmış olduğum kartonlarda yazan cümleler ile ilgili araştırmalarınızı tamamladığınıza göre etkinliğimizi uygulayacak bir gönüllü istiyorum. Kim gönüllü olmak ister?

Kağan: Öğretmenim, ben gönüllü olmak istiyorum.

Öğretmen: Gel bakalım Kağan. Sen asılı kartonlara yönelerek ilerleyeceksin. Arkadaşların ise yaklaştığın kartonda yazılan bilgi doğru ise “Mis! Mis!”, yanlış ise

“Pis! Pis!” diye bağıracak. Böylelikle doğru olduğuna karar verdiğimiz kartonları toplayarak ilerleyeceksin. Haydi başlayalım.

(Kağan ilk kartona yönelir. Kartonda “Kardeşlerimizin ve ebeveynlerimizin odasına izin almadan girmemeliyiz.” yazmaktadır. Kağan kartona yöneldiğinde sınıf “Mis! Mis!” diye bağırır ve Kağan ilk kartonu alır.

Öğretmen: Evet Kağan, arkadaşların kartonda yazan kuralın doğru olduğunu düşünüyor, peki sen ne düşünüyorsun?

Kağan: Evet öğretmenim, kardeşimiz ve anne-babamız bile olsa kimsenin odasına izinsiz giremeyiz.

Öğretmen: Çok güzel Kağan’cığım. Haydi bakalım devam edelim.

(Kağan ikinci kartona yönelir. Kartonda “Yemek sıcak ise üfleyerek yemeliyiz.” yazmaktadır. Kağan kartona yöneldiğinde sınıfın çoğu “Pis! Pis!” diye bağırırken birkaç öğrenci ısrarla “Mis! Mis!” diye bağırılmaktadır.)

Öğretmen: Büşra’cığım belli ki kartonda yazan cümlenin doğru olduğunu düşünüyorsun. Nedenini açıklamak ister misin?

Büşra: Evet öğretmenim bence doğru, yemek sıcak ise üfleyerek soğutabiliriz. Yoksa nasıl yiyeceğiz, ağzımız yanar.

Öğretmen: Hmm.. Galiba Mert senin gibi düşünmüyor Büşra’cığım.

Mert: Ben bu cümlenin yanlış olduğunu düşünüyorum öğretmenim. Eğer yemek sıcak ise biraz sabredip soğumasını bekleyebiliriz. Hem de o esnada ailemiz ile sohbet edebiliriz.

Öğretmen: Elbette, sabretmek çok güzel bir erdemdir. Hem üfleyerek yemek yememiz, birlikte yemek yediğimiz kişileri rahatsız edebilir değil mi Büşra’cığım?

Büşra: Evet öğretmenim ben birlikte yemek yediğim insanların devamlı yemeğe üflemeinden rahatsız olurum. Kartonda yazana cümlenin artık yanlış olduğunu düşünüyorum.

(Kağan ikinci kartonu almadan bir sonraki kartona yönelir. Bu kartonda “Büyüklere saygılı olmalıyız, küçükleri sevip korumalıyız” yazmaktadır. Kağan bu kartona yaklaşır ve tüm sınıf hep bir ağızdan “Mis! Mis!” diye bağırır.)

Öğretmen: Ooooo demek bu konuda tüm sınıf hem fikir. Nisanur’cuğum sesin çok gür çıktı, bu nezaket kuralımızı açıklamak ister misin?

Nisanur: Öğretmenim büyüklerimize karşı saygılı olmamız gerekiyor, onlar da bize sevgi göstermeli ve bizi korumalı. Biz de kendimizden küçükleri sevmeli ve

korumalıyız. Mesela benim küçük kardeşim yeni doğdu. Ben onu çok seviyorum ve annem-babam yanımda yokken onun başında bekliyorum. Onu tehlikelerden korumaya çalışıyorum. Annem ve babam da bizi sevip koruyor.

Öğretmen: Peki Nisanur’cuğum teşekkür ederim. Aylin sence bu kuralımızda bahsedilen büyükler kim? Sadece anne, baba, amca, hala gibi yakınlarımız mı?

Aylin: Hayır tabi ki de öğretmenim. Öğretmenimiz, komşularımız, arkadaşlarımızın anne babası da büyüklerimizdir. Onlara karşı da saygılı olmalıyız.

Öğretmen: Haklısın Aylin’ciğim, büyüklerimize karşı daima saygılı olmalıyız. Devam edebilirsin Kağan.

(Öğrenci kartonu alır ve üzerinde “Ailemize ait eşyaları izinsiz kullanabiliriz.” yazan kartona yönelir. Sınıf arkadaşları “Pis! Pis!” diye bağırırken bir öğrenci ısrarla “Mis!” der.)

Öğretmen: Anlaşılan Sena sizler gibi düşünmüyor. Fikrini bizimle paylaşır mısınız?

Sena: Ama öğretmenim, kardeşimin boya kalemleri ve boyama kitabı var. Benim kardeşim olduğu için izin almama gerek yok ki.

Öğretmen: Peki Sena’ya katılmayan ve görüş belirtmek isteyen var mı? (Parmak kaldıran bir öğrenciye söz hakkı verilir.)

Fatih: Öğretmenim, benim de kalemlerim var ve bazen kardeşim izinsiz kullanıyor. Buna çok üzülüyorum. Benimle birlikte boyama yapmak istese çok mutlu olurum ama o izin istemeden kullanınca ben üzülüp ağlıyorum. Sonra annem neden ağladığımı soruyor. Ben de kardeşimin boya kalemlerimi izinsiz kullanmasına üzülüğümü söylüyorum. Annem de kardeşime “Abinin eşyalarını izinsiz kullanmamalısın. Eğer sen de boyama yapmak istersen sana da boya kalemleri alalım.” dedi.

Öğretmen: Teşekkür ederim Fatih. Gördüğün gibi Sena’cığim eşyaları izinsiz olarak kullanılan insanlar üzülebilir. Belki kardeşin olduğu için izin isteme gereği duymuyorsun ama kim olursa olsun izin istemek gerekiyor. Böyle durumlarda kendine şu soruyu sormalısın “Acaba benim eşyalarım iznim olmadan kullanılsa ben ne hissederim?”.

Sena: Anladım öğretmenim. Evet düşündüm kardeşimin yerinde ben olsaydım üzülürdüm. Bundan sonra kardeşim bile olsa eşyalarını izin isteyerek kullanacağım.

Öğretmen: Teşekkür ederim Sena’cığim. Şimdi kartonları toplamaya devam edelim. (Gönüllü öğrenci kartonları toplamaya ve arkadaşları “Mis! Pis!” diyerek fikir belirtmeye devam eder. Karton sayısının fazla olduğu durumlarda gönüllü öğrenci

değişikliği yapılarak etkinliğe devam edilir. Doğru olan tüm kartonlar toplandıktan sonra değerlendirme aşamasına geçilir. Değerlendirme aşamasında öğretmen, kartonlarda yazan tümcelerin öğrenciler tarafından doğru şekilde tahtaya yazılmasını sağlar.)

Öğretmen: Evet arkadaşlar sizlerin desteği ve yardımıyla nezaket kurallarını doğru bir şekilde öğrendik. Şimdi ise bu nezaket kurallarını tahtaya yazmanızı istiyorum. Evet, ilk gönüllümüz kim?

(Parmak kaldıran öğrencilerden birisi seçilir.)

Öğretmen: Gel bakalım Zehra, öğrendiğin nezaket kurallarından birini tahtaya yazabilirsin.

(Öğrenci tahtaya “Evimizde, kardeşlerimizin ve ebeveynlerimizin odasına izin almadan girmemeliyiz.” yazar.)

Öğretmen: Evet canlarım, Zehra nezaket kuralını doğru bir şekilde yazdı mı?

Sınıf: Eeveet!

Öğretmen: Teşekkür ederim Zehra’cığim. Şimdi tahtaya kim gelmek ister?

(Parmak kaldıran öğrencilerden birisi seçilir.)

Öğretmen: Hadi bakalım İsmail, gel ve öğrendiğin nezaket kuralını yaz.

(Öğrenci tahtaya “Yemeği üflemeden yemeliyiz.” yazar.)

Öğretmen: Evet canlarım, İsmail nezaket kuralını doğru bir şekilde yazdı mı?

Sınıf: Eeveet!

Öğretmen: Teşekkür ederim İsmail’ciğim. Şimdi tahtaya kim gelmek ister?

(Parmak kaldıran öğrencilerden birisi seçilir. Bu şekilde tüm nezaket kuralları tahtaya yazılır.)

Öğretmen: Evet canlarım, sizlerin de katılımıyla çok güzel bir ders işledik. Hepinize teşekkür ederim. Umarım, öğrendiğimiz bu kuralları hayatımıza uygulayarak diğer insanlarla sevgi ve saygı çerçevesinde yaşayabiliriz. Diğer ders görüşmek üzere.

Değerlendirme

1. Deste hangi kavramları öğrendin? Gözden geçirip, sayabilir misin? Bu kavramları kendi özgü yorumlayıp, bana ve arkadaşlarına anlatabilir misin? Bu kavramları günlük hayatında, pratikte de rahatlıkla kullanabilecek misin?

2. Bulduğunuz ortamda nezaket kurallarına uymayan bir yakınınız olduğunda onu ne şekilde uyarırsınız?
3. Nezaket kurallarının yaygınlaşması için arkadaşlarınız ile fikirler üretip paylaşınız.
4. Bu etkinlik olaylara farklı açıdan bakmanı sağladı mı?
5. Bu etkinlik ile sorumluluk üstlenme becerinde bir değişiklik oldu mu? Nasıl? Bundan böyle nezaket kurallarına daha çok dikkat edecek misin?

3.3.6. Etkinlik 6: Pandomim

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- İletişim becerisini (etkin dinleme, hoşgörü, empati) geliştirir.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Sorumluluk üstlendirir.
- Rol oynama becerisi kazandırır.
- Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.
- Sosyalleştirir.
- Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.

Şekil 3. Pandomim etkinlik görseli

Öğretim Materyalleri

Gözlem pelerinleri

Renkli kâğıtlar

Fon Müziği

Yarım ay şeklinde sınıf düzeni
Minderler
İki masa ve üç sıra
Karton kutu
Bisküvi, poğaç gibi yiyecekler
Tabak, çatal gibi mutfak gereçleri

Öğretim Senaryosu

(Daha önce sınıftan belirlenmiş olan bir grup öğrenci "Paylaşma ve Yardımlaşma " konulu pandomime hazırlanmıştır. Öğrenciler sahneye çıkarlar.)

Öğretmen: Sevgili öğrenciler, bugün dersimizde pandomim uygulamasına yer vereceğiz. Bu etkinlikte geçen hafta belirlemiş olduğumuz arkadaşlarımız, hazırlanmış oldukları gösteriyi konuşmadan, sözsüz bir şekilde sergileyecek. Sahnelenen oyunu dikkatle izleyip, konunun içeriğini anlamaya çalışacağız. Pandomim sonlandırıldıktan sonra, sizlere yönelteceğim soruları gözlemlerinizi doğrultusunda yanıtlayıp, masalarınızın üzerindeki kâğıtlara yazarak arkadaşlarınızın canlandırmanın sonunda giyinecekleri pelerinlerine asacaksınız. Sizlerle hem dikkatle izlemeyi hem de anlamlı gözlem yapmayı öğreneceğiz.

Oyuncular:

Ayakkabı Boyayan Çocuk: Hasta annesine bakmak için ayakkabı boyacılığı yaparak evi geçindirmeye çalışan, utangaç bir çocuktur.

Hasta Anne: Çocuğun hem yoksul hem de hasta olan annesi.

Zengin Adam: Başlangıçta çevresine karşı duyarsız olup, sadece işi ile meşgul olan bir adam.

Yardımsever Genç: Zengin adamın, oldukça duyarlı ve paylaşmayı seven oğlu.

Ayakkabı boyatan bir kaç vatandaş.

(Her gün iş yerine kibirle giden zengin adam plazanın yakınında ayakkabı boyayan küçük çocuğu hiç görmez. Çünkü işi başından aşkıdır ve kazandığı paranın haddi hesabı yoktur. Her gün canla başla ayakkabı boyayan çocuk, evde hasta annesine bakıp evin geçimini temin etmeye çalışmaktadır. Yorgunluğu ve hüznü yüzünden belli olan

gariban çocuk ayakkabısını boyadığı bir kaç kişinin verdiği para ile eve ekmek götürmektedir. Oysa o kadar küçük ve bir o kadar da çaresiz olan çocuk yanından geçen birçok insanın görmediği, varlığından bile habersiz oldukları bir kahramandır. Zengin adamın, iyi kalpli ve yardımsever oğlu bir gün babasının iş yerine ziyarete gider. Araçtan iner inmez fakir çocuğu fark eden genç ona sevgi dolu gözlerle bakar. Babası ile yemek yerken aklına çocuk gelir ve babasına ayakkabı boyayan minik çocuktan bahseder. Koşarak gider ve çocuğu yemeğe davet eder. Çocukla sohbet eden baba oğul, miniği çok sever ve evine ziyarete giderler. Evin durumunu ve annenin hasta halini görünce çok üzülen zengin adam bu aileye destek olmak, yardım etmek ister. Sofrada ekmeği bölüştükleri gibi yardımlaşarak ve paylaşarak aralarında bir sevgi bağı kurarlar...

Pandomim sonlandırıldıktan sonra, oyunda rol alan öğrenciler birer pelerin giyerler.)

Öğretmen: Evet arkadaşlar, izlediğimiz gösteride kimler vardı?

Zehra: Hasta bir teyze vardı, belli ki sağlık durumu çok kötü durmadan öksürüyordu.

Öğretmen: Evet çok güzel bir gözlem, hadi bakalım bu gözlemini yazdığın kâğıdı, o rolü oynayan arkadaşının pelerinine asabilirsin.

Yusuf: Başlangıçta yerde oturan arkadaşımız Efe ayakkabı boyayan bir çocuğu canlandırdı ve hasta annesine bakmaya çalışıyordu.

Öğretmen: Çok güzel birtanem.

Cihan: Zengin bir adam ve yanında arkadaşı vardı. Arkadaşı dedim ama kardeşi ya da oğlu da olabilir emin değilim.

Öğretmen: Harikasın Cihan, bakalım Fatma Zehra ne düşünüyor?

Fatma: Öğretmenim bence zengin adamın yanındaki oğlu olmalı, çünkü zengin adam onun başını okşadı, yürürken elini omzuna attı ve birlikte evlerine gittiler.

Öğretmen: Çok güzel ayrıntıları yakalamışsın canım benim. Evet canlarım, peki seyrettiğiniz pandomim gösterisinde kim ne yaptı?

Begüm: Ayakkabı boyayan çocuk çok mutsuz ve yorgun görünüyordu. Ayakkabı boyayarak annesine bakmak zorunda olmak çok zor olmalı.

Öğretmen: Hadi bakalım Begüm, bu gözlemlerini yazdığın kâğıdı Efe'nin pelerinine asabilirsin.

Selçuk: Çok üzgün olan bu çocuk okula gitmiyor galiba çünkü ayakkabı boyayarak, hasta olan annesine bakmaya çalışıyor. Kibirli adam ise oldukça zengin ve yanından

geçip giderken ayakkabı boyayan çocuğu görmüyor bile, devamlı telefonla konuşup, iş yerinde bilgisayarla vakit geçiriyor belli ki işi başından aşkın.

Öğretmen: Harikasın Selçuk! Hadi bakalım gözlemlerini sen de pelerinlere asabilirsin.

Caner: Adam ve oğlu yemek yiyorlardı ve o esnada genç, ayakkabı boyayan çocuğu da yemeğe davet etti. Belli ki bu genç yardımlaşmayı ve paylaşmayı seviyor. Hem yardımlaşmayı kim sevmez ki?

Zehra: Başlangıçta zengin adam duyarsız gibiydi. Hatta duyarsızlık yanında mutsuzlukta getirmiş olmalı ki yüzü başta hiç gülmüyordu.

Öğretmen: Gösteriyi hayranlıkla izlediğim gibi, gözlemlerinizi de hayranlıkla dinliyorum canlarım. Evet Sude'ciğim sen ne söylemek istersin?

Sude: Zengin adam ve oğlu, ayakkabı boyayan çocuk ile tanışıp evine ziyarette bulundular. Evde hasta yatan anneyi görünce çok üzüldüler ve bu aileye destek oldular. Hatta hasta olan kadın sonra o kadar çok mutlu oldu ki adeta sağlığına kavuşmuş gibiydi.

Öğretmen: Eweet, hadi bakalım oyunu canlandıran arkadaşlarınızın pelerinlere astığınız gözlemlerinizi toparlayalım.

(Pelerinlere asılan yazılar bir öğrenci tarafından seslice okunur.)

Öğretmen: Oyunun sonunda ne düşündünüz? Hadi bakalım fikirlerinizi bizimle paylaşın.

Cihan: Çevremize karşı duyarlı olmalıyız, yardıma ihtiyacı olan kardeşlerimize destek olmalıyız.

Semra: Yardımlaşmak ve paylaşmak hem yardım edilen kişiyi hem de yardım eden hayırsever kişiyi mutlu ediyor. Dünya böylece güzelleşiyor.

Fatma: Çevremize karşı duyarlı olduğumuz gibi insanlara bu konuda örnek olmalı ve yardımlaşmayı artırmalıyız.

Öğretmen: Bu güzel ders için hepinize çok teşekkür ederim. Paylaşmak, yardımlaşmak ve insanlara örnek olmak dileği ile...

Değerlendirme

1. Bu etkinlik ile rol oynama becerinde bir değişiklik oldu mu? Nasıl? Rol oynamaya dair çalışmalara ders dışında da devam etmek ister misin?

2. Bu etkinliğin yaratıcı düşünme gücünü geliştirdiğini düşünüyor musun? Nasıl?
3. İhtiyaç sahiplerine neden yardım etmek gerekir? Sergilenen çalışmadaki kişilerle empati kurarak yanıt verir misin?
4. Yardımlaşmanın ve paylaşmanın artması için bir çalışma yapacak olsan bu konudaki ilk adımın ne olurdu? Paylaşır mısın?

3.3.7. Etkinlik 7: Sıcak Sandalye

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- İletişim becerisini (etkin dinleme, hoşgörü, empati) geliştirir.
- Soru sorma becerisi kazandırır.
- Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.
- Kendini ifade etme gücünü geliştirir.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Problem çözme becerisini geliştirir.
- Yaratıcı düşünme becerisini geliştirir.
- Tartışabilme becerisi kazandırır.
- Rol oynama becerisi kazandırır.

Öğretim Materyalleri

İki adet sandalye

Tepegöz ve yansılar

İletişimi kolaylaştırmak için isim kartları

Öğretim Senaryosu

Öğretmen önceki dersinde ‘‘Bir Peygamber Tanıyorum’’ başlığı altında Hz. Adem’i anlatmıştır ve bu başlık altında Kabil ve Habil kıssasına değinmiştir. Sınıftan gönüllü iki öğrenciye bir sonraki derste birisi Habil diğeri Kabil olacak şekilde konuya hazırlanmasını istemiştir.

Öğretmen öğrencilere akıllı tahtadan (projeksiyon, tepegöz vs.) ‘‘Habil ve Kabil’’ animasyonunu izletir. Animasyon bittikten sonra sınıfa U düzeni verilir ve tahtaya yönü sınıfa dönecek şekilde iki sandalye konur.

Öğretmen: Evet canlarım, Hz. Adem’in iki evladı olan ilk katil Kabil ve ilk öldürülen kişi olan Habil’in hikayesini öğrendiniz. Şimdi arkadaşlarınızdan Meryem Habil, Furkan ise Kabil olarak karşımızda olacak. Haydi soru sorma tekniklerine dikkat ederek arkadaşlarımıza Habil ve Kabil karakterlerine yönelmek istediğimiz soruları yönelteyim. (Öğretmen tekniğin detaylarını anlatır.)

Öğretmen: Hadi bakalım, ilk soru benden gelsin. Habil sorum sana, Allah’a kurban olarak neden en güzel koyununu sundun? Oysa o koyunun etinden ve sütünden faydalanabilirdin.

Meryem: Tüm koyunların ve sahip olduğum olmadığım her şeyin sahibi olan Allah’tır. Allah’a teşekkür için sunduğum o en güzel koyunum, Allah’ın bana verdiği onca nimet arasında minicik bir şeydir.

Zeynep: Ben de Kabil’e sormak istiyorum. Neden Allah’a armağan olarak çürük meyveleri verdin? Allah’ı kandırmak mı istedin?

Furkan: Ben bu meyveler olgunlaşsın diye çok uğraştım. En güzel meyvelerden yemek benim hakkımdır diye düşündüm. Allah’ı kandırmak isterken kendimi kandırmışım.

Ahmet: Kabil, Allah senin ona sunduğun armağanları kabul etmeyince ne hissettin?

Furkan: Armağanımı kabul etmemesine üzülmüştüm elbette ama kardeşimin armağanını kabul ettiğini öğrenince üzüntümün yerini öfke aldı. Benim ondan neyim eksikti ki, çürüktü falan ama hediyeydi sonuçta.

Metin: Habil, sen kardeşinin Allah’a sunduğu hediye kabul edilmeyince ne hissettin?

Meryem: Kardeşim adına üzüldüm, Allah’ın onu affetmesi için dua ettim.

Meral: Kabil, neden kardeşini sevmeye çalışmadın?

Furkan: Kardeşim ne yapıp edip benden üstün olmayı başarıyordu, o kadar iyi bir kalbi vardı ki herkes onu çok seviyordu. Biliyordum kardeşim de beni çok seviyordu ama içimdeki kıskançlık yeryüzü kadar büyümüştü.

Öğretmen: Peki sen de iyi bir kalbin olması için çabalasaydın, kardeşin gibi sevilen bir insan olamaz mıydın?

Furkan: Elbette olabilirdim ama tıpkı babam Adem'i kıskanan İblis gibiydim. Allah'ın kurallarına uymak, mutlu ve iyi bir insan olmak varken kötü olmayı seçtim.

Büşra: Kardeşin Kabil'in seni öldürecek kadar senden nefret ettiğinin farkında mıydın?

Meryem: Benim tek kardeşim Kabil değildi, tüm kardeşlerimle çok güzel anlaşırdım. Kabil'in kıskanç hallerinin farkındaydım ama böylesine düşman olacağı aklımın ucundan bile geçmezdi.

Çınar: Kabil, kardeşine o taşı atmaya kalkıştığında sonrasında katil olacağını düşünmüş müydün?

Öğretmen: Yani yeryüzündeki ilk katil olmayı göze almış mıydın?

Furkan: Hayır, sadece Habil'den kurtulmak istedim. Ondan kurtulunca her şey daha güzel olacak sandım.

Caner: Kardeşinin artık hayatta olmadığını anlayınca ne düşündün?

Furkan: Şeytana teslim ettiğim aklım başıma gelmişti ama iş işten geçmişti. Kıskançlığın böylesine tehlikeli bir hal alacağını hiç düşünemezdim. Öyle pişman oldum ki, yeryüzü adeta bir zindan olmuştu. Babam Adem'in yüzüne bakacak yüzüm kalmamıştı. İçimi kaplayan suçluluk duygusuyla yaşamak ve yeryüzünde kötülükle anılacak olmak benim suçumdu.

Öğretmen: Habil ve Kabil bugünün insanlarına seslenecek olsanız neler söylemek isterdiniz?

Meryem: Değil bir insana zarar vermek canlı cansız hiçbir varlığa zarar vermemeliyiz. Allah bizlere onlarca nimet vermişken ona bol bol teşekkür etmeliyiz. Kimseyi kıskanmamalıyız ve öfkelenip sonradan pişman olacağımız hiçbir şey yapmamalıyız.

Furkan: İnsanın en temel hakkı yaşam hakkıdır. Kibirleşip kıskançlık duymak şeytanın davranışıdır. İnsana kardeş olmak yakışır, kardeşine düşman olmak değil. Tüm varlığa saygı duymalı ve ömrümüzü iyi bir insan olmaya adanmalıyız. Sonradan pişmanlık duyacağımız hatalar yapmamalıyız.

Öğretmen: Canlarım benim ne güzel izah ettiniz, sizlere teşekkür ediyoruz.

Öğretmen: Evet canlarım Allah'a hediye sunacak olsaydınız neler hediye ederdiniz? Haydi bakalım birer örnek verin.

Furkan: Tabletimi verirdim.

Betül: Harçlığımı ve babamın yeni aldığı kramponları verirdim.

Çiğdem: Kırmızı uzaktan kumandalı arabamı verirdim.

Hakan: Orijinal Beşiktaş formamı verirdim.

Ümit: Tüm oyuncaklarımı ve hikaye kitaplarımı verirdim.

Kübra: Sepetine çeşit çeşit çikolata, şeker doldurur ve bisikletimi verirdim.

(Bütün öğrenciler kendileri için kıymetli olan şeyleri sayar ve ders sonlanır...)

Değerlendirme

1. “Bir insanı öldürmek, tüm insanı öldürmek gibidir” (Maide 32) Ayetini yorumlayabilir misin?
2. Sıcak sandalye etkinliğini tekrar yapacak olsaydık, sandalyede hangi karakterin ya da şahsiyetin oturmasını isterdin? Neden?
3. Bu etkinliğin empati kurma becerine katkı sağladığını düşünüyor musun? Neden?
4. Etkinlikten yola çıkarak kıskançlığın kişiye ve topluma zararlarını açıklar mısın?

3.3.8. Etkinlik 8: Sorun Çözme Evi (Kalite Evi)

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Kendini ifade etme gücünü geliştirir.
- Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.
- Soyut düşünebilme becerisi kazandırır.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Problem çözme becerisini geliştirir.
- Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.
- Soru sorma becerisi kazandırır.
- Tartışabilme becerisi kazandırır.
- İletişim becerisini (empati, hoşgörü) geliştirir.

Öğretim Materyalleri

Sorun çözme evi

Öneri kartları

Sokak hayvanları belgeseli

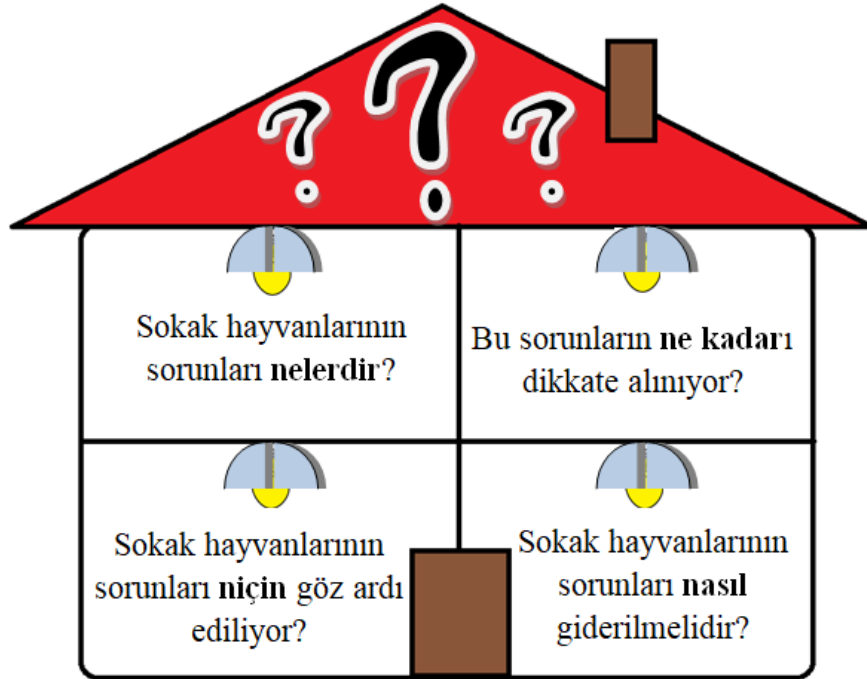
Konu ile ilgili hadis-i şerif

Öğretim Senaryosu

Öğretmen: İyi sabahlar çocuklar, bugün nasılsınız?

Öğrenciler: İyiyiz öğretmenim, siz nasılsınız?

Öğretmen: Teşekkür ederim güzellerim, yakışıklılarım ben de iyiyim. Bugün sizinle çok çok önemli bir sorunu çözmek için sorun çözme evine gideceğiz. (Öğretmen elindeki mukavvadan yapılmış üzerinde sorunların yazdığı evi tahtaya asar ve boş öneri kartlarını öğrencilere dağıtır.) Bu görmüş olduğunuz dört odalı evimizin tüm odalarını tek tek gezeceğiz ve odalarda bizi bekleyen sorulara yanıtlar vereceğiz. Her odanın sorusuna yönelik önerilerinizi sizlere dağıttığım kartlara yazarak ilgili odaya yapıştırmanızı istiyorum.

Şekil 4. Sorun Çözme Evi (Kalite Evi) etkinlik görseli

Öğretmen: Etkinliğimiz anlaşıldı ise başlayalım mı?

Öğrenciler: Başlayalım öğretmenim.

Öğretmen: Evet çocuklar birinci odamızı açıyorum ve soru cümlemizi okuyorum. Sokak hayvanlarının sorunları “Neler”dir? Bu sorunun çözümüne yönelik fikirlerinizi öneri kartlarınıza yazıp bizimle paylaştıktan sonra 1. odamıza yapıştırabilirsiniz.

Melike: Gıda bulmakta zorlanıyorlar bu yüzden zayıf ve güçsüz düşüyorlar.

Emir: Özellikle sıcak havalarda su ihtiyaçları çok daha fazla olmasına rağmen temiz suya ulaşma konusunda sıkıntı yaşıyorlar. Su hayatın kendisidir ve canlıların susuz kalması hayatlarını devam ettirememesi demektir.

Züleyha: Özellikle soğuk kış günlerinde barınacak yer sorunu yaşarlar. Yağışlı havalarda sığınacak güvenli bir yer bulamamaları en önemli sorunlardan biridir.

Kemal: Yavrularını büyütebilmeleri için güvenli ortam bulmakta zorlanıyorlar. Yemek bulmak için yuvalarından uzaklaştıklarında yavruları dışarıdan gelecek tehlikeye açık oluyor.

Eyüp: İnsanların kötü davranışları ve eziyet etmeleri hayvanları çaresiz bırakıyor. Kimi hayvanlar eziyetlerden sonra yaşayamazken kimisi de insanlar yüzünden yine insanlara karşı vahşileşiyor.

Ebrar: Sağlıklı yiyecek bulamayan hayvanlar çöplükten beslenmek zorunda kalıyor. Atıklardan bulaşan mikroplar bu hayvanları hasta ediyor.

(Öğrenciler yanıtlarını öneri kartlarına yazarak 1. odaya yapıştırırlar.)

Öğretmen: Evet çocuklar, hepimizin şahit olduğu hayvanların sorunlarını çok güzel bir şekilde tespit edip açıkladınız. Şimdi “**Ne kadar**”ı odamıza geçelim ve bakalım bizleri nasıl bir soru bekliyor. Evet bu odadaki sorumuz “Sokak hayvanlarının sorunlarının ne kadarı dikkate alınıyor?”

Şeyma: İnsanların çoğu bu konularda duyarsız fakat bir kısım insan duyarlılık göstererek sokak hayvanlarına yardımcı olmaya çalışıyor. Mesela bu duyarlı kişiler tedaviye ihtiyaç duyan hayvanları veterinerlere götürüyor.

Ayhan: Bazı sivil toplum kuruluşları ve belediyeler gıda yardımı yapıyorlar. Belli başlı şehirlerde ve ilçelerde özellikle park alanlarında sokak hayvanlarına düzenli olarak yiyecekler veriliyor. Fakat sokak hayvanları her yerde...

Sıla: Belediyelerin barınakları var ama ne yazık ki orada da durum içler acısı.

Muhammed: Bazı şanslı hayvanlar güvenli ellerde sahiplenilseler de asıl önemli olan doğal yaşam alanlarının tesis edilmesi bu dikkate alınmıyor.

Furkan: Yiyecek yardımları mevsimsel oluyor. İnsanların sosyal hayata katılmasının zorlaştığı mevsimlerde sokak hayvanları unutuluyor. Hatta özellikle bu pandemi döneminde insanlar sokağa çıkmadıkları için sokak hayvanlarını ihmal ettiler.

(Öğrenciler yanıtlarını öneri kartlarına yazarak 2. odaya yapıştırırlar.)

Öğretmen: Şimdi üçüncü odamıza geçiyoruz. Sokak hayvanlarının sorunları “Niçin” göz ardı ediliyor?

Ömer: Çünkü insanlar bu konuda bilinçsizler. Dünyada tüm canlıların birbirleriyle uyum ve etkileşim içinde yaşamaları gerektiğini bilmiyorlar.

Fatma: Bazen görmezden gelerek duyarsız davranmayı seçiyorlar. Sanki onlar görmezden geldiklerinde o canlılar açlık çekmeyecek, sıkıntı yaşamayacak.

Hilmi: Herkesin elinden geleni yapması gerekiyor ama çoğu insan nasıl olsa uğraşan birileri olur diyerek sorumluluk almaktan kaçınıyor.

Hatice: İnsanlarımız yaşam alanlarını bilinçsizce zapt ettiğimiz sokak hayvanlarıyla empati kurmayı beceremiyor.

Emir: Yardım etmek isteyen ama nasıl yardım edeceğini bilmeyen insanlar var. Onlara yol gösterilmesi gerek.

Rabia: İnsanlar biyolojik döngü için hayvanların ne kadar önemli olduğunu bilmiyorlar ve bencilce yaşamak kolaylarına geliyor.

Ayşe: Sorunun çözümünü hep başkalarından bekliyoruz. Bu da sorumluluktan kaçmak oluyor.

(Öğrenciler yanıtlarını öneri kartlarına yazarak 3. odaya yapıştırırlar.)

Öğretmen: Diğer odamızda hangi soru varmış bakalım. Sokak hayvanlarının sorunları “Nasıl” giderilmelidir?

Sema: İnsanlar bu konuda bilinçlendirilmeli, bunun için de konferanslar, seminerler verilebilir. İnsanların sokak hayvanlarına karşı daha duyarlı olacağı TV yayınları yapılabilir.

Furkan: Gıda, yuva vb. yardım konusunda toplumda görev dağılımı yapılabilir.

Şeyma: Hayvan yemlerinin ve mamaların fiyatlarında ucuzlama yapılmalıdır.

Kemal: Belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve halk ortaklaşa sokaklara küçük barınaklar yapılabilir.

Ebrar: Anne babalar, çocuklarına hayvan sevgisini küçük yaşta öğretmeliler.

Zeynep: Her evin önüne temiz su kapları ve mama kapları konabilir.

Emir: Mahallelere hayvanları koruma ofisleri kurulmalı ve buralar yetkililer tarafından teftiş edilmeli.

Muhammed: Her sınıfta, okulda, apartmanda, sokakta, mahallede hayvan koruma gönüllüleri olmalı ve ihtiyaçları tespit edip yetkilileri bilgilendirmeli.

Sıla: Gıda kampanyaları başlatılıp dağıtılacak broşürler ile halk haberdar edilebilir.

(Öğrenciler yanıtlarını öneri kartlarına yazarak 4. odaya yapıştırırlar.)

Öğretmen: Allah'ın "Benim dilsiz kullarım" dediği bu savunmasız canlıları gözetmek bizlerin vazifesidir. Bu güzel dersimizi Hz. Muhammed'in konu ile ilgili bir hadisi ile sonlandıralım.

"Hayvana yumuşak davran! Çünkü yumuşaklık nerede bulunursa orayı güzelleştirir. Yumuşaklığın bulunmadığı her davranış çirkindir" (Müslim, Birr, 78, 79).

Değerlendirme

1. Deste hangi kavramları öğrendin? Gözden geçirip, sayabilir misin? Bu kavramları kendi özgü yorumlayıp, bana ve arkadaşlarına anlatabilir misin? Bu kavramları günlük hayatında, pratikte de rahatlıkla kullanabilecek misin?
2. Bu etkinliğin yaratıcı düşünme gücünü geliştirdiğini düşünüyor musun? Nasıl?
3. Soru sormanın öğrenmene katkı sağladığını fark ettin mi? Açıklar mısın?
4. "Merhamet etmeyene merhamet olunmaz." Hadisini yorumlar mısın?
5. Bilinçli bir insan hayvanlara nasıl davranmalıdır?
6. Sessiz ve masum varlıklar olan hayvanlara karşı sorumluluklarımızı öğrendiğine göre hayvan sever bir gönüllü olmaya hazır mısın?

3.3.9. Etkinlik 9: Beyin Fırtınası

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- Bilgiyi toplama ve organize etme becerisi kazandırır.
- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Kendini ifade etme gücünü geliştirir.
- İletişim becerisini (etkin dinleme, hoşgörü, empati) geliştirir.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Sorumluluk üstlendirir.
- Problem çözme becerisini geliştirir.
- Yaratıcı düşünme becerisini geliştirir.
- Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.

- Duygu ve düşüncelerini ifade edebilme becerisi kazandırır.
- Hızlı düşünme becerisi kazandırır.
- Zamanını etkili kullanma becerisi kazandırır.
- Sosyalleştirir.
- Güven duygusu verir.
- Soyut kavramları somutlaştırmayı ve pratikte kullanmayı öğretir.

Öğretim Materyalleri

Tepegöz ve yansılar

Konuşma çubuğu

Tahta

Tahta kalemi

Öğretim Senaryosu

Öğretmen: İyi günler çocuklar.

Öğrenciler: İyi günler öğretmenim.

Öğretmen: Nasılsınız?

Öğrenciler: İyiyiz.

Öğretmen: Bugün sizlerle tüm toplumların olmazsa olmazı olan paylaşma ve yardımlaşma konulu bir ders işleyeceğiz. Hepimizin de bildiği gibi gün geçtikçe toplumumuzda bireyselleşmenin artmasıyla yardımlaşma ve paylaşma azalmaktadır. Oysa Rabbimiz yüce kitabımız Kuran'ı Kerim'de "Onların mallarında isteyen ve istemeyen yoksullar için bir hak vardır." buyurmuştur. Bu yüzden bilmeliyiz ki sahip olduğumuz her şeyde çevremizdeki ihtiyaç sahiplerinin hakkı vardır. Bu dersimizde beyin fırtınası tekniği ile "**Toplumda paylaşma ve yardımlaşmayı nasıl artırabiliriz?**" problemine çözümler üreteceğiz. (Öğretmen problem cümlesini tahtaya yansıtır.)

Öğretmen: Beyin fırtınası tekniğinde tahtada yazan problemimize sınır olmaksızın, dilediğimiz gibi çözüm önerilerinde bulunacağız. Bu elimdeki turuncu çubuğun adı "konuşma çubuğu". Sıra ile elden ele çubuğu verirken, çubuğu eline alan öğrenci çözüme dair fikrini sunacak. Yani sırayla herkes fikrini bizimle paylaşacak. Henüz bir fikri olmayan arkadaşımız "Pas!" diyerek konuşma çubuğunu sıradaki öğrenciye

verecektir. İçimizden gönüllü bir arkadaşımız ise sekreterimiz olarak tüm fikirleri tahtaya yazacak.

Beyza: Öğretmenim ben sekreter olabilir miyim?

Öğretmen: Gel bakalım Beyza'cığım.

Haydi bakalım Buğlem, senden başlıyoruz. Toplumda paylaşma ve yardımlaşmayı nasıl artırabiliriz? (Buğlem konuşma çubuğunu eline alır.)

Buğlem: Sokaklara hayvanlar için mama kapları koyabiliriz.

Öğretmen: Beyza'cığım tahtamıza “Hayvanlar için mama kapları” yazabilirsin.

Hümeyra: Paylaşmaya ve yardımlaşmaya teşvik ettirici reklamlar yayınlanabilir. (Beyza tahtaya “Reklamlar yayınlanabilir.” yazar.)

Ahmet: Paylaşma ve yardımlaşma ile ilgili ayet ve hadisler insanların görecekleri yerlere asılabilir.

Öğretmen: “Ayet-Hadis ile hatırlatma.” yazabiliriz.

Kerem: Toplu kullanım alanlarına ihtiyaç sahiplerinin alması için kocaman temel gıda malzemesi paylaşma kumbaraları yapılabilir. Mesela evimizde üç paket makarna var ise birini gıda kumbarasına atabiliriz.

Öğretmen: “Gıda kumbarası.” yazalım.

Selçuk: Temel gıdanın yanına bebek maması, bebek bezi, kıyafet gibi ihtiyaç malzemesi kumbaraları da yapılabilir.

Öğretmen: Beyza'cığım, Kerem'in gıda kumbarası fikrinin yanına Selçuk'un “İhtiyaç malzemesi kumbarası” fikrini yazabilirsin.

Gökçe: Artık hemen hemen herkes sosyal medya kullanıyor. Büyük bir site kurulsa buraya yardıma muhtaç aileler üye olsa, onların hayat şartları video, fotoğraf şeklinde paylaşılsa böylece durumu iyi olan aileler o siteye yardımda bulunur. Yani benim fikrim “Yardımlaşma internet sitesi.” (Beyza tahtaya bu fikri yazar.)

Emel: Bu konuda kısa filmler çekip sosyal medyada paylaşabiliriz. (“Kısa film” fikri de tahtaya yazıldıktan sonra konuşma kalemi bir sonraki öğrenciye verilir.)

Fatih: Pas!

Nilgün: Çevremizdeki ihtiyaç sahiplerini tespit edip gerekli kuruluşlara ya da hayırseverlere bildirebiliriz. Çünkü ihtiyaç sahibi olmadığı halde yardımcı olacak insanların iyi duygularını kullanan kişiler olabiliyor. Ve bu art niyetli kişiler yüzünden de yardımlaşma ve paylaşma azalıyor.

Öğretmen: Yani yardıma ihtiyacı olanlar ile hayırseverler arasında köprü oluşturmak, biz kısaca “Köprü olmak.” yazalım.

Taner: Bankamatikler para verirken sadakanı vermeyi unutma diye uyarı yapabilir.

Öğretmen: “Bankamatik uyarısı” yazabiliriz.

Dilek: Dilencilere para vermek yerine gıda malzemesi alıp verilebilir.

Öğretmen: “Para değil gıda yardımı.” yazalım.

Seher: Pas!

Cemre: Sınıfımıza bir kutu hazırlayıp ismimizi yazmadan yaptığımız yardımları kâğıda yazıp içine atabiliriz.

Öğretmen: “İyilik yap, kutuya at” yazabiliriz.

Hasan: Rakamlara basarak alışveriş yaptığımız otomatların belirli bir rakamı sadaka için belirlenip o numaraya atılan paralar yardıma muhtaçlar için değerlendirilebilir. Yani “Sadaka otomat”. (Sekreter öğrenci tahtaya yazar.)

Murat: Her mahallenin zekâtları bir kasada toplanıp o mahallenin ihtiyaç sahiplerine verilebilir. (Konuşma çubuğunu sıradaki öğrenci alır.)

Beyza: Öğretmenim, Murat’ın fikrine ekleme olarak bir fikirde bulunmak istiyorum. Mahallenin kasasında toplanan zekâtların verileceği ihtiyaç sahiplerini muhtar belirleyebilir.

Öğretmen: “Mahalle içi yardımlaşma” yazalım.

Buğlem: Pas!

Hümeyra: Herkes evine her akşam misafir gelecekmiş gibi bir tabak fazla yemek yapabilir, sonra bu yemekler belirli bir alanda toplanıp muhtaç ailelere dağıtılabilir. Yani “Misafir var gibi bir tabak fazla yemek.” yazılabilir. (Öğrenci tahtaya bu fikri yazar.)

Ahmet: Pas!

Kerem: Geçen televizyonda eski bir film olan “Kuduz” u izledik. Orada köyün çocukları şarkı söyleyerek ev ev dolaşp bulgur, yağ falan toplayıp sonra da birlikte yemek yapıp yiyordu. Biz de sınıf arkadaşlarımızla ev ev dolaşp erzak toplar onu da yardıma muhtaç ailelere verebiliriz.

Öğretmen: “Kapı kapı yardım toplama” yazabiliriz.

Selçuk: Paylaşmaya ve yardımlaşmaya sınıfımızdan, ailemizden başlayabiliriz. Böylelikle birbirimize örnek oluruz.

Öğretmen: “Yakın çevreden başlamak.” yazalım.

Gökçe: Pas!

Emel: Pas!

Fatih: Fırınlarda ihtiyaç sahiplerinin alması için ayrılan askıda ekmek sistemini market, pazar hatta fatura ödeme yerlerine bile uyarlayabiliriz.

Öğretmen: “Askıda her şey” yazalım.

Nilgün: Apartmanlarda birçok daire var, yönetici bir kumbara oluştursa ve her ay apartmanda oturan durumu iyi olanlar o kumbaraya para atsa. Sonra da o para apartmandaki ihtiyaç sahibi ailelere verilse hiçbir binada fakir kalmaz. “Apartman kumbarası” yazabiliriz öğretmenim. (Sekreter öğrenci bu fikri tahtaya yazar.)

Taner: Pas!

Dilek: Pas!

Seher: Büyük bir mağaza olsa işsiz ama acil yiyecek ya da kıyafete ihtiyacı olup iş bulamayan insanlar oluyor. Her üründe belirli çalışma saati olsa örneğin pantolonun üzerinde 4 saat yazsa, pantolon almaya gelen kişi bu mağazada 4 saat çalışıp pantolonunu alsın.

Öğretmen: “İhtiyaç görülene kadar çalıştıran mağaza” yazabilirsin Beyza’cığım.

Cemre: Sokağa çıkma yasağı olduğunda yaşlı ve hastaların alışverişini yapan “vefa grubu” gibi devamlı olarak hasta ve yaşlılara bu hizmeti sağlayacak bir kuruluş olabilir.

Öğretmen: “Sürekli vefa grubu” yazabilirsin Beyza’cığım.

Hasan: Okullarda “Yardımlaşma ve Paylaşma” ile ilgili seminerler verilebilir. “Seminer verilebilir.” yazabiliriz. (Sekreter öğrenci bu fikri tahtaya yazar.)

Murat: Pas!

(Konuşma kalemi tüm öğrenciler “Pas!” deyinceye kadar elden ele gezer. Öğrencilerin fikirleri sınıf tahtasına aşağıdaki gibi yazılmıştır.)

1. Hayvanlar için mama kapları	11. Sadaka otomat
2. Reklamlar yayınlanabilir	12. Mahalle içi yardımlaşma
3. Ayet-Hadis ile hatırlatma	13. Misafir var gibi bir tabak fazla yemek
4. Gıda kumbarası-İhtiyaç malzemesi kumbarası	14. Kapı kapı yardım toplamak
5. Yardımlaşma internet sitesi	15. Yakın çevreden başlamak
6. Kısa film	16. Askıda her şey
7. Köprü olmak	17. Apartman kumbarası
8. Bankamatik uyarısı	18. İhtiyaç görülene kadar çalıştıran mağaza
9. Para değil gıda yardımı	19. Sürekli vefa grubu
10. İyilik yap, kutuya at	20. Seminer verilebilir

Öğretmen: Şimdi tüm fikirleri sırayla oylamaya sunacağım. Size göre yardımlaşma ve paylaşmanın artmasına yönelik hangi çözüm önerisi daha işlevsel ise ona oy vermenizi istiyorum. Bu sayede hep birlikte problemimizi en iyi şekilde giderip toplumda yardımlaşmayı artıracak çözüme ulaşabileceğiz. (Öğretmen oylamayı yapar ve sonuçlar şu şekildedir.)

1. Hayvanlar için mama kapları- 7	11. Sadaka otomat- 6
2. Reklamlar yayınlanabilir- 5	12. Mahalle içi yardımlaşma- 10
3. Ayet-Hadis ile hatırlatma- 8	13. Misafir var gibi bir tabak fazla yemek-4
4. Gıda kumbarası-İhtiyaç malzemesi kumbarası- 9	14. Kapı kapı yardım toplama- 6
5. Yardımlaşma internet sitesi- 12	15. Yakın çevreden başlamak- 12
6. Kısa film- 6	16. Askıda her şey- 9
7. Köprü olmak- 9	17. Apartman kumbarası- 8
8. Bankamatik uyarısı- 3	18. İhtiyaç görülene kadar çalıştıran mağaza- 8
9. Para değil gıda yardımı- 6	19. Sürekli vefa grubu- 9
10. İyilik yap, kutuya at- 12	20. Seminer verilebilir- 9

Öğretmen: Görünüşe göre en çok oyu alan dört fikrimiz; yardımlaşma internet sitesi, iyilik yap kutuya at, mahalle içi yardımlaşma ve yardımlaşmaya yakın çevreden başlamak oldu. Haydi bakalım tek tek bu fikirler hakkında konuşalım. Öncelikle “Yardımlaşma internet sitesi” fikrinden başlayalım. Sizce bu fikri hayata geçirdiğimizde yardımlaşmanın ve paylaşmanın artmasına katkıları nasıl olur? Olumlu, olumsuz fikirlerinizi bizimle paylaşır mısınız?

Emel: Sonuçta teknoloji çağında yaşıyoruz ve neredeyse herkes sosyal medya kullanıyor. İhtiyaç sahiplerinin böylesine güzel amaçlara hizmet edecek sitelere ulaşmaları oldukça kolay olacaktır.

Buğlem: Ne yazık ki hayırseverlerin bu şekilde internet üzerinden ulaştığı kişilere güveneceğini sanmıyorum.

Taner: Site hackerların eline geçerse yardımsever insanları dolandırabilir.

Seher: Keşke insanlar dürüst olsa da gerçek ihtiyaç sahiplerini tespit edebilseniz. Bu güzel fikir insanların birbirlerine güvendiği bir ortamda uygulanabilir fakat maalesef toplumumuzda uygulanmasının zor olduğunu düşünüyorum.

Öğretmen: Pekiii, “İyilik yap, kutuya at” fikri ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

Dilek: Kutuya yaptığımız yardımları ve paylaşımları yazıp atmak çok eğlenceli olur. Hem de birbirimizle iyilik yapma konusunda yarışırız.

Nilgün: Bence de hem yarışırız hem de kâğıtta yazanları okuyarak birbirimize örnek oluruz.

Selçuk: Kâğıda yaptığımız yardımları yazarken isimlerimizi gizli tutarsak daha güzel olur. Sonuçta bu güzel işleri Allah’ın rızasını kazanmak için yapıyoruz.

Kerem: Birbirimizden öğrendiğimiz yardım ve paylaşma türlerini evde ailemize de anlatırız ve hem birbirimize hem de çevremize örnek olabiliriz.

Öğretmen: Düşünceleriniz çözüme ulaşma konusunda bizlere ışık tutuyor canlarım. Acaba “Mahalle içi yardımlaşma” fikri ile ilgili görüşleriniz nedir?

Ahmet: Oldukça güzel bir fikir. Böylelikle hiçbir mahallede muhtaç aile kalmaz.

Beyza: Mahalle muhtarlarında orada yaşayan ailelerin tüm bilgileri bulunuyor, yardımlara muhtarın öncülük etmesi çok mantıklı.

Hasan: Artık mahalleler de değişti arkadaşlar. Zenginlerin hepsi aynı mahallede oturuyor, göçmenler dâhil zor geçinen insanlar ise hep kenar mahallelerde yaşıyor. Bu yüzden problemimizi bu uygulamanın çözeceğini düşünmüyorum.

Gökçe: Hasan arkadaşımıza katılıyorum. Bizim mahallede herkes ya orta gelirli ya da zor geçiniyor. Elbette komşularımızla her zaman yardımlaşmaya çalışıyoruz ama imkânlarımız sınırlı oluyor.

Öğretmen: Pekiiiiii “Yardımlaşmaya yakın çevreden başlamak” sizce nasıl bir fikir?

Hümeyra: Evde kardeşine, annesine, babasına yardım eden okulda sıra arkadaşına, sokakta kedilere ve köpeklere karşı da yardımsever olur.

Murat: Hem herkes yakınındakileri tanıdığı için güvenerek, iç rahatlığıyla yardımlaşacaktır. Böylelikle de insanların iyi niyetleri boşa gitmez.

Seher: Herkes kapısının önüne bir kap yemek koysa, ekmeğini komşusuyla paylaşırsa, çevresindeki insanlara karşı güler yüzlü olsa dünya çok güzel olur. Hem mutluluklarımızı da üzüntülerimizi de ilk olarak yakınlarımız ile paylaşıyoruz.

Öğretmen: Katkılarınız için teşekkürler çocuklar. Şimdi bu dört güzel fikri oylamanıza sunacağım fakat bu oylamada yalnızca bir seçeneğe oy verebilirsiniz. Böylelikle hepiniz bu dört seçenektan birini tercih etmiş olacaksınız ve en bakalım çoğunluk hangi fikri tercih edecek.

(Oylama sonucu aşağıdaki gibidir.)

1. Yardımlaşma internet sitesi - 4
2. İyilik yap, kutuya at - 7
3. Mahalle içi yardımlaşma - 2
4. Yakın çevreden başlamak - 4

Öğretmen: Toplumumuzda yardımlaşma ve paylaşmayı artırmak için hayata geçirilebilecek öyle güzel fikirler sundunuz ki. Onca çözüm önerisi içerisinde bizi amacımıza götüreceğine inandığımız fikirleri belirledik. Bu ve daha nice uygulamaları hayata geçirip dayanışma içerisinde yaşamak bizlerin elinde. Bir sonraki dersimizde sınıfımıza “Paylaşma ve yardımlaşma kutusu” yapalım ve ismi bilinmeyen kahramanlar olarak yaptığımız paylaşma ve yardımlaşma örneklerini kutumuzda biriktirelim. Belirli aralıklarla kutumuzu açıp birbirimize örnek niteliğinde olacak iyilikleri sınıfımızda paylaşalım.

Değerlendirme

1. Deste hangi kavramları öğrendin? Gözden geçirip, sayabilir misin? Bu kavramları kendi özgü yorumlayıp, bana ve arkadaşlarına anlatabilir misin? Bu kavramları günlük hayatında, pratikte de rahatlıkla kullanabilecek misin?
2. Bu etkinlik ile sorumluluk üstlenme becerinde bir değişiklik oldu mu? Nasıl? Bundan böyle daha çok sorumluluk alır mısın?
3. Bu etkinliğin yaratıcı düşünme gücünü geliştirdiğini düşünüyor musun? Nasıl?
4. Düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilmek sana neler hissettirir? Bu dersin düşüncelerini paylaşmana olanak sağladığını düşündün mü?
5. Yardımlaşma ibadeti olan “zekât”ın İslam’ın beş şartından biri olmasını nasıl değerlendirirsin?

3.3.10. Etkinlik 10: Siz olsaydınız ne yapardınız?

a) Video Durdurma Uygulaması

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Yazma becerisi kazandırır.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Kendini ifade etme gücünü geliştirir.
- Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.
- Soyut düşünebilme becerisi kazandırır.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Problem çözme becerisini geliştirir.
- Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.

Öğretim Materyalleri

Animasyon/Film

Tepegöz ve Yansılar

Öğretim Senaryosu

Öğretmen: Merhaba çocuklar, bugün nasılsınız bakalım?

Öğrenciler: İyiyiz öğretmenim. Siz nasılsınız?

Öğretmen: Teşekkür ederim, ben de iyiyim. Dersimize bu günü güzel kılacak bir cümle ile başlamak isteyen var mı?

Sibel: Öğretmenim bir dergide okumuştum bu sözü ve sizlerle paylaşmak istiyorum. “Umut oldukça, her yeni gün yeni bir başlangıçtır.” Bugün uyanır uyanmaz önce güneşi, sonra mavi gökyüzünü, pamuk pamuk bulutları, yoldaki kediyi, servis şoförünü, sınıf arkadaşlarımı ve öğretmenimi selamladım. Neşe ve huzur dolu hissediyorum. Bunu her gün yapmak istiyorum.

Öğretmen: Harika, çevrene ışık saçarak ruhunu beslemiştir. Haydi bakalım şimdi Hz. Muhammed’in Hayatı animasyonunu izleyelim. Animasyonu dikkatle izlemelisiniz çünkü ara ara filmi durdurup sizlere sorular soracağım. (Öğretmen akıllı tahta ya da tepegözden animasyonu başlatır.)

...

“Mekkeli Müslümanlar birer ikişer Medine’ye hicret etmiştir. Son olarak peygamberimiz ve Hz. Ebubekir de Medine’ye gelmiştir. Medine halkı peygamberimize övgüde bulunarak coşku ile bu güzel şarkıyı söylüyordu. Medine halkı Peygamberimizi evinde misafir etmek için sabırsızlanıyordu. Adeta insanlar peygamberimizi evine davet etme konusunda yarış içerisine girmişlerdi. (Öğretmen animasyonu durdurur ve sorar.)

Öğretmen: Evet çocuklar peygamberimizin yerinde siz olsaydınız bu durumda ne yapardınız?

Kevser: Ben kimsenin gönlü kırılmasın diye bir misafirhane yaptırırdım ve orada kalırdım.

Faruk: Sırayla herkesin evinde kalırdım.

Sami: Sonuçta peygamberimiz bir lider ve ben onun yerinde olsaydım Medine’nin en zengin insanı kim ise onun ihtişamlı evinde kalırdım. Hem o ev büyüktür ve çok rahat ederim.

Beyza: Peygamberimiz çocukları çok seviyor, ben onun yerinde olsaydım en çok çocuk kimin evindeyse o evde kalırdım. Böylelikle çocuklar peygamberimiz bizim evimizde kaldı diye sevinirdi.

Havva: En çok kim ısrar ediyorsa onun evinde kalırdım çünkü ben çok ısrar edildiği zaman hayır diyemiyorum.

Öğretmen: En adaletli tercihi yapmaya dikkat edelim.

Gülce: Sonuçta peygamberimizin anne tarafı akrabaları Medine’de yaşıyordu. Bir yabancıнын evinde kalmaktansa, en yakın olan akrabamın evinde kalmayı tercih ederim.

Aydın: Herkes heves ve heyecanla beni evinde misafir olmam için davet etse, ben kura çekerdim. Hem böylelikle kimsenin davetini bilerek reddetmemiş olurum. Çünkü davete icabet etmemek gönül kırıcı olur.

Öğretmen: Bakalım Hz. Muhammed bu durumda ne yapmış?

(Öğretmen animasyonu devam ettirir.)

Bunca davetin üzerine peygamberimiz, devesi Kasva’yı serbest bırakacağını ve deve nereye oturur ise oraya yeni evini inşa edeceğini söyler. Ayrıca evi tamamlanana kadar yine Kasva’nın oturduğu yere en yakın olan evde misafir olacağını belirtir. Bu fikir herkesin çok hoşuna gider ve heyecanla deveyi takip etmeye başlarlar. Nihayet deve dizleri üzerine çöker ve kalabalığın içinden bir kişi sevinçle “Hz. Muhammed benim misafirim olacak, Hz. Muhammed benim misafirim olacak” diye seslenir. Bu kişi Eyyub El-Ensari’dir.

(Öğretmen filmi durdurur ve sorar.)

Öğretmen: Canlarım bu şanslı sahabe Hz. Eyyub El-Ensari’nin yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?

Berke: Sevinçten havalara uçardım, hemen ev halkıma haber gönderirdim. Sonuçta dünyanın en özel misafiri bizim evimize geliyor.

Musab: Çok mutlu olurum, kendimi çok özel hissederdim. Peygamberimizin bu uzun ve mücadeleli yolculuk sonrası güzelce istirahat edebilmesi için hazırlıklar yapardım.

Kıvılcım: Evimin en geniş ve en güzel eşyaları olan odasını peygamberimize hazırlardım. Evdeki herkesi peygamberimize karşı nazik olması konusunda uyarırdım. En lezzetli yemekleri hazırlar en sıcak sofraları kurardım.

Leyla: Heyecandan elim ayağıma dolaşırdı, evimin kapılarını İslam’a hizmet için açmak bana gurur verirdi. Hem peygamberimize hem de onu ziyarete gelecek olan tüm insanlara güler yüzle ikramda bulunurdum.

(Öğretmen animasyonu devam ettirir.)

Eyyub El- Ensari sevinçle evinin kapılarını peygamberimize açmıştır. Peygamberimiz eve bakar ve iki odanın olduğunu görür. Yukarıya davet edilince “Beni ziyaret etmeye gelen çok olur, alt katta kalmam daha uygundur” diye buyurur. Böylelikle efendimizin kalacağı yer ayarlanmış oldu. Fakat Hz. Muhammed ile birlikte hicret eden yüzlerce kişi geride evlerini, hayvanlarını, değerli eşyalarını bırakmıştı. Gariban bir şekilde Mekkeliler birbirlerine bakıyordu çünkü onların da Medine’de barınmaya ve diğer temel gereksinimlerini karşılamaya ihtiyaçları vardı.

(Öğretmen filmi durdurur ve sorar.)

Öğretmen: Hz. Muhammed’in burada bir önder olarak bu sorunu çözmesi gerekiyordu. Peygamberimizin yerinde siz olsaydınız, bu önemli problemi nasıl çözerdiniz?

Aslı: Boş bir araziye evler yapıp, tüm muhacirler aileleriyle orada ikamet edebilirler.

Çiğdem: Bu evler zengin Medinelilerden toplanan para ile yapılabilir.

Rıdvan: Sonuçta Medine bir şehir ve muhakkak boş kiralık evler vardır. O evlere kirasını vererek oturabilirler.

Kadir: Paraları olmadığı için zengin Medinelilerin bağlarında, bahçelerinde, evlerinde çalışarak para kazanabilirler.

Aygün: Sonuçta orası Arabistan ve çok soğuk olmaz. O yüzden çadır kent kurulabilir. Aşevi yaptırılarak muhacirlere yemekler dağıtılır. Böylelikle paylaşma ve yardımlaşma artar.

Öğretmen: Peygamberimiz her bir Medineli Müslüman’ı, Mekkeli bir Müslüman ile kardeş ilan etmiştir. Buna Muâhât (Kardeşleştirme) denir. Hz Muhammed’in gerçekleştirdiği kardeşlik sayesinde Mekkeli muhacirlerin sıkıntıları azaldı. Çünkü Medineli Müslümanlar evlerini, mallarını, maddi ve manevi imkânlarını kardeşleriyle paylaştılar.

(Öğretmen animasyonu devam ettirir.)

Böylelikle hicret tamamlanmış ve Mekkeli Müslümanlar Medine’ye yerleşmişti. Ancak bu hicret olayı Medine’nin toplumsal yapısını etkilemişti. Şehirde hali hazırda putperestler, Hristiyanlar ve Yahudiler yaşamakla birlikte Müslüman sayısı da artmıştı. Haliyle Medine’de yaşayan insanları ortak bir paydada buluşturmak ve barış içerisinde yaşamalarına sağlamak gerekiyordu. Bütün gruplar kararsızlık ve bir telaş içerisindeydi.

(Öğretmen filmi durdurur ve sorar.)

Öğretmen: Burada peygamberimize büyük görev düşüyordu. Hz. Muhammed'in yerinde siz olsaydınız bu durumda ne yapardınız?

Firdevs: Bence Medine'de nüfus sayımı yapılmalı ve en kalabalık grup Medine'yi yönetmelidir.

Bekir: O zaman diğer topluluklara haksızlık olur, bence her topluluk sırayla Medine'yi kendi kurallarına göre yönetmelidir.

Ayşegül: Medine, her topluluk için ayrı ayrı mahallelere bölünebilir. Her mahallenin kendi sınırı içerisinde çarşısı, pazarı, ibadethanesi falan olur.

Yusuf: Tüm toplulukların adet ve törelerine uygun ortak bir kültür oluşturmaya çalışılmalıdır.

Firuze: Dini hoşgörü olmalı, yoksa bütün bu topluluklar bir arada yaşayamaz.

Onur: Medine'de yönetici seçimi yapılmalı ve herkesi temsil edecek bir meclis oluşturulmalı.

Öğretmen: Peygamberimizin öncülüğünde tüm bu grupları kapsayan ve ilk toplumsal anlaşma niteliğinde olan Medine Sözleşmesi yapıldı. Bu sözleşme ile herkesin hakları korunurken Medine'nin güvenli olması ve huzurun tesis edilmesi için ortak sorumluluklar belirlendi. Mesela Medine şehrine dışarıdan bir saldırı olacağı zaman kenti hep birlikte savunacaklardı. Sosyal hayatta bir arada yaşayacaklar ve hoşgörülü olacaklardı. Medine'de yaşayan bütün herkes eşit haklara sahip olacak ve herkes eşit vatandaş olarak kabul edilecek. Hiçbir topluluğun birbirine üstünlüğü olmayacaktı. Her topluluk dinini özgürce yaşayacak ve birbirinin dinine saygı gösterecekti. Böylelikle toplumsal huzur sağlanmış olacaktı.

Değerlendirme

1. Deste hangi kavramları öğrendin? Gözden geçirip, sayabilir misin? Bu kavramları kendi özgü yorumlayıp, bana ve arkadaşlarına anlatabilir misin? Bu kavramları günlük hayatında, pratikte de rahatlıkla kullanabilecek misin?
2. Bu etkinlik ile problem çözme becerinde bir değişiklik oldu mu? Nasıl?
3. Olaylara farklı kişilerin bakış açısıyla yaklaşmak heyecan verici miydi? Neler hissettin?
4. Bu etkinliğin yaratıcı düşünme gücünü geliştirdiğini düşünüyor musun? Nasıl?

b) Yarım Bırakılmış Hikâye Uygulaması

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Kendini ifade etme gücünü geliştirir.
- Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.
- Soyut düşünebilme becerisi kazandırır.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Problem çözme becerisini geliştirir.
- Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.
- Grupla işbirliği içinde çalışma becerisini geliştirir.

Öğretim Materyalleri

Özlü söz pankartı

Yarım bırakılmış hikâye metinleri

Asıl hikâye metni

Küme oturma düzeni

Öğretim Senaryosu

Öğretmen üzerinde “Her rüzgâr savuracak bir toz bulur. Her hayat yaşanacak can bulur. Her umut gerçekleşecek bir düş bulur. Bulunmayacak tek şey senin benzerindir.” yazan pankartı sınıf tahtasına asar.

Öğretmen: Güzel günler çocuklar, kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

Öğrenciler: İyi hissediyoruz öğretmenim, siz nasılsınız?

Öğretmen: Ben de iyiyim canlarım.

Öğrenciler: Öğretmenim tahtaya astığınız bu güzel söz nedir?

Öğretmen: Pankartta yazan cümleler bu dersimizde etkinliğini yapacağımız konunun sloganı. Şimdi sizlerle “Siz olsaydınız ne yapardınız?” tekniğinin çok keyifli ve bir o kadar da yaratıcı şekli olan yarım bırakılmış hikâyeyi devam ettirme etkinliği

yapacağız. (Öğretmen sınıfı 3 er kişilik gruplara ayırır ve yarım bırakılmış hikâyelerin yazılı olduğu kâğıtları öğrencilere dağıtır.)

Öğretmen: Sizlere dağıtmış olduğum kâğıtlarda yarım bırakılmış bir hikâye var. Bu hikâyeyi içinizden geldiği gibi özgürce devam ettirmenizi istiyorum. Bu dersimizde yazarın yarım bıraktığı konuyu sonuca bağlayacak birer yazara dönüşmelisiniz. Eşsiz fikirleriniz ve hayalleriniz ile bu hikâyeyi noktalayacak ve hazırladığınız hikâyeyi gruptan gönüllü bir kişi bizimle paylaşacak. Hepiniz ne yapmanız gerektiğini anladıysanız başlayabilirsiniz.

Yarım bırakılan hikâye şu şekildedir:

Ayakkabıcı, yeni getirdiği malları vitrine yerleştirirken, sokaktaki bir çocuk onu izlemekteydi. Okullar kapanmak üzere olduğundan, spor ayakkabılara rağbet fazlaydı. Gerçi mallar lüks sayılmazdı; ama küçük bir dükkân için yeterliydi. Onların en güzelini ön tarafa koyunca, çocuk vitrine doğru biraz daha yaklaştı. Fakat bir koltuk değneği kullanmaktaydı Hem de güçlkle... Adam ona bir kez daha göz attı. Üstündeki pantolonun sol kısmı, dizinin alt kısmından sonra boştu. Bu yüzden de sağa sola uçuyordu. Çocuğun baktığı ayakkabılar, sanki onu kendinden geçirmişti. Bir müddet öyle durdu. Daldığı hülyadan çıkıp yola koyulduğunda, adam dükkândan dışarı fırlayıp:

- Küçük! diye seslendi...

(Öğretmen öğrencilere hikâyelerini tamamlamaları için yeterli zamanı verir.)

Öğretmen: Görünüşe göre hepiniz hikâyeyi tamamladınız. Şimdi bu güzel çalışmanızı bizimle paylaşın. İlk grubumuzun hikâyesini dinleyelim bakalım.

(Öğrenci hikâyesini okumak için sınıf sahnesine çıkar.)

Ahmet: ...- Küçük! Diye seslendi. Çocuk çok şaşırmıştı ve adama yaklaştı. “Beni mi çağırdınız amca?” diye sordu. “Evet delikanlı, öğrenci misin sen?”. “8. Sınıfa gidiyorum.” “Gel dükkânda sohbet edelim, çünkü çok yaşıyım oturmam gerek.” Adam ve çocuk dükkânda sobanın yanına otururlar. Adam birer çay doldurur yanına kurabiye ikram eder. Yaşlı adam söze atılır “Adın ne senin çocuk?”. “Cemal”. Adam elini uzatır. “Memnun oldum Cemal, benim de senin yaşlarında torunum var adı Samet, dükkânın üstündeki apartmanda oturuyor. Ona o kadar çok benziyorsun ki. Sizi tanıştırmak isterim.” Çocuk şaşırır ve dükkândan çıkıp gitmek ister çünkü sınıftaki

bazı arkadaşları onu oyunlara almıyordur. Yaşlı amcanın torununun da onlar gibi davranmasından endişelenir. “Dur nereye gidiyorsun, torunum da az sonra burada olur okuldan sonra bana uğramadan eve gitmez.” Cemal tekrar sandalyeye oturur. O esnada kapı açılır ve Cemal’in yaşlarında, kolunda koltuk değneği olan sağ bacağı olmayan bir çocuk içeri girer. “Dedeciğim ben geldim.” Cemal karşısındaki çocuğu görünce gerçekten de birbirlerine ne kadar çok benzediğini düşünür. Yaşlı adam çocukları tanıştırır ve bir çift ayakkabıyı ikisine hediye eder. Cemal ve Samet çok iyi birer dost olurlar.

Öğretmen: Bu güzel hikâye için teşekkür ederiz Ahmet. İkinci grubumuzun hikâyesine geçebiliriz.

Sinem: ...- Küçük! Diye seslendi. “Bir selam vermeden mi gidiyorsun?”. Çocuk utanmıştı. “Şey... Ben eve gidiyordum da...” Güler yüzlü adam “Gel hele, belki bu yaşlı adamın sana ihtiyacı vardır.” Diyerek dükkâna girer. Küçük çocuk adamın peşi sıra dükkâna girer. “Geldim amca, neye ihtiyacın var?” Adam, “Üzerindeki okul formasına bakacak olursak öğrenci olmalısın.” Der. Küçük çocuk “Evet öğrenciyim, okuldan yeni çıkmıştım.” Yaşlı adam derin bir iç çeker ve “Okumayı ben de çok isterdim ama senin yaşında olduğum zamanlarda imkânımız yoktu. Hep içimde kalmıştır, ah keşke bende okumayı bilsem.” Çocuğun hayretler içerisinde yaşlı adama bakar. “Nasıl yani, siz okumayı bilmiyor musunuz?” Adam gülümser ve “Neden şaşırıyorsun ufaklık, köyümüzde okul mu vardı sanki? Hiçbir şey için geç değildir ama iyi bir öğretmene ihtiyacım var. Bak aklıma bir fikir geldi. Her gün okul çıkışı dükkânıma uğrasan da bana önce harfleri sonra da okumayı öğretsen olur mu?” Küçük çocuk ne diyeceğini bilememişti. Daha önce hiç kimse kendisinden böyle bir şey istememişti “Olur elbette öğretirim amca.” Yaşlı adam elini uzatmıştı çocuğa, sanki bir anlaşma yapıyor gibi, “Öyleyse her gün okul çıkışında seni bekliyorum. Günde yarım saat dükkânda bana hem arkadaşlık hem de öğretmenlik yapacaksın ve bunun karşılığında sana maaş vereceğim. Sakın hayır deme çünkü artık benim dükkânımın bir elemanı olacaksın.” Çocuk çok sevinmişti. Ne diyeceğini bilemeden elini uzattı ve anlaşma yapılmıştı. “Anlaşmamızın hediyesi olarak sana vitrindeki ayakkabıyı hediye etmek istiyorum.” Çocuk hayretler içerisinde kalmıştı. Yeni işe girişinin sevinci ve elinde ayakkabı kutusu ile evinin yolunu tutar.

Öğretmen: Bu güzel hikâyeyi dinlemek de çok keyifliydi. Evet şimdi de üçüncü grubumuzun hikayesini dinleyelim.

Burcu: ...- Küçük! Diye seslendi. “Bakar mısın delikanlı?” Küçük çocuk irkilir ve heyecanlanır. Yaşlı adamın yüzüne utana, sıkıla bakarak “Buyur amca?” der. Yaşlı adam “Delikanlı yüzümün kırışıklığına, ellerimin nasırına bak. İşte orada gördüğün çizgiler var ya benim anılarımdır. Yanıma çok çırak aldım ve usta yetiştirdim ve içimde bitmek bilmeyen bu öğretme isteği hiç sönmedi. Ama artık yaşlandım ve çıraktan çok bir yardımcıya ihtiyacım olduğunu kabul ettim. Senin gibi bir delikanlıyı görünce keşke dükkânda bana yardımcı olsa diye iç geçirdim. Ne dersin delikanlı? Küçük çocuk ne diyeceğini bilemez ve olmayan ayağının oluşturduğu boşluğa bakar. Yaşlı adam çocuğun ne düşündüğünü anlar ve onun konuşmasına fırsat vermeden “Gel hele otur çay içelim, işi konuşuruz canım” der. Küçük çocuk adamın gösterdiği tabureye oturur. Yaşlı adam “Söyle bakalım bana yardımcı olacak mısın?” der. Çocuk “İnanın çok isterim ama halimi görüyorsunuz, yürürken bile zorlanıyorum. Ben burada ne iş yapabilirim ki?”

-Mesela okul çıkışları gelirsin bir iki saat benimle burada çay içer sohbet edersin. Okulda neler yaptın, neler öğrendin bana anlatırsın, ben de hayat üzerine bir şeyler anlatırım.

-Çok mutlu olurum, dedi çocuk. Hep kendini işe yaramaz sanırdı. Böyle bir teklif çok hoşuna gitmişti.

-Haydi o zaman bugün ilk iş günün seni fazla yormayayım biraz karşılıklı çay içelim sohbet edelim.

Çocuk ve adam biraz sohbet eder sonra adam:

-Eee bugünlük bu kadar yeter, ilk günden seni fazla yoramam. Bugünün ilk iş günü avansı raftan dilediğin ayakkabıyı seç bakalım, der.

Çocuk o beğendiği ayakkabıyı seçer ve neşe içinde evin yolunu tutar.

(Tüm gruplar yarım bırakılmış hikâyenin yaratıcı şekilde devam ettirdikleri ve sonlandırdıkları halini sınıfa sunarlar.)

Öğretmen: Her birinizin hikâyesini dinlemek çok keyifliydi. Haydi şimdi hikayenin aslını benden dinleyin bakalım. (Öğretmen hikayeyi anlatır.)

Öğretmen: - *Küçük! Diye seslendi. Ayakkabı almayı düşündün mü? Bu seneki modeller bir harika! Çocuk, ona dönerek:*

- *Gerçekten çok güzeller! diye tebessüm etti. Ama benim bir bacağım doğuştan eksik.*

- *Bence önemli değil. Bu dünyada her şeyiyle tam insan yok ki. Kiminin eli eksik kiminin de bacağı. Kiminin de aklı ya da vicdanı.*

Küçük çocuk bir şey söylemiyordu. Adam ise konuşmayı sürdürdü:

- Keşke vicdanımız eksik olacağına, ayaklarımız eksik olsa idi.

Çocuğun kafası iyice karışmıştı. Bu sefer adama doğru yaklaşıp:

- Anlayamadım. Neden öyle olsun ki?

- Çok basit. Eğer vicdan yoksa cennete giremeyiz. Ama ayaklar yoksa problem değil. Zaten orada tüm eksiklikler tamamlanacak. Hatta engelli insanlar, sağlamlara oranla daha fazla mükâfat görecekler.

Küçük çocuk, bir kez daha tebessüm etti. O güne kadar çektiği acılar hafiflemiş gibiydi.

Adam, vitrini işaret ederek:

- Baktığın ayakkabı, sana yakışır. Denemek ister misin?

Çocuk, başını yanlara sallayıp:

- Üzerinde 30 lira yazıyor, dedi. Almam mümkün değil ki!

- İndirim sezonunu senin için biraz öne alırım. Bu durumda 20 liraya düşer. Zaten sen bir tekini alacaksın, o da 10 lira eder.

Çocuk biraz düşünüp:

- Ayakkabının diğer teki işe yaramaz. Onu kim alacak ki?

- Amma yaptın ha! Onu da sağ ayağı eksik olan bir çocuğa satarım.

Küçük çocuğun aklı, bu sözlere yatmıştı.

- Üstelik de öğrencisin değil mi?

- İkiye gidiyorum. Üçe geçtim sayılır.

- Tamam işte. 5 Lira da öğrenci indirimi yapsak geri kalır 5 lira. O da zaten pazarlık payı olur. Bu durumda ayakkabı senindir, sattım gitti! Ayakkabıcı, çocuğun şaşkın bakışları arasında dükkâna girdi. İçerideki raflar, onun beğendiği modelin aynısıyla doluydu. Ama adam, vitrinde olanı çıkarttı. Bir tabure alıp döndükten sonra çocuğu oturtup yeni ayakkabısını giydirdi. Ve çıkardığı eskiyi göstererek;

- Benim satış işlemim bitti. Sen de bana, bunu satsan memnun olurum.

- Şaka mı yapıyorsunuz? Onun tabanı delinmek üzere. Eski bir ayakkabı, para eder mi?

- Sen çok cahil kalmışsın be arkadaş. Antika eşyalardan haberin yok herhalde. Bir antika ne kadar eski ise o kadar para tutar. Bu yüzden ayakkabın bence en az 30-40 lira eder.

Küçük çocuk art arda yaşadığı şokları üzerinden atabilmiş değildi. Mutlaka bir rüyada olmalıydı. Hem de hayatındaki en güzel rüya. Adamın, heyecandan terleyen

avuçlarına sıkıştırdığı kâğıt paralara göz gezdirdikten sonra, 10 liralık banknotu geri vererek:

- Bana göre 20 lira yeterli. İndirim mevsimini başlattınız ya.

Adam onu kıramayıp parayı aldı. Ve bu arada yanağına bir öpücük kondurdu. Her nedense içi içine sığmıyordu. Eğer bütün mallarını bir günde satsa, böyle bir mutluluğı bulamazdı. Çocuk yavaşça yerinden doğruldu. Sanki koltuk değneğine ihtiyaç duymuyordu. Sımsıcak bir tebessümle teşekkür edip:

- Babam haklıymış. Engelli olduğum için üzölmeme hiç gerek yokmuş.

Öğretmen: Evet çocuklar, hem her biri birbirinden güzel olan hazırladığımız hikâyeleri hem de asıl hikâyeyi dinlediniz. Bugün sizlerden yarım bırakılmış bir hikâyeyi tamamlamanızı istedim. Sizler de kendi hayal dünyanıza göre bu hikâyeyi çok güzel bir şekilde tamamladınız. Bütün hikâyeler mutlu sonla bitti bu da beni ayrıca mutlu etti. Hepiniz çok güzel bir hayal dünyasına ve yaratıcılık özelliğine sahipsiniz. Gördüğünüz gibi hepimiz engelli olalım veya olmayalım çok değerliyiz. şimdi sizlere birkaç soru sormak istiyorum. Söyleyin bakalım farklılıklar zenginlik midir?

Kübra: Evet öğretmenim farklılıklar zenginliktir çünkü bu sayede rengârenk oluruz.

Sıla: Her insan aynı olsaydı dünya çok sıkıcı bir yer olurdu, sanki robot gibi olurduk. Farklılıklar hayatı ve duygularımızı güzelleştirir.

Ömer: Mesela biz de sınıfımızda farklı farklıyız ve böyle çok güzeliz.

Öğretmen: Çok güzel. Evet arkadaşlar hepimiz birer çiçeksiniz ve çeşitlilik ne kadar fazla ise bu çiçek bahçemiz o kadar zengin olur. Peki, bu zenginliği nasıl koruyabiliriz?

Osman: Öğretmenim bahsettiğiniz bu her çiçeğin solmadan yaşamasını sağlayarak bu zenginliği koruyabiliriz. Bunun için farklılıklara saygı duyarak kimseyi ötekileştirmeden iletişim kurmalı ve ortak yaşam alanlarını birlikte kullanmalıyız.

Öğretmen: Evet çocuklar görüyorum ki bu dersimizde gerekli mesajları aldınız hepimize çok teşekkür ediyorum. İyi günler.

Değerlendirme

1. Yarım bırakılmış hikâyeyi tamamlarken kendini rahat ifade edebildiğini düşünüyor musun?
2. Bu etkinlik ile olaylara farklı açılardan bakma becerinde bir değişiklik oldu mu? Nasıl?

3. Bu etkinliğin yaratıcı düşünme gücünü geliştirdiğini düşünüyor musun?
Nasıl?

3.3.11. Etkinlik 11: Drama

Etkinliğin Kazandırdığı ve Geliştirdiği Beceriler

- Kavram gelişimine katkı sağlar.
- Kavram dağarcığını zenginleştirir.
- Kendini ifade etme gücünü geliştirir.
- Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.
- Soyut düşünebilme becerisi kazandırır.
- Olaylara farklı açılardan bakmayı öğretir.
- Problem çözme becerisini geliştirir.
- Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.
- Sorumluluk üstlendirir.
- Liderlik becerisi kazandırır.
- Tartışabilme becerisi kazandırır.
- Grupla işbirliği içinde çalışma becerisini geliştirir.
- Zamanını etkili kullanabilme becerisi kazandırır.
- Rol oynama becerisi kazandırır.
- İletişim becerisini (empati, hoşgörü) geliştirir.
- Ön yargılarından arınmasına fırsat tanır.
- Sosyalleştirir, entelektüel beceriler kazandırır.
- Soyut kavramları somutlaştırmayı ve pratikte kullanabilmeyi öğretir.
- Estetik duygusu kazandırır.
- Güven duygusu verir.

Öğretim Materyalleri

Müzik çalar ve ses sistemi

2 Adet masa

5 Adet sandalye

Kartondan hazırlanmış televizyon

Seyircileri bilgilendirme yazı tahtası.

Öğretim Senaryosu

Öğretmen: Selamlar canlarım. Nasılsınız?

Öğrenciler: İyiyiz öğretmenim, siz nasılsınız?

Öğretmen: Böylesine güzel öğrencilerin yanında iyi olmamak ne mümkün.

Öğrenciler: Öğretmenim öğretmenim bugün ne yapacağız?

Öğretmen- Bildiğiniz üzere “Zararlı alışkanlıklar” konusunu geçen hafta tamamladık. Şimdi sizlerle ısınma egzersizi yapacağız. Sonrasında sizlere içlerinde zararlı alışkanlıklar yazan kavram kartları dağıtacağım. Aynı kavram kartlarını alan öğrencilerin grup olmasını ve o kavrama göre bir drama sergilemelerini istiyorum. Sahnelenen oyunları seyrettikten sonra, arkadaşlarımızın çalışmalarını hep birlikte değerlendireceğiz.

Isınma Egzersizi

Öğretmen müzik çaların ses ayarını yaptıktan sonra seçtiği enstrümantal müziği oynatır. Öğrencileri sahnede bağımsız bir şekilde ritme ayak uydurarak yürümeye ve enerjilerini boşaltmaya çağırır. Öğretmenin komutu ile müzik ritmi yavaş iken sakin hareket eden öğrenciler, ritim hızlanınca daha tempolu yürürler. Yine öğretmen komut vererek kimi zaman ters yürümelerini, kimi zaman ise donmalarını ister. Her donma hareketinde gözlerini yummalarını ve bu şekilde iken sorduğu “Yanınızdan geçen sarhoş birisi çöp tenekelerini yere deviriyor, ona nasıl tepki gösterirsiniz?” “Otobüs durağında beklerken, duraktaki bir diğer kişi içtiği sigaranın dumanını yüzünüze üflüyor ona ne söylediniz?” gibi sorulara yüksek sesle ve özgürce yanıt vermelerini bekler.

Öğretmen, öğrencilere içlerinde “Sigara içmek” “Alkol kullanmak” ve “Kumar Oynamak” yazan kavram kâğıtlarını rastgele dağıtır. Aynı kavramı içeren kâğıtları alan öğrencilerin grup oluşturarak, kendilerine çıkan kötü alışkanlığı konu edinen bir yaratıcı drama hazırlayarak doğaçlama canlandırmalarını ister.

1. Grup Drama

Konu- Sigara İçmek

Oyuncular

**Baba: Aldığı maaş ile evini kıt kanaat geçindiren, sigara bağımlısı biridir.*

**Anne: Sade bir görüntüsü olan, sakın ve ailesine düşkün biridir.*

**Kız: Çıt kırıldım, evin neşesi ve narin bir yapıdadır.*

**Doktor: İşini severek yapan bir çocuk doktoru.*

Baba- (İşten yorgun, argın eve gelir.) Selamünaleyküm canım kızım.

Kız- (Babasının elindeki poşetleri alır) Aleykümselam hoş geldin babacığım, seni çok özledim. Neler aldın bana?

Baba- (Kafasını kaşır.) İuu, ekmek... Ekmek aldım kızım, hadi annenin sofrayı hazırlamasına yardım et.

Kız- (Koşarak mutfağa gider.) Anneciğim babam bugün yine bana istediğim şekerlemelerden, çikolatalardan almamış. Ama olsun...

Anne- (Üzgün bir şekilde salonda oturan eşinin yanına gider.) Hoş geldin bey. Acıkmışsındır, sofraya hazır buyur gel mutfağa.

Baba- Misler gibi yemek kokuyor evimiz, Allah senden razı olsun. (Sigarasını yakar ve içerek mutfağa doğru ilerler.)

Anne- Evet sen o sigarayı yakıncaya kadar evimiz misler gibi kokuyordu.

Kız- Ellerine sağlık anneciğim, yemekler çok güzel öhööhöö çok güzel olmuş. (Derin derin öksürmeye devam eder...)

Anne- Afiyet olsun benim canım kızım, hadi bakalım ellerini güzelce yıka ödevlerinin başına geç.

Kız- Tamam anneciğim. (Odasına gider.)

Anne- Bey kaç gündür kızımız durmadan öksürüyor. Bir doktora falan mı götürsek?

Baba- Evet geçen gece de durmadan öksürüyordu, geç kalmadan bir doktora gidelim. Hatta yarın işten izin alayım, doktora gidelim.

(Bir öğrenci üzerinde "Bir gün sonra" yazan kâğıdı seyirciler görecektir şekilde kaldırır.)

Anne- Doktorun odası burasıydı galiba. (Kapıyı açıp odaya girerler.)

Doktor- Hoşgeldiniz. Şikayetiniz nedir küçük hanım?

Kız- Öksürüyorum da biraz...

Baba- Birkaç gündür kızım devamlı öksürüyor doktor bey. Yakın zamanda soğuk algınlığı da geçirmedi, neden böyle oldu anlamadık.

(Doktor çocuğu muayene ettikten sonra, anne babaya döner)

Doktor- Ciğerlerin durumu iyi değil. Bunu sormam gerek; evinizde sigara içiliyor mu?

Baba- (Başını öne eğerek...) İuu ben, ben sigara kullanıyorum hocam. Ama bunun kızımın ne alakası olabilir ki?

Doktor- “Pasif içicilik” ... Sigara kullanmayı, sigara dumanına maruz kalanların durumudur. Öyle ki pasif içicilik sonucu birçok insan sağlığından oluyor. Yaptığım tetkikler gösteriyor ki kızınızın durumu, sizin içtiğiniz sigara dumanını solumasından kaynaklanıyor. Kızınız için ilaç ile tedaviye başlamamız gerek, umuyorum ki tedaviye olumlu cevap alacağız.

Anne- (Derinden iç çeker.) Ahhahh...

Baba- (Başını iki elinin arasına alır.) Evladımın zararının olacağını bilsem hiç içer miydim?

Doktor- Artık biliyorsunuz. Kızımız iyi olacak, iyi ki çok geç kalmadan hastaneye getirdiniz.

(Bir öğrenci üzerinde “Üç ay sonra” yazan kâğıdı seyirciler görecektir.)

Baba- Canım kızım ben geldim, nasılsın? Hem bak sana neler neler aldım.

Kız- Çok iyiyim babacığım. Bugün annemle doktor amcaya gittik ve sağlık durumum artık çok iyiymiş. Tamamen iyileşmişim. (Babasının elindeki poşetleri alarak neşe içinde mutfağa koşar.)

Kız- Anneciğim bak babam bana neler almış.

Anne- (Sevinçle eşinin yanına gider.) Hoş geldin bey. Acıkmışsındır, sofraya hazır buyur gel mutfağa. Hem sana güzel haberlerim var.

Baba- Kızımız anlattı, çok şükür yavrumuz artık eskisi kadar sağlıklı hanım. Bak üç aydır sigaraya elimi bile sürmüyorum. Hem sağlığınıza kavuştuk, hem kazancımız bereketlendi.

(Aile güle oynaya yemeklerini yer...)

Perde kapanır...

2. Grup Drama

Konu: Kumar Oynamak

Oyuncular:

*Metin, Cemal, Mehmet ve Fikret: Aynı sınıfta okuyan dört kafadar.

*Öğretmen Rabia: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni.

Öğle arası...

Mehmet- Bıktım arkadaş ya, yetmiyor gerçekten yetmiyor para.

Cemal- Al benden de o kadar kanka ya.

Fikret- Bi milletin aldığı harçlıklara bak bir de bize verilene bak. Yemek yiyoruz eyvallah ama bunun internet kafesi var, online oyunlara para yatırması var.

Metin- Bizi ailelerimiz hiç düşünmüyor. Hadi diyelim ki okuldan kaçtık sinemaya, playstation oynamaya bile gidemiyoruz. Parası az olanlar için hayat ottan farksız.

Mehmet- Bizim bu işe bi dur dememiz lazım abi. Ne yapıp ne edip zengin olmalıyız, çok para kazanmalıyız.

Cemal- İyi de oğlum yaşımız küçük diye kimse bize iş vermez. Hadi iş verdiler diyelim okulumuz var ne zaman çalışabiliriz ki.

Metin- Çalışıp para kazanma işi yaş, benden söylemesi.

Fikret- Napalım para mı çalalım, Allah korusun haram para ile işimiz olmaz kardeş. En iyisi böylece yuvarlanıp gitmek.

Cemal- Haram para ile asla işimiz olmaz.

Metin- Ben başka bir yol biliyorum. Gerekirse bir süre aç kalacağız ama sonra paraya para demeyeceğiz.

(Diğer üç arkadaşı gözlerini fal taşı gibi açıp.)

Hep bir ağızdan- Nasıl bir yolmuş o?

Metin- İddia oynayacağız, bizim mahalledeki ağabeyler iddia oynayıp köşeyi dönmüşler. Konuşurlarken duydum.

Mehmet- Benim kuzenim de iddia oynayıp para kazanmış, hatta o paralar ile öyle markalı kıyafetler almış ki ağzım açık kaldı.

Fikret- Eee ne duruyoruz o zaman?

Cemal- İddia nedir? Nasıl oynanır? Bi araştırmak lazım.

Metin- Ben araştırdım, oynanacak maçlarla ilgili tahmin yapıp para yatırıyoruz. Tahminimiz tutarsa kat kat fazla para kazanıyoruz.

Mehmet- Oğlum bu harika bir şey, şans oyunu gibi bir şey. Ben varım.

Fikret- Ben dünden varım, desenize bu fakir günlerimiz geride kalacak.

Cemal- Arkadaşlar ben emin olamadım, bi büyüklerimize danışsak.

Mehmet- Büyüklerimiz büyüklüğünü yapsaydı şimdi burada bunları konuşuyor olmazdık.

Fikret- Olmazdık tabi, millet gibi internet kafede olurduk.

Cemal- Ben yine de biraz araştırıp soruşturalım diyorum. Hem para kazanmak böyle kolay olmamalı kesin bu işte bir iş vardır. Hem ne demişler “Danışan dağı aşmış...”

Metin- Tamam abi sen danış. Biz okul çıkışı iddia bayiiine gideceğiz. Merak etme kazanınca seni de unutmuyoruz, ismarlarız bir şeyler.

Cemal- Eyvallah kardeşim.

(Bir öğrenci üzerinde “Üç gün sonra- Öğle arası” yazan kâğıdı seyirciler görecektir şekilde kaldırır.)

Cemal- Öğretmenim müsaitseniz size bir şey sormak istiyorum.

Rabia Öğretmen- Tabi ki Cemal’ciğim, sorabilirsin.

Cemal- Öğretmenim, maçlar için para yatırıp iddia oynamak ve oradan para kazanmak günah mıdır?

Rabia Öğretmen- Bu bahsettiğin oyun kumar sayılmaktadır yavrucuğum. Nasıl sonuçlanacağı önceden belli olmayan, bir işin öngörülen sonucu üzerinden bahse girmek ve isabet edilip edilmemesine göre bahsi kazanmak ya da kaybetmek kumardır. Kumar haksız kazanç yöntemlerinden biri olup İslamda kesinlikle yasaklanmıştır. Bu itibarla spor müsabakaları üzerinden taraflardan birine menfaat sağlayan bahis oynamak Kuran-i Kerim'in yasakladığı kumar kapsamına girmektedir ve caiz değildir. Kazanılan para haram olduğundan dolayı hiçbir şekilde bereketi de olmaz kuzucuğum.

Cemal- Anladım öğretmenim, çok teşekkür ederim, iyi günler.

Rabia Öğretmen- İyi günler birtanem. (Cemal öğretmenin yanından ayrılıp köşede kara kara düşünen arkadaşlarının yanına gider.

Cemal- Selamünaleyküm arkadaşlar, hadi öğle yemeğine gidelim.

Metin- Ne yemeğinden bahsediyorsun oğlum ya, cebimizde beş kuruş para kalmadı.

Fikret- Bir ekmek alacak paramız yok.

Cemal- Hani çok para kazanacaktınız?...

Mehmet- İlk maçta kazandık kazanmasına ama daha çok kazanmak için yine iddia oynadık ve haftalık harçlıklarımızın hepsini kaybettik.

Fikret- Senin anlayacağın daha çok para kazanmak uğruna elimizdeki paralarımızdan da olduk.

Cemal- Ben de sizinle bu konuyu konuşmak istiyordum arkadaşlarım. Öğretmenimize sordum ve iddia ya da bahis oynamanın kumar kapsamına girdiğini ve bu işten uzak durmamız gerektiğini öğrendim. Buradan para elde edenler haksız kazanç sağlamış oluyor.

Metin- Keşke seni dinleyip bu işe hiç bulaşmasaydık, hem vaktimizi boşa harcadık hem günaha girdik hem de aç kaldık.

Cemal- Üzülmeyin dostlarım, hatadan dönmek çok büyük bir erdemdir. Öğlen yemekleriniz benden. (Çocuklar güle oynaya yemeğe giderler...)

Perde kapanır...

3. Grup Drama

Konu: Alkol Kullanmak

Oyuncular:

**Metin Bey: Ailenin babası.*

**Hatice Hanım: Metin Bey'in eşi.*

**Meryem: Metin Bey ve Hatice Hanım'ın kızı.*

**Umut: Metin Bey ve Hatice Hanım'ın oğlu.*

**Kubilay: Umut'un kankası.*

**Canan: Haber spikeri*

(Dershane çıkışı)

Kubilay- Kanka ne kadar sıradan bir hayatımız var. Sınav, aile, gelecek kaygısı blabla...

Umut- Harbiden oğlum ya, iyice bunaldık.

Kubilay- Bence bi kafa dağıtmayı hak ettik.

Umut- Valla bi pikniğe falan gitsek çok iyi olur, hem temiz hava falan da çok iyi gelir. Zihnimiz de açılır, sınava hazırlık maratonuna bomba gibi döneriz.

Kubilay- Oğlum saf mısın? Pikniğe herkes gider, bizim birkaç şişe devirmemiz lazım. Bu stresli ortamdaki ancak böyle kurtuluruz.

Umut- Yooook olmaz, biliyorsun ben alkol falan kullanmıyorum kardeşim.

Kubilay- Normal zamanda ben de kullanmıyorum sadece özel zamanlarda kullanırım ama bu gerginliğe iyi gidecek tek şey de o.

Umut- Ağzıma hiç sürmedim kanka, hem büyük günah. Hadi içelim desem babam duyarsa yüzüne bakamam.

Kubilay- Ne duyacak oğlum, geçen ders çalışmak için bize geldiğin gibi yine gelirsin yatılı kalırsın. Kafamızdaki her şeyden kurtuluruz. Hem bir kereden bir şey olmaz.

Umut- Aman kanka seni kıracağıma kafamı kırarım. Yarın akşam sizdeyiz o zaman. Haydi görüşürüz.

(Bir öğrenci üzerinde “İki saat sonra” yazan kâğıdı seyirciler görecektir şekilde kaldırırlar.)

(Metin Bey ve ailesi televizyondan haberleri seyrediyorlar...)

Canan- Dün gece alkollü bir sürücü Ankara Kızılay Meydanı'nda park halindeki bir motosiklete çarptı. O anda motosikletin üzerinde henüz iki aylık evli olan çift hayatını kaybetti...

Metin Bey- Bak şu habere ya, birilerinin ihmalkârlığı yüzünden insanlar hayatlarından oluyor. Ne var şu illeti içmeseniz.

Meryem- Alkol ne baba? Bizim dolapta var mı anne? Varsa hemen çöpe atacağım.

Hatice Hanım- Aman yok kızım, Allah esirgesin. Peygamberimiz “İçki kötülüklerin anasıdır.” buyurmuştur.

Metin Bey- Alkol içilmesi yasak olan bir içecek. İnsanlar bunu tükettince aklını kaybediyor, bilincini yitiriyor ve vahşi bir hayvandan farksız olabiliyor kızım.

Meryem- Bunu içmek dünyanın en kötü şeylerinden biri olmalı, baksanıza onu içen bir adam yüzünden iki kişi ölmüş.

Hatice Hanım- Allah'ımız biz insanlara sayısız nimet vermiş ve yasak olan birkaç şeyi de bildirmiştir. Onca güzel nimetler varken, kişinin hem kendisine hem de çevresine zarar veren, üstüne üstlük bağımlılık yapan bu illete yaklaşmaması gerek.

(Umut üzgün bir şekilde yemek yerken)

Metin Bey- Oğlum sen neden bu kadar dalgınsın?

Umut- Habere üzüldüm babacığım. Ömrünün baharında iki gencin hayattan koparılmış olmasına üzüldüm.

Metin Bey- Üzülmeyecek gibi değil evladım, böyle insanlar için bol bol dua edelim.

Hatice Hanım- Dua edelim tabi ki.

Metin Bey- Bu sınav maratonu seni bayağı yordu evladım, hafta sonu ailecek pikniğe gitmeye ne dersin?

(Umut sevinçle babasına baktı.)

Umut- Çok iyi olur babacığım, çoktandır pikniğe gitmiyorduk.

Meryem- Oleeey pikniğe gideceğiz, ipimi ve topumu da götüreceğim.

(Bir öğrenci üzerinde “Bir sonraki gün” yazan kâğıdı seyirciler görecektir şekilde kaldırırlar.)

Kubilay- Kankacım izin işini hallettin mi? Ben hazırlıkları yaptım.

Umut- Kardeşim benim haram ile işim olmaz. Onca helal var iken akılsızlık yaparak hem kendine hem çevresine zarar veren bir insan olmayacağım. Gel yol yakinken sen de dön.

Kubilay- Kendin bilirsin kardeşim, tek keyfi olmaz ben de başka zaman arkadaşlarla içerim.

Umut- Senin için dua edeceğim kardeşim...

Perde kapanır...

(Öğretmen sahneye çıkar, değerlendirmenin yapılması için öğrencilere sorular sorar.)

Öğretmen: Biraz evvel canlandırılan dramalarda kimler ve nasıl insanlar vardı?

Semih: Toplumda sıklıkla karşılaştığımız insanlar vardı öğretmenim.

Büşra: İlk oyunda maddi imkânları pek iyi olmayan bir çekirdek aile vardı. Baba sigara kullanarak hem aile ekonomisini daha sıkıntılı hâle sokuyor hem de kendisine ve ailesine zarar veriyordu.

Cihan: Ben de ikinci oyun ile ilgili olarak bu soruyu yanıtlamak istiyorum öğretmenim.

Öğretmen: Tabii Cihan'cığım.

Cihan: Zaruri olmayan şeyler için çok para kazanma hırsı taşıyan bir arkadaş grubu var idi. Üç arkadaş bilinçsizce büyüklerine danışmadan helal olmayan yoldan para kazanmak isteseler de Cemal karakteri öğretmenine danışıp arkadaşlarına destek olmuştur.

Betül: Son oyunda çocuklarını iyi yetiştirmeye özen gösteren bir aile ve bu ailenin oğlu olan Umut'a kötü örnek olmaya çalışan bir arkadaş vardı. Umut'un arkadaşı Kubilay çok sinir bozucu bir çocuktur.

Öğretmen: Sizce en ilgi çekici karakter hangisi idi?

Yusuf: Bana göre Cemal karakteri çok ilgi çekici, böyle bilinçli davranan insanları alnından öpmek istiyorum.

Selda: Kendi canlandığı Meryem karakteri çok hoşuma gitti, çocukken ne kadar masum olduğumuzu düşündüm.

Kağan: Birinci oyundaki kız çocuğu ve annesinin yumuşak huylu, sabırlı ve anlayışlı olmaları çok güzeldi.

Öğretmen: Evet canlarım bu izlediğiniz 3 oyun sizleri nasıl etkiledi? Neler hissettiniz?

Ceren: İnsan akıl sahibi olduğu için doğru kararlar vermelidir. Dinimizin yasakladığı şeylerden kaçınarak hem kendimizi hem de çevremizi korumuş oluruz. Bu kötülüklerden uzak olduğum için şükrettim ve mutlu oldum öğretmenim.

Bilal: Çevremde sigara kullanan insanlar olduğu için ben biraz üzuldüm öğretmenim. Ayrıca bu kötü alışkanlıkların bu kadar zararlı olduğunu bilmediğim için çok şaşırdım.

Kübra: Tüm oyunlar mutlu son ile bitti fakat evin hastalanan kızını canlandırırken sigara içip ailesini bu zehirli dumanlara maruz bırakan insanlar adına gerçekten üzuldüm. Ama sonuçta sağlığıma kavuşmuş olmam ve babamın istediğim şekerlemelerden almış olması çok güzeldi.

Öğretmen: Dinimizin yasaklamış olduğu kötü alışkanlıklar hakkında hangi fikirleri edindiniz?

Hayrunnisa: Bireyin, ailenin, toplumun huzurunu ve kalkınmasını sağlamak için bu kötülüklerden uzak durmamız lazım.

Şeyma: Bu kötü alışkanlıklar sadece kişinin kendisine zarar verir sanıyordum öğretmenim, topluma da bu kadar büyük zararları olduğunu öğrendim.

Mert: Kendisini ve çevresini seven insan kötü alışkanlıklardan uzak durur. Böylelikle güzel ve bereketli bir hayatı olur.

Öğretmen: Bu güzel canlandırmalar ve katılımınız için hepinizi tebrik ederim. Kötü alışkanlıklardan uzak sağlıklı ve mutlu bir hayat dilerim.

Değerlendirme

1. Deste hangi kavramları öğrendin? Gözden geçirip, sayabilir misin? Bu kavramları kendi özgü yorumlayıp, bana ve arkadaşlarına anlatabilir misin? Bu kavramları günlük hayatında, pratikte de rahatlıkla kullanabilecek misin?
2. Bu etkinlik ile sorumluluk üstlenme becerinde bir değişiklik oldu mu? Nasıl? Bundan böyle daha çok sorumluluk alır mısın?
3. Bu etkinliğin yaratıcı düşünme gücünü geliştirdiğini düşünüyor musun? Nasıl?
4. Drama çalışmanızı sunarken zaman sıkıntısı yaşadınız mı? Tecrübenizden yola çıkarak zaman kullanımı konusunda dikkat edilmesi gereken hususları paylaşır mısınız?
5. “Sarhoşluk veren her şey haramdır. Çoğu sarhoşluk verenin, azı da haramdır.” Hadisinden anladıklarını paylaşır mısın?

6. Kötü alışkanlıkların zararlarına dair bir slogan yazıp arkadaşlarınızla paylaşır mısınız?

3.4. Hazırlanan Etkinlik Seti ve Uzmanların Etkinlik Seti Hakkındaki Kanıları

Araştırmacı tarafından hazırlanan etkinlik seti, kazandırdıkları düşünme ve yaşam becerileri ile bir matriste ilişkilendirilerek, düşünme ve yaşam becerilerinin etkinlerdeki ağırlık noktaları, belirtke (içerik ve beceri çapraz ilişkiler düzeneği) tablosunda göstergelenmiştir.

Tablo 4. Belirtke Tablosu

ETKİNLİKLER	B E C E R İ L E R																								
	Kavram gelişimine katkı sağlar.	Kavram dağılımını zenginleştirir.	Yazma becerisi kazandırır.	Kendini ifade etme gücünü geliştirir.	Hızlı düşünme ve yanıtlama becerisini geliştirir.	Sorumluluk üstlenir.	Soru sorma becerisini geliştirir.	Zamanı etkili kullanabilme becerisi kazandırır.	Sorgulama ve analitik düşünmeyi geliştirir.	Soyut düşünme becerisi kazandırır.	Soyut kavramları somutlaştırır.	Olayları farklı açıdan bakabilir.	Problem çözme becerisini geliştirir.	Yaratıcı düşünme gücünü geliştirir.	Sorumluluk üstlenir.	Tartışabilme becerisi kazandırır.	Liderlik becerisi kazandırır.	Grupla çalışma becerisini geliştirir.	Rol oynama becerisi kazandırır.	İletişim becerisini geliştirir.	Ön yargılardan arınma becerisi kazandırır.	Sosyalleşir, entelektüel beceriler kazandırır.	Bilgiyi toplama ve organize etme becerisi kazandırır.	Estetik düşünme becerisi kazandırır.	
Akrostiş	✓	✓	✓		✓						✓			✓				✓							
Nesi Var? (Başka?)	✓		✓		✓		✓					✓		✓						✓					✓
Ters Başka	✓		✓		✓		✓					✓		✓						✓					✓
Yaş Mı? Kuru Mu?	✓	✓		✓	✓													✓							
Pis Dersem Git, Mis Dersem Tut	✓	✓	✓	✓		✓						✓						✓		✓				✓	
Pandomin					✓			✓				✓		✓					✓	✓			✓		
Sıcak Sandalye				✓		✓		✓				✓	✓	✓		✓			✓	✓					
Sorun Çözme (Kalite) Evi	✓	✓		✓		✓		✓	✓			✓	✓	✓		✓				✓					
Beyin Fırtınası	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓						✓			✓	✓	
Siz Olsaydınız Ne Yaptınız/ Yarın Bırakılmış Hikâye Tekniği	✓	✓		✓					✓	✓		✓	✓	✓											
Drama	✓	✓		✓		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Aşağıdaki tablolarda uzmanların hazırlanan etkinliklerde düşünme ve yaşam becerilerinin uygun işlenip işlemediğine ilişkin düşünceleri yer almaktadır:

Tablo 5. İlk Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi

Etkinlikler	Kapsadığı Beceriler ve *Toplam Beceri Sayısı	Uzmanın Kanıları
Akrostiş	1, 2, 5, 10, 13, 17 *6	•“Uygun görünüyor. Din kültürü eğitiminde rahatlıkla kullanılır”.
Nesi Var? (Başka?)	2,4,6,11,13,20,24 *7	•“Kavramlar iyi seçilmiş ve çocuklar için eğlenceli olacaktır”.
Ters Başka	2,4,6,11,13,20,24 *7	Öğretmen çocuklarla hazırlarsa daha kullanışlı uygulanabilir. Her öğretmeni bunun için özel hazırlık yapacağını sanmıyorum”.
Yaş Mı? Kuru Mu?	1,3,4,17 *4	“Uygun”
Pis Dersem Git, Mis Dersem Tut	1,2,3,5,11,17,23 *7	•“Etkinlik isminde pis sözcüğü kulağa güzel gelmiyor”.
Pantomim	5,8,11,13,17,20,22 *7	•“Kavram gelişimi için uygun bir etkinlik”.
Sıcak Sandalye	3,6,8,11,12,13,15,18,20 *9	•Branş öğretmenleri ilgi duyar mı acaba bu etkinliğe, düşündürüyor”.
Sorun Çözme (Kalite) Evi	1,3,6,8,9,11,12,13,15,20 *10	•“Uygulanabilir görünüyor”.
Beyin Fırtınası	1,3,4,5,7,8,10,12,13,20,22,23*12	•“Uygulaması kolay değil ama denemek lazım”.
Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?	1,3,8,9,11,12,13 *7	“Neredeyse tüm beceriler kapsanmaya çalışılmıştır. Bu etkinliğin öğretebilme kuvvetine işaret ediyor. Uygun, uygulanmalı”.
Drama	Tamamı *24	“İyi bir uygulama olmuş”.
Uzmanın özel notu:	•“Din kültürü derslerini daha eğlenceli işlemeye ve dersi sevdirmeye dönük etkinlikler okudum. Başarılar diliyorum”.	•“Bu etkinlik özellikle yaratıcı düşündürmeyi pekiştirmeli idi”.

* **Kapsadığı Toplam Beceri Sayısı**

Uzman kanısı incelendiğinde, ilk uzmanın düşüncelerinin olumlu olduğu söylenebilir. Uzmanın bazı etkinlikleri kullanılmasına yönelik zorluklar da ifade etmiştir. Örneğin uzman din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin pantomim etkinliğini uygulayacağına şüphe ile yaklaşmıştır. Bu zorlukların toplumsal kültür kodlarından kaynaklandığı düşünülebilir. Uygulaması zor olarak düşünülen ters başka etkinliğinin öğretmene külfet oluşturacağı vurgusu ise pedagojik bulunmamıştır.

Tablo 6. İkinci Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi

Etkinlikler	Kapsadığı Beceriler *Toplam Beceri Sayısı	Uzmanın Kanıları
Akrostiş	1, 2, 5, 10, 13, 17 *6	•“Uygulaması çocukları zorlayacaktır”.
Nesi Var? (Başka?)	2,4,6,11,13,20,24 *7	•“Çocukları kavram bonbardımına tutmak için çok kullanışlı, böylece hem kavramları tekrar edip daha iyi öğrenirler, hem de soyut düşünceleri de gelişir”.
Ters Başka	2,4,6,11,13,20,24 *7	“Yukarıdaki görüşlerimin aynısı”.
Yaş Mı? Kuru Mu?	1,3,4,17 *4	“Oyunla öğretmek çocukları derse çekiyor.”
Pis Dersem Git, Mis Dersem Tut	1,2,3,5,11,17,23 *7	•İlkokul çocuk oyunlarını çağrıştırıyor, iyi bir uyarlama olmuş gibi görünüyor ama...bana başka oyunların da bu tip uyarlamalarla yeni etkinliklere dönüştürülmeye çalışılması gerektiğini düşündürdü.Güzel!”.
Pandomim	5,8,11,13,17,20,22 *7	•Uygun, fakat klasik öğretmenlerin ilgi duyup kullanacağına ihtimal vermiyorum”.
Sıcak Sandalye	3,6,8,11,12,13,15,18,20 *9	•“Bu etkinlikte sandalye görevi değiştiğinde, başka etkinlikler de çıkar”.
Sorun Çözme (Kalite) Evi	1,3,6,8,9,11,12,13,15,20 *10	•“Uygun”.
Beyin Fırtınası	1,3,4,5,7,8,10,12,13,20,22,23*12	•“Uygun”.
Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?	1,3,8,9,11,12,13 *7	•“Uygun”.
Drama	Tamamı *24	•“Yaratıcı drama etili bir yöntem, buradaki uygulama da iyi”.

* **Kapsadığı Toplam Beceri Sayısı**

Uzman kanısı incelendiğinde, ikinci uzmanın tüm etkinlikleri olumlu karşıladığı görülmektedir. Uzman ayrıca, alternatif etkinlikler önermektedir. Etkinliklerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitiminde rahatlıkla kullanılabileceği düşünülebilir.

Tablo 7. Üçüncü Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi

Etkinlikler	Kapsadığı Beceriler *Toplam Beceri Sayısı	Uzmanın Kanıları
Akrostiş	1, 2, 5, 10, 13, 17 *6	•“Uygun”.
Nesi Var? (Başka?)	2,4,6,11,13,20,24 *7	•“Uygun”.
Ters Başka	2,4,6,11,13,20,24 *7	•“Uygun”.
Yaş Mı? Kuru Mu?	1,3,4,17 *4	•“Uygun”.
Pis Dersem Git, Mis Dersem Tut	1,2,3,5,11,17,23 *7	•“Uygun”.
Pandomim	5,8,11,13,17,20,22 *7	•“Uygun”.
Sıcak Sandalye	3,6,8,11,12,13,15,18,20 *9	•“Uygun”.
Sorun Çözme (Kalite) Evi	1,3,6,8,9,11,12,13,15,20 *10	•“Uygun”.
Beyin Fırtınası	1,3,4,5,7,8,10,12,13,20,22,23 *12	•“Uygun”.
Siz Olsaydınız Ne Yaptınız?	1,3,8,9,11,12,13 *7	•“Uygun”.
Drama	Tamamı *24	•“Uygun”.

* **Kapsadığı Toplam Beceri Sayısı**

Uzman kanısı incelendiğinde, üçüncü uzmanın etkinlikleri uygulanabilir bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8. Dördüncü Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi

Etkinlikler	Kapsadığı Beceriler *Toplam Beceri Sayısı	Uzmanın Kanıları
Akrostiş	1, 2, 5, 10, 13, 17 *6	•“Dinciler bu etkinliği edebiyat dersinin etkinliği gibi düşünürlerse uygulamazlar....Bence bu etkinlik somut kavramların öğretiminde çok uygun olacaktır”.
Nesi Var? (Başka?)	2,4,6,11,13,20,24 *7	•“Kavram öğretimine hizmet ediyor”.
Ters Başka	2,4,6,11,13,20,24 *7	•“Kavram öğretimine hizmet ediyor”.
Yaş Mı? Kuru Mu?	1,3,4,17 *4	•“Eğlenceli”.
Pis Dersem Git, Mis Dersem Tut	1,2,3,5,11,17,23 *7	•“Eğlenceli”.
Pandomim	5,8,11,13,17,20,22 *7	•“Güzel”.
Sıcak Sandalye	3,6,8,11,12,13,15,18,20 *9	•“Uygun”.
Sorun Çözme (Kalite) Evi	1,3,6,8,9,11,12,13,15,20 *10	•“Uygun”.
Beyin Fırtınası	1,3,4,5,7,8,10,12,13,20,22,23*12	•“Önemli bir etkinlik”.
Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?	1,3,8,9,11,12,13 *7	•“Farklı şekillerde de uygulanıyor”.
Drama	Tamamı *24	•“Uygun”.
Uzmanın özel notu:	•“Faaliyetlerin hepsi uygundur. Başarılar”.	

* **Kapsadığı Toplam Beceri Sayısı**

Uzman kanısı incelendiğinde, dördüncü uzmanın etkinlikleri uygulanabilir bulunduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 9. Beşinci Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değerlendirmesi

Etkinlikler	Kapsadığı Beceriler *Toplam Beceri Sayısı	Uzmanın Kanıları
Akrostiş	1, 2, 5, 10, 13, 17 *6	•“Öğrencilerin yazılı anlatım becerilerine hizmet edeceği için soyut düşünceleri de geliştirecektir. Onların düşünme alt yapılarını inşa edecektir. Kelime dağarları büyüyecektir. Dil ve edebiyata ilgisi olan öğrencilerin etkinlikte daha aktif olacaklarını düşünüyorum. Tabii tersi de mümkün. Bu etkinlik düşünme becerilerinin geliştirilmesi için çok uygun...”
Nesi Var? (Başka?)	2,4,6,11,13,20,24 *7	•“Fakültedeki hocamdan öğrenmişim ve ilkokulda sadece sözel olarak oynanan bu oyunun, panolarda ipuçları ile işlendiğini hatırlıyorum. İlköğretimde öğretmenlik yaptığım dönemde çok kullandım, kullanmayı sevdim, çocuklarda çok sevmişlerdi. Dün kültürü eğitimine uyarlaması da çok güzel olmuş”.
Ters Başka	2,4,6,11,13,20,24 *7	•“Öğretmenin iyi hazırlanması gerekiyor. Elinizde ipuçlarınız çoksa, çok rahat uygulayabilirsiniz. Buradaki uygulama da gerçekten öyle olmuş”.
Yaş Mı? Kuru Mu?	1,3,4,17 *4	• “Etkili bir oyun, soruları çocuklar da hazırlamalı”.
Pis Dersem Git, Mis Dersem Tut	1,2,3,5,11,17,23 *7	• “Konu alanı, benim milli eğitimdeki branşım ile ilgili olmadığı için, içeriğe yorum yapmakta zorlandım ama iyi hikâye edilmiş”.
Pandomim	5,8,11,13,17,20,22 *7	• “Dikkatle gözlem yapmak ve yaratıcı düşündürmek için güzel bir uyarlama olmuş”.
Sıcak Sandalye	3,6,8,11,12,13,15,18,20 *9	• “İyi bir uygulama”.
Sorun Çözme (Kalite) Evi	1,3,6,8,9,11,12,13,15,20 *10	•“Soru odaları daha iyi organize edilebilir başka soru odaları da düşünülebilir. Ders uzayabilir gibi görünüyor. Daha çok soru odası ve her ders başka soru odası ziyaret edilse daha iyi olacaktır. Yanıbu etkinlik günlere yayılmalı. Yine de iyi kurgulanmış”.
Beyin Fırtınası	1,3,4,5,7,8,10,12,13,20,22,23 *12	• “İyi bir uygulama”.
Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?	1,3,8,9,11,12,13 *7	• “Din kültürünün soyut kavramlarında, yoruma açık durumlar ortaya çıkarsa, öğrencilerin kafalarının karışmasına neden olabilir. Uygulamada öğretmenin dikkatli olmasını gerektiriyor. Senaryonuzu yeniden gözden geçirebilirsiniz. Teknik açıdan uygulanabilir”.
Drama	Tamamı *24	• “İyi bir uygulama”.
Uzmanın özel notu:	•“Din kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitiminin din kavramı üzerinden değil ahlak kavramı üzerinden gitmesi gerektiğini düşünüyorum. Etkinliklere bu açıdan bakıldığında buna dikkat edildiğini düşündü bana.”	

* **Kapsadığı Toplam Beceri Sayısı**

Uzman kanısı incelendiğinde, beşinci uzmanın etkinlikleri uygulanabilir bulunduğ u anlaşılmaktadır. Özellikle etkinliklerin ahlak gelişimi üzerine kurgulanmış olmasının daha faydalı olacağına değ inmiş ve soyut kavramların ve yoruma açık içeriklerin olduğu durumlarda, öğretmenin uygulama esnasında dikkatli olması gerektiğ i belirtilmiştir. Etkinliklerin düşünme becerilerini geliştireceğ i ve yaratıcı düşünmeye hizmet edeceğ i yönünde değerlendirme yapılmıştır.

Tablo 10. Altıncı Uzmanın Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğ itimi Etkinlik Setindeki Etkinlikleri Değ erlendirmesi

Etkinlikler	Kapsadığı Beceriler *Toplam Beceri Sayısı	Uzmanın Kanıları
Akrostiş	1, 2, 5, 10, 13, 17 *6	• “Uygundur”.
Nesi Var? (Baş ka?)	2,4,6,11,13,20,24 *7	• “Uygundur”.
Ters Baş ka	2,4,6,11,13,20,24 *7	• “Yukarıdaki üçlü, belirtkedeki ilk düşünme becerisi için de ideal”.
Yaş Mı? Kuru Mu?	1,3,4,17 *4	• “Eğ lenceli ve çocukların hoşlanacağı bir etkinlik olmuş”.
Pis Dersem Git, Mis Dersem Tut	1,2,3,5,11,17,23 *7	• -
Pantomim	5,8,11,13,17,20,22 *7	• “Uygundur”.
Sıcak Sandalye	3,6,8,11,12,13,15,18,20 *9	• “Sorular zorlarsa ders sıkıcı olacaktır. Soruları biraz kolaylaştıralım”.
Sorun Çözme (Kalite) Evi	1,3,6,8,9,11,12,13,15,20 *10	• “Çok küçük sınıflarda uygulaması daha kolay olacaktır”.
Beyin Fırtınası	1,3,4,5,7,8,10,12,13,20,22,23 *12	• “Uygundur”.
Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?	1,3,8,9,11,12,13 *7	• “Uygundur”.
Drama	Tamamı *24	• “Zaman yetecek mi?... Uygundur”.
Uzmanın özel notu:	• “Etkinliklerin tamamı öğretmenlerin rahatlıkla anlayıp uygulayabilecekleri şekilde hazırlanmıştır. Din eğ itimi programlarına örnek oluşturuyor”.	

*** Kapsadığı Toplam Beceri Sayısı**

Uzman kanısı incelendiğinde, altıncı uzmanın, etkinliklerin rahatlıkla anlaşıldığı ve kolaylıkla uygulanabileceğine ilişkin görüş bildirdiğ i görülmektedir. Bunun yanında uzman, bazı etkinliklere öğrencileri zorlaması açısından ş üphe ile yaklaşmıştır.

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimini öğrenciler için daha anlamlı hale getiren, eğitimde program geliştirme biliminin uygulama alanı içinde yer alması beklenen öğretimsel ürünler elde edilebilmiş ve eğitim bilimleri uzmanları tarafından bu ürünler genellikle geçerlenmiştir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programındaki etkinliklerin, uygulama güçleri üzerinde daha fazla çalışılması gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretim programının genel olarak, etkinliklere dayalı bir program özelliği taşıması sevindiricidir. Programın değer eğitimine hizmet ettiği düşünülebilir.

İlgili alan yazında, din eğitimi üzerine yazılmış eserlerin paralel konularla donanık ve benzer yapısal özellikler taşıdığı düşünülebilir. Alanyazına bu açıdan bakıldığında, evrensel nitelikte ve daha geniş açılımlar üzerindeki konular üzerinde çalışması gerektiği söylenebilir.

Çalışmanın sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler getirilebilir:

1. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimi öğretim programlarında daha somut uygulamalara yer verilmelidir.
2. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi eğitimi alanyazının evrensel açılımlarla ürün vermesine daha fazla odaklanılarak, yerel eğitim yaklaşımlarını dünya ölçeğinde geliştirilmesine özen gösterilmelidir.
3. Öğretmen yetiştirme programlarında, düşünme ve yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik setlerinin kullanımı sağlanmalıdır.
4. Son yıllarda Türkiye’de uygulanan eğitim programlarını geliştirme yaklaşımları incelendiğinde, programlarda genellikle yapılandırıcılık, üst

düzy düşünme becerileri eğitimi vb. pedagojik yaklaşımlardan yararlanıldığı ifade edilmesine rağmen, ortaya konan ürünlerin ve uygulamaların pratik değerinden çok teorik açıklamalarla ya da basit örneklerle vücut bulduğu gözlenmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada, bu çalışma disiplininin (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) içeriğine uygun olarak hazırlanmış etkinlik setleri farklı birçok çalışma disiplinleri (Sağlık eğitimi, matematik eğitimi, sanat eğitimi vb.) için de geliştirilmelidir.

5. Bu çalışma ve bu çalışmaya benzer alan yazındaki senaryo temelli uygulamalı diğer çalışmaların, hizmet öncesi öğretmen eğitiminde kullanılması teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz Ün K (2006) *Aktif Öğrenme* (Biliş Yayınevi, İzmir).
- Akyürek S (2015) *Din Öğretimi* (Nobel Yayınları, Ankara).
- Akyürek S (2021) *Din Öğretimi* (Nobel Yayınları, Ankara).
- Akyüz Y (2012) *Türk Eğitim Tarihi* (Pegem Akademi, Ankara).
- Altaş N (2001) *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi* (Nobel Yayınları, Ankara).
- Aydın MZ (2005) *Din Öğretiminde Yöntemler* (Nobel Yayınları, Ankara).
- Aytaç K (1992) *Avrupa Eğitim Tarihi* (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul).
- Bağdatlı M (2011) İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersleri için eğitici drama uygulamaları. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology* 25: 139-166.
- Baysal ZN, Çarıkçı S, Yaşar EB (2017) Sınıf öğretmenlerinin düşünme becerileri öğretimine yönelik farkındalıkları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* 5(1): 7-28.
- Bilen M (1999) *Plandan Uygulamaya Öğretim* (Anı Yayıncılık, Ankara).
- Bilgin B (1999) *Din öğretimi (özel öğretim yöntemleri)*. (Gün Yayıncılık, İstanbul).
- Bilgin B, Selçuk M (1995) *Din Öğretimi: Özel Öğretim Yöntemleri* (Gün Yayıncılık, İstanbul).
- Büyüköztürk Ş, Çakmak EK, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F (2011) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Pegem Akademi, Ankara).
- Ciptaningsih Y, Rofiq MH (2022) Participatory learning with game method for learning completeness in Islamic religious education. *Fikroh: Jurnal Pemikiran Dan Pendidikan Islam* 15(1): 18-29.
- Çubukçu Z. (2011). *Düşünme becerileri*. S. B. Filiz (Ed.), Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları içinde (ss. 281-331). (Pegem Akademi, Ankara).

- Demir Ö (2015). Özel öğretim yöntemleri ve Öğretmenlik uygulamaları derslerinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin öğretim tasarımı. *Ekev Akademi Dergisi*, 62: 121-146.
- Doğan R, Tosun C (2002) *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi*, (Pegem A Yayıncılık, Ankara).
- Doğan R, Tosun C (2003) *İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi, Özel Öğretim Yöntemleri* (Pegem A Yayıncılık, Ankara).
- Eğri O (2003). Din öğretimi öğrencilerin yaratıcılık yeteneklerini nasıl geliştirebilir? *Değerler Eğitimi Dergisi* 1(2): 69-92.
- Ene I, Barna I (2015). Religious education and teachers' role in students' formation towards social integration. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 180, 30-35.
- Erden M (1998) *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (Alkım Yayınları, İstanbul).
- Erden M, Akman Y (2004) *Gelişim ve Öğrenme: Eğitim Psikolojisi*, (Arkadaş Yayınları, Ankara).
- Erginer E (2016) *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, (Pegem Akademi, Ankara).
- Ertürk S (1972) *Eğitimde Program Geliştirme*, (Yelkentepe Yayınları, Ankara).
- Güneş F (2012) Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 32:127-146.
- Gürkaynak İ, Üstel F, Gülgöz S (2008). *Eleştirel düşünme, Eğitim reformu girişimi*. (Yapım myra, Baskı artpres, İstanbul).
- Korkmaz M (2014) *Din Öğretimi Teknolojisi ve Materyal Geliştirme*, (Kayseri: Tezmer Yayınları).
- Maryam S, Ma'mur I, Muhajir M. (2022) Islamic Religious Education Learning Methods fo Specially Intelligent Children Case Study at Sman 11 Sepatan Tangerang. *International Journal of Nusantara Islam* 10: 1-14.
- MEB (2005) *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (4. ve 5. sınıflar) öğretim program ve kılavuzu* (Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Ankara).

- MEB (2007) *İlköğretim düşünme eğitimi dersi (6, 7 ve 8. sınıf) öğretim programı*. (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara).
- MEB (2010) *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, (MEB Yayınları, Ankara).
- Onat H (2003) *Türkiye'de din anlayışında değişim süreci*. (Ankara Okulu Yayınları, Ankara).
- Öcal M (2004) *İlköğretim Okullarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Öğretim Yöntemleri* (Düşünce Kitabevi, İstanbul).
- Özmete E (2009) *Gençlere yönelik yaşam becerileri eğitimi programının geliştirilmesi ve uygulanması* (Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara).
- Saban A (2000). *Öğrenme Öğretmen Süreci, Yeni Teori ve Yaklaşımlar* (Nobel Yayın Dağıtım, Ankara).
- Senemoğlu N (1998) *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim* (Özsen Matbaası, Ankara).
- Sezgin EY, Ulus L (2019) *Yaşam Becerileri*. (İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, İstanbul).
- Tezcan H (2020), Din öğretiminde eleştirel düşünme: DKAB dersinde öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik bir eylem araştırması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tosun C (2005) *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, (Pegem A Yayıncılık, Ankara).
- Ulus L (2018) Ergen bireyler için yaşam becerileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 5(12): 516-537.
- Uzun Y (2014) Din öğretiminde empati becerisine dayalı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

